

BIBLIOTEKA
UMIENI
PRACZY

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

FUNDUSZU PRACY

OD 1 KWIETNIA 1937 R.
DO 31 MARCA 1938 R.

NAKŁADEM FUNDUSZU PRACY
W A R S Z A W A MCMXXXVIII

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

FUNDUSZU PRACY

OD 1 KWIETNIA 1937 R.
DO 31 MARCA 1938 R.

NAKŁADEM FUNDUSZU PRACY
W A R S Z A W A MCMXXXVIII

SPRAWOZDANIE
zes. 15133/[4]

Zbiory Zabezpieczone Byłom

DRUK M. ARCT. CZERNIAKOWSKA 225

W 2122/72/7

T R E Ś Ć

PRZEDMOWA	V-VII
ORGANIZACJA FUNDUSZU PRACY	1
Zakres działania	1
Władze Funduszu Pracy	1
Rada Funduszu Pracy	1
Biuro Główne	3
Wojewódzkie Biura	3
Ekspozytury	3
Instytucje zastępcze	4
Komitety Lokalne	4
Aparat administracyjny Funduszu Pracy	4
Inspekcja i kontrola	5
Najważniejsze akty prawne dotyczące Funduszu Pracy	6
Obrona prawna w 1937/38	7
DZIAŁ FINANSOWY	8
Bilans Funduszu Pracy	8
Wpływy w/g planu finansowo-gospodarczego	10
Rozchody w/g planu finansowo-gospodarczego	12
Wyjaśnienia do bilansu	14
Aktywa	14
Pasywa	15
Wyjaśnienia do wykonania planu finansowo-gospodarczego	16
Wpływy	16
Rozchody	17
Pobór opłat i wkładów	18
AKCJA ZATRUDNIENIA	19
Zasady finansowania robót	19
Plan robót i wysokość kredytów	19
Organizacja robót	21
Płace	21
Wydatki na poszczególne rodzaje robót	22
Studia i projekty techniczne	24
Roboty komunikacyjne	25
Roboty melioracyjne	25
Inwestycje miejskie	25
Robotnicze budownictwo mieszkaniowe	26
Organizacja T. O. R.	26
Finansowanie budownictwa i podział kredytów	28
Budownictwo	28
Zatrudnienie młodzieży	28
Junackie Hufce Pracy	28
Organizacja akcji	29
Zakwaterowanie, umundurowanie, stan zdrowotny	29

Działalność wychowawcza	29
Praca świetlicowa	29
Biblioteki i czytelnictwo	30
Spółdzielczość	29
Akcja oszczędnościowa	30
Zatrudnienie	30
Szkolenie zawodowe	30
ORGANIZACJA I METODY DZIAŁANIA PUBLICZNYCH BIUR POŚREDNI-	
CTWA PRACY	31
Rynek pracy	32
Poszukujący pracy	32
Wolne miejsca pracy	34
Akcja pośredniczenia	34
Ruchy migracyjne	37
AKCJE SPECJALNE	38
Zatrudnienie inwalidów	38
Prace dodatkowe	38
Biuro pośrednictwa pracy dla robotników portowych w Gdyni .	38
ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA	40
Zakres zabezpieczenia	40
Wpływy z tytułu zabezpieczenia	40
Wypłata zasiłków	41
Kontrola	42
AKCJE SPECJALNE	42
Poradnictwo i przysposobienie zawodowe	42
Pomoc w tworzeniu warsztatów pracy	44
Organizacja dodatk. zajęć dla ludności rolniczej	45
Akcja podnoszenia dochodowości rolnictwa	45
Akcja ogrodów działkowych	46
Akcja kulturalno-oświatowa	47
Pomoc doraźna dla bezrobotnych pracowników umysłowych .	47
POMOC DORAŻNA	48
Organizacja i metody prowadzenia akcji	48
Kwalifikacja i kontrola	48
Odpracowanie i zapracowanie świadczeń	49
Dożywianie dzieci i młodzieży	49
Kolonie i półkolonie letnie	49
Pomoc doraźna dla pracowników fizycznych	49
Pomoc doraźna i pomoc zimowa	51

TABLICE (1—16)

PRZEDMOWA

W kwietniu roku bieżącego upłynęło pięć lat od chwili powołania do życia Funduszu Pracy.

Sprawozdanie niniejsze zamyka właśnie piąty rok działalności Funduszu Pracy. Pragnąc uczynić je jak najbardziej przejrzystym i dostępnym dla najszerszych sfer społeczeństwa, Fundusz Pracy w roku bieżącym ograniczył się możliwie do sprawozdania z sum wydanych w ciągu jednorocznego okresu budżetowego. I tylko w części opisowej najważniejszych działań powoływano się dla jasności ewolucji prac na cyfry porównawcze z lat ubiegłych.

Posiadając jednakże preliminarz budżetowy na okres 1938/39, już nieomal w połowie zrealizowany, oraz opracowując preliminarz na rok 1939/40, pragnę choć w kilku słowach wskazać na ewolucję, jakiej w związku ze zmienną sytuacją na rynku pracy podlega Fundusz Pracy oraz szkicowo na jego drogi rozwojowe.

W pierwszej zatem fazie swej działalności Fundusz Pracy wszedł na drogę szeroko zakrojonej działalności inwestycyjnej, gospodarczo uzasadnionej. Kryzys gospodarczy i groźnie powiększające się bezrobocie kierunek ten zmieniły, zmuszając Fundusz Pracy do przeznaczenia posiadanych środków na akcję zatrudnienia doraźnego, prowadzoną w miejscach zamieszkania największych skupisk bezrobotnych. I ta akcja miała wprowadzić znaczenie gospodarcze, jeśli wziąć pod uwagę ówczesny stan zainwestowania naszych miast, niemniej jednak stwierdzić należy, że w tym okresie kierowano się względami nieomal wyłącznie socjalnymi. Wybierano tedy roboty najtańsze pod kątem widzenia doraźnego zatrudnienia możliwie największej ilości bezrobotnych w miejscach ich zamieszkania. Z tego też względu w latach poprzednich rozchodowano stosunkowo poważne kwoty w postaci zasiłków doraźnych lub pomocy żywnościowej dla tych bezrobotnych, których nie można było na razie zatrudnić na robotach publicznych.

W dalszym etapie Fundusz Pracy wchodzi na drogę połączenia w działalność swojej momentów socjalnych z momentami natury ściśle gospodarczej, zwłaszcza, że po połączeniu z Funduszem Bezrobocia ma w swoim ręku tak ważne instrumenty walki z bezrobociem i jego skutkami, jak zabezpieczenie i pośrednictwo pracy, zharmonizowane z akcją inwestycyjną.

Elastyczność Funduszu Pracy w odróżnieniu od usztywnionych niejako kredytów resortów fachowych, pozwala mu — w granicach, rzecz jasna, swego statutu i budżetu — dostosowywać rozprowadzane kredyty do najpilniejszych potrzeb, a z drugiej strony, w perspektywie długofalowej, dostosowywać metody i charakter prowadzonych akcji do zmiennych potrzeb organizacyjnych rynku pracy i zamierzeń polityki inwestycyjnej państwa. Ten charakter środków, jakimi dysponuje Fundusz Pracy, ze szczególną jaskrawością występuje w okresach np. wiosennych, gdy umożliwia wcześniejsze w stosunku do resortów państwowych rozpoczynanie robót.

W tym czasie powstaje wielki państwowy plan inwestycyjny. Plan ten w zakresie polityki inwestycyjnej wywarł decydujący wpływ na akcję Funduszu Pracy. Na mocy ustawy bowiem z dn. 24 lutego 1937 r. o inwestycjach z funduszy państwowych (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 96) w zakres planu ogólnego weszły roboty finansowane przez Fundusz Pracy, któremu pozostał dział pomocy finansowej, wykorzystywanej dla robót doraźnych, obliczonych na doraźne rozładowywanie bezrobocia oraz finansowanie inwestycji samorządów. Poza tym, jako główny zakres zainteresowania Funduszu Pracy, wysuwa się zagadnienie gospodarki elementem ludzkim, tj. organizacji rynku pracy.

Nie zapoznając ustawowego zakresu akcji doraźnej, Fundusz Pracy decyduje się na integralne związanie swej działalności z planem inwestycyjnym ogólnopaństwowym.

Jeśli idzie o organizację rynku pracy, z kolei na ewolucję polityki Funduszu Pracy wpłynęły zmiany sytuacji na rynku pracy, będące z jednej strony rezultatem działania procesów demograficznych, tj. napływu młodych roczników na rynek pracy i wędrowek ludności w poszukiwaniu pracy, z drugiej strony — wynikające ze zmian natężenia aktywności gospodarczej zarówno publicznej, jak i prywatnej.

Sytuacja ta doznała w ostatnich latach pewnego odprężenia. Wzrost zatrudnienia od momentu najgłębszego kryzysu, a więc od r. 1933 wyniósł w roku 1937 około 500 tys. osób, z czego powyżej połowy przypada na rok ostatni, gdy wzrost ten był najsilniejszy. Przyptyw nowych roczników na rynek pracy, o ile pominąć wędrowniki ze wsi do

miast, wyniósł około 150 tys. osób, tak, że w rezultacie działania tych czynników można mówić o rozładowaniu bezrobocia w granicach 300—400 tys. osób¹⁾).

Liczbę statystyki zarejestrowanego bezrobocia nie uprawniają do wniosków tak optymistycznych. Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych jest stosunkowo niewielki. Pozorną sprzeczność tę należy tłumaczyć stałym dopływem do miast ludności pochodzącej z przeludnionej wsi. W rezultacie więc statystyczna pozycja bezrobocia nie ulega większym zmianom.

Jakkolwiek pomimo poprawy sytuacji na rynku pracy, zmiany w ogólnej liczbie bezrobotnych nie są wielkie, to w ogólnej masie bezrobotnych dokonały się charakterystyczne przesunięcia. Przede wszystkim spadło bardzo znacznie bezrobocie wśród pracowników wykwalifikowanych. W całym szeregu przemysłów, zwłaszcza związanych z publiczną działalnością inwestycyjną, wystąpił nawet wyraźny brak odpowiednio wykwalifikowanych kadr pracowniczych. W dalszym ciągu istnieje duże bezrobocie wśród robotników niewykwalifikowanych, wśród których jednak w związku ze zmniejszającym się bezrobociem w miastach i wrażliwym dopływem ze wsi coraz większą rolę gra element wiejski.

Na tle ogólnego planu inwestycyjnego, który pozostawia pieczę Funduszu Pracy samorządy, oraz na tle sytuacji na rynku pracy — Fundusz Pracy, wyciągając właściwe wnioski, decyduje się na określone inwestycje miejskie i politykę zatrudnienia.

Istnieje już wiele miast, które posiadają najmniej zbędniejsze inwestycje, większość jednak, ze względu na swą sytuację finansową, jest tych inwestycji pozbawiona. Fundusz Pracy przychodzi im wtedy z pomocą finansową nie tylko pod kątem widzenia doraźnych potrzeb inwestycyjnych, lecz planowo finansuje przede wszystkim inwestycje rentowne, z myślą stworzenia dla miast w przyszłości własnych podstaw finansowych, bez nacisku śruby podatkowej (z dochodów inwestycji rentujących się) na cele budowy niezbędnych inwestycji nierentownych. W naszych warunkach — drogich i często stokrotnie utrudnionych kredytów bankowych — pomoc kredytowa Funduszu Pracy obok dotacji, gdzie to jest nieuniknione, ma decydujący wpływ na inwestowanie miast i rozładowanie bezrobocia. W tej dziedzinie Fundusz Pracy niejednokrotnie ponosi koszt odsetek z pożyczek, zaciąganych przez Fundusz Pracy, gdzie własne środki Funduszu Pracy nie wystarczają.

Nawiasem zaznaczyć należy, że w dziedzinie rozbudowy miast pewną pozytywną rolę odgrywa również polityka kredytowa Funduszu Pracy, który dąży do tego, by kredytobiorcy partycypowali największymi wkładami własnymi. Pozwala to bowiem przerzucać środki Funduszu Pracy na dalsze zatrudnienie.

W dążeniu do odciążenia miast zainwestowanych, a posiadających jeszcze większe ilości bezrobotnych, których nie można zatrudnić na robo-

tach celowych, Fundusz Pracy wziął udział również w inwestycjach ogólnych, w szczególności w finansowaniu sieci dróg wodnych, umożliwiających spław do miasta tanich materiałów budowlanych. Ta polityka inwestycyjna wpłynęła z kolei na ewolucję polityki zatrudnienia, która obecnie zmierza do ograniczania środków na zatrudnienie, wywołane warunkami socjalnymi, kładąc natomiast nacisk na momenty gospodarcze.

Podkreślić należy, że w dużej mierze ułatwiło sytuację samo społeczeństwo przez powołanie do życia tzw. „Pomocy Zimowej“, której wkład, płynący z dobrowolnych ofiar, wynosi rocznie z górą 30 milionów złotych. Pomoc zimowa dostarcza środków na potrzeby doraźne. Dzięki temu Fundusz Pracy może zmniejszać zakres akcji pomocy doraźnej z funduszy własnych, a w akcji zatrudnienia unikać rzucania środków tam, gdzie mniejszą rolę grają względy gospodarcze. Dzięki tej pomocy społecznej, która odgrywa również pewną rolę w dziedzinie powiększania stanu zatrudnienia (jak to wynika z oddzielnie publikowanego sprawozdania z akcji „Pomocy Zimowej“) — Fundusz Pracy ma możliwość tym konsekwentniej realizować stopniowo zasadę okazywania bezrobotnym pomocy w formie zatrudnienia i ograniczać w miarę możliwości pomoc gotówkową do ram ustawowego zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Dwa tedy podstawowe czynniki kierują programem działania Funduszu Pracy: rozładowanie bezrobocia i przysparzanie dobra narodowego. Akcja pomocy doraźnej i społecznej, szczegółowo omówiona w specjalnym dziale niniejszego sprawozdania, również dostosowana jest do tego programu.

Nowa polityka zatrudnienia wywołała nową politykę pośrednictwa pracy.

Przede wszystkim więc zastosowano system przesiedlania bezrobotnych poza miejsca ich zamieszkania, do celowych robót publicznych.

Akcja przesiedlania została zapoczątkowana w tych okręgach, w których pomimo poprawy sytuacji i rozbudowywania w ciągu kilku lat urządzeń inwestycyjnych, pozostała jeszcze pewna liczba bezrobotnych, nie posiadających żadnych środków utrzymania. Przesiedlanie tego elementu zostało życzliwie przyjęte i dało już dobre rezultaty.

Dobrodziejstwo akcji przesiedlania bezrobotnych działa w dwóch kierunkach: rozładuje bezrobocie w miastach, posiadających już niezbędne inwestycje, a tym samym usuwa konieczność stosowania bezproduktywnej pomocy doraźnej o charakterze charytatywnym oraz wpływa na polepszenie bytu pracujących. Ten ostatni moment jest szczególnie ważny. Albowiem dla celów jak najliczniejszego zatrudniania bezrobotnych w ośrodkach największego ich skupienia stosowane jest zło konieczne w postaci tzw. turnusów oraz niepełnego tygodnia pracy. Robotnicy zaś przesiedlani na niezbędne gospodarczo roboty publiczne zatrudniani są przez cały tydzień.

Nabyte w tej dziedzinie doświadczenie pozwoli na dalsze rozszerzanie i pogłębianie akcji, stającej się jednym z etapów przebudowy gospodarczej kraju.

¹⁾ Dane Funduszu Pracy dotyczą zakładów pracy zatrudniających powyżej 5 osób.

Na akcję pośrednictwa jednocześnie wzrasta nacisk w związku z zapotrzebowaniem nowych robotników przez nowopowstające przemysły, a również i strukturalne zmiany rynku pracy wymagają potrzebę planowej organizacji tego rynku.

Obecnie aparat pośrednictwa F. P. opanował już roboty publiczne i przenika coraz bardziej na rynek prywatny, na co wpływać może jedynie racjonalna organizacja pośrednictwa, gdyż, jak wiadomo, nie obowiązuje u nas przymusowe korzystanie z pośrednictwa publicznego przez przemysł prywatny, jak to się dzieje naprz. w niektórych państwach europejskich.

Tak pojęte zadania pośrednictwa czynią też jeden z instrumentów walki z bezrobociem. W tej dziedzinie Fundusz Pracy napotyka jeszcze na trudności związane z brakiem odpowiedniej ilości wyszkolonego personelu. Toteż we własnym zakresie prowadzi przeszkolenie swych pracowników oraz odpowiednio zmienia warunki stawiane przyjmowanemu personelowi. M. in. wskazuje na to uwidoczniiony, a stale zwiększający się, odsetek pracowników z wyższym wykształceniem.

Podobnie coraz poważniejsze miejsce w akcjach Funduszu Pracy zyskuje przeszkolenie, poradnictwo i przysposobienie zawodowe. Wynika to ściśle z podkreślonej ewolucji rynku pracy. Rozwijająca się publiczna działalność inwestycyjna oraz aktywność przemysłu wywołuje wzrost zapotrzebowania na pewne kategorie kadr pracowniczych, których brak dał się odczuwać na rynku, grożąc nawet zahamowaniem dalszego rozwoju. Specjalnie dotyczyłoby to przemysłu metalowego i pokrewnych oraz elementu wykwalifikowanego przy robotach drogowych. Szkolnictwo zawodowe nie może, oczywiście, nadążyć za narastającymi i zmiennymi potrzebami. Należy zaznaczyć, że w wielu wypadkach zaniedbano w okresie kryzysu przygotowania w przemyśle specjalistów na wypadek poprawy sytuacji i obecnie dają się odczuć rezultaty tego stanu rzeczy.

Fundusz Pracy rozszerza swój zakres zainteresowania i w tej dziedzinie. Finansowanie tej akcji zostało zapoczątkowane w r. 1935/36, przy czym kredyty w tym roku, jak również i w roku następnym, wynosiły odpowiednio zaledwie 200 i 205 tys. zł. W roku sprawozdawczym suma ta wyniosła zł 770.103,12. Na rok 1938/39 przewiduje

się już 1 milion zł. Niewątpliwie dalsze rozszerzenie działalności gospodarczej będzie wymagało zwiększenia kredytów na ten cel.

W akcjach długofalowych wzrasta również znaczenie akcji pomocy przy tworzeniu samodzielnych warsztatów pracy, pozwalające bezrobotnym usamodzielniać się zawodowo. Wreszcie bardzo pożyślnie rozwija się akcja ogrodów działkowych, pozwalająca bezrobotnym własnym wysiłkiem zdobywać na otrzymanym kawałku ziemi pewne minimum produktów żywnościowych. Należy zaznaczyć, że bezrobotny po otrzymaniu pracy nie traci otrzymanej działki i może ją w dalszym ciągu uprawiać. Na ogół działkowcy stają się elementem bardzo poszukiwanym przy przyjmowaniu do warsztatów pracy. Potrzeby w tej dziedzinie są tak wielkie, że już odczuwa się brak terenów pod ogrody działkowe, tak, że w wielu wypadkach samorządy, popierane przez Fundusz Pracy, zmuszone są zakupywać tereny od osób prywatnych. Zagadnienie to wymaga zasadniczego i planowego rozwiązania, co jest już w toku.

Jeśli dodać do pobieżnie naszkicowanego planu i zasięgu prac Funduszu Pracy niezmiennie ustawowo działające w ramach Funduszu Pracy zabezpieczenie na wypadek bezrobocia i coraz sprawniej, jak to wynika ze sprawozdania, działająca kontrolę uprawnionych do pobierania zasiłków, zwłaszcza zaś kontrolę trudniej uchwytnych przedsiębiorstw i pracowników sezonowych (wpływającą na zwiększanie finansów „Zabezpieczenia”) — otrzymamy zamknięte koło, które mieści i wiąże zagadnienie walki z bezrobociem i jego skutkami z zagadnieniem powiększania dobra narodowego, — naturalnie, w bardzo szczupłych, w porównaniu do potrzeb, granicach posiadanych środków Funduszu Pracy.

Wynika to z analizy cyfr sprawozdania z okresu 1937/38 w zestawieniu z preliminarzem budżetowym na okres 1938/39 r., który uwidocznił już przyjętą zasadę koncentracji kredytów i kierowanie ich na większe celowe inwestycje, przygotowywanie, względnie powiększanie kadr pracowników wykwalifikowanych oraz baczniejszej obserwacji migracji wewnętrznej i wyciągania stąd wniosków w formie choćby dążenia do umiejscowiania zbędnych w rolnictwie rąk roboczych przez rozszerzanie akcji wiejskiej.

Michał Gnoiński
Dyrektor Funduszu Pracy

ORGANIZACJA FUNDUSZU PRACY

ZAKRES DZIAŁANIA

Podstawy prawne, na których opierała się działalność Funduszu Pracy, w okresie sprawozdawczym nie uległy zmianie. Stanowiły je:

- 1) Ustawa o Funduszu Pracy z dnia 16 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163).
- 2) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 849).
- 3) Ustawa o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 58/32, poz. 555).

Działalność Funduszu Pracy obejmowała:

- a) finansowanie gospodarczo uzasadnionych robót publicznych lub robót o publicznym znaczeniu celem zatrudnienia bezrobotnych,
- b) publiczne pośrednictwo pracy,
- c) zabezpieczenie robotników na wypadek bezrobocia,
- d) doraźną pomoc bezrobotnym, którym nie przysługuje prawo do zasiłków z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, prowadzoną bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji społecznych,
- e) organizowanie zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych,
- f) poradnictwo i przysposobienie zawodowe bezrobotnych oraz pomoc w tworzeniu warsztatów pracy,
- g) akcję kulturalno-oświatową wśród bezrobotnych.

Obowiązki Funduszu Pracy w zakresie publicznego pośrednictwa pracy zostały w okresie sprawozdawczym rozszerzone. Poza pośrednictwem pracy ogólnym oraz pośrednictwem pracy dla inwalidów wojennych i wojskowych Fundusz Pracy prowadził również na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zapotrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 464) specjalne pośrednictwo pracy dla niepodległościowców, czuwając nad przestrzeganiem przez zakłady pracy obowiązku procentowego zatrudniania niepodległościowców.

WŁADZE FUNDUSZU PRACY

Na czele Funduszu Pracy stoi Minister Opieki Społecznej. Zarządza Funduszem Dyrektor powołany przez Ministra Opieki Społecznej.

Minister Opieki Społecznej powołuje Radę Funduszu Pracy. Kadencja Rady trwa 3 lata.

Organami lokalnymi Funduszu Pracy są wojewódzkie biura, które mogą posiadać ekspozytury. Jako organa opiniotwórcze działają wojewódzkie rady Funduszu Pracy, powołane na przeciąg 3 lat przez wojewodów.

W okresie sprawozdawczym na czele Funduszu Pracy stał Minister Marian Zyndram-Kościałkowski. Dyrektorem Funduszu Pracy do dnia 30.9.1937 r. był mgr praw Mikołaj Dolanowski, zaś od 1.10.1937 r. płk Michał Gnoiński. Pierwszym wicedyrektorem do dnia 31.10.1937 r. był inż. Marian Ponikiewski, którego stanowisko z dniem 1.11.1937 r. objął drugi wicedyrektor Mieczysław Biesiekiński, naczelnik Wydziału Zatrudnienia i Migracji w Ministerstwie Opieki Społecznej. Na stanowisko drugiego wicedyrektora w dniu 1.11.1937 r. został powołany dr Stanisław Paczyński, dotychczasowy naczelnik Wydziału Pracy w Biurze Głównym Funduszu Pracy. Ustalony w Biurze Głównym podział kompetencji przewidywał, że pierwszy wicedyrektor kierował sprawami należącymi do zakresu działania Wydziału Finansowego i Pracy, drugi wicedyrektor — sprawami należącymi do zakresu Wydziału Administracyjnego i Pomocy. Z chwilą ustąpienia wicedyrektora inż. M. Ponikiewskiego podział ten uległ zmianie w tym sensie, że pierwszy wicedyrektor kieruje sprawami Wydziału Administracyjnego i Wydziału Pomocy, zaś drugi wicedyrektor sprawami Wydziału Pracy i Wydziału Finansowego. Sprawami, należącymi do zakresu działania Inspekcji i Samodzielnego Referatu Studiów kierował w okresie sprawozdawczym bezpośrednio dyrektor Funduszu Pracy.

RADA FUNDUSZU PRACY

Skład osobowy Rady Funduszu Pracy był następujący:

1. Marian Zyndram-Kościałkowski, Minister Opieki Społecznej — przewodniczący Rady,

2. mgr Mikołaj Dolanowski, a od dnia 1.10.1937 r. płk. Michał Gnoiński, dyrektor Funduszu Pracy — zastępca przewodniczącego Rady,
 3. Władysław Korsak, podsekretarz stanu — przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych,
 4. Wacław Gajewski, dyrektor Izby Skarbowej w Wilnie — przedstawiciel Ministra Skarbu,
 5. dr Stefan Truchim, wizytator ministerialny — przedstawiciel Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,
 6. Leonard Krawulski, dyrektor departamentu — przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych,
 7. dr Adam Rose, podsekretarz stanu — przedstawiciel Ministra Przemysłu i Handlu,
 8. inż. Julian Piasecki, podsekretarz stanu — przedstawiciel Ministra Komunikacji,
 9. Antoni Snopczyński, poseł, prezes Związku Izb Rzemieślniczych — przedstawiciel samorządu gospodarczego,
 10. Piotr Sobczyk, poseł, prezes Związku Izb i Organizacji Rolniczych (powołany w dn. 7.1.1938 r.) — przedstawiciel samorządu gospodarczego,
 11. inż. Zygmunt Sowiński, prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu — przedstawiciel samorządu gospodarczego,
 12. Franciszek Branny, dyrektor Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej — przedstawiciel samorządu terytorialnego,
 13. Julian Kulski, wiceprezydent m. st. Warszawy — przedstawiciel samorządu terytorialnego,
 14. Mieczysław Jastrzębowski, kierownik wydziału pracy Centralnego Związku Przemysłu Polskiego — przedstawiciel pracodawców,
 15. dr Henryk Strassburger, prezes Centralnego Związku Przemysłu Polskiego — przedstawiciel pracowników,
 16. Alojzy Kot, sekretarz Związku Górników Zjednoczenia Zawodowego w Polsce — przedstawiciel robotników,
 17. Marian Malinowski, senator — przedstawiciel robotników,
 18. Artur Fromm, wicedyrektor Państwowego Zakładu Emerytalnego — przedstawiciel pracowników umysłowych,
 19. Anatol Minkowski, prezes Unii Związków Pracowników Umysłowych — przedstawiciel pracowników umysłowych,
 20. mgr Mikołaj Dolanowski, dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności m. st. Warszawy (powołany w dniu 22.12.1937 r.),
 21. dr Władysław Dziadosz, wojewoda kielecki,
 22. dr Michał Grażyński, wojewoda śląski,
 23. Aleksander Hauke-Nowak, wojewoda łódzki,
 24. dr Stanisław Jurkiewicz, b. Minister Opieki Społecznej,
 25. inż. Czesław Klarner, prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie,
 26. Marian Kłott de Heidenfeld, Główny Inspektor Pracy, dyrektor departamentu w Ministerstwie Opieki Społecznej,
 27. Henryk Kołodziejski, dyrektor Biblioteki Sejmowej,
 28. inż. Kazimierz Kornilowicz, dyrektor Instytutu Spraw Społecznych,
 29. dr Adam Krzyżanowski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego,
 30. dr Edward Lipiński, profesor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie,
 31. dr Zbigniew Madeyski, poseł,
 32. Wiktor Martin, dyrektor departamentu w Ministerstwie Skarbu,
 33. Bolesław Nakoniecznikoff, dyrektor departamentu w Ministerstwie Opieki Społecznej,
 34. dr Jerzy Nowak, dyrektor Banku Polskiego,
 35. dr Stanisław Nowakowski, profesor Uniwersytetu Poznańskiego,
 36. Józef Olszyna-Wilczyński, generał brygady, dyrektor Państwowego Urzędu Wych. Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego,
 37. Józef Poniatowski, dyrektor Biura Ekonomicznego Prezydium Rady Ministrów,
 38. inż. Marian Ponikiewski, zastępca naczelnego dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (powołany w dniu 22.12.1937 r.),
 39. dr Witold Staniewicz, rektor Uniwersytetu Stefana Batorego,
 40. Stefan Starzyński, prezydent m. st. Warszawy,
 41. Tadeusz Szturm de Sztrem, naczelnik wydziału w Głównym Urzędzie Statystycznym,
 42. Aleksander Szychowski, płk. dypl. szef Oddziału w Sztacie Głównym,
 43. Andrzej Teller, dziennikarz, ławnik m. Lwowa,
 44. Leopold Tomaszewicz, poseł,
 45. Franciszek Urbański, poseł, prezes Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego,
 46. dr Ferdynand Zarzycki, generał brygady, senator (powołany w dniu 22.12.1937 r.).
- Na posiedzeniu w dniu 11.1.1938 r. Rada Funduszu Pracy uchwaliła sprawozdanie o gospodarce Funduszu Pracy i preliminarz budżetowy na rok 1938/39 oraz ustaliła wytyczne działalności Funduszu Pracy w zakresie: zatrudniania bezrobotnych i polityki płac na robotach publicznych, programu robót, rozdziału kredytów pieniężnych i kredytów materiałowych na wzmocnienie akcji zatrudnienia, akcji pomocy doraźnej i pomocy społecznej, w szczególności zaś ogródków działkowych, poradnictwa, przysposobienia zawodowego oraz pomocy w tworzeniu warsztatów pracy.
- W okresie sprawozdawczym istniały 3 Komisje Rady:
- a) Komisja Zatrudnienia — pod przewodnictwem posła Franciszka Urbańskiego,
 - b) Komisja Pomocy Społecznej — pod przewodnictwem posła dr Zbigniewa Madeyskiego,
 - c) Komisja Zabezpieczenia — pod przewodnictwem dr Stanisława Jurkiewicza.

Czwarta Komisja — do Spraw Młodzieży — w okresie sprawozdawczym zawiesiła swą działalność — wobec przekazania akcji zatrudnienia młodzieży Junackim Hufcom Pracy, podlegającym Ministrowi Spraw Wojskowych.

Komisja Zatrudnienia zebrała się w dniu 16.11.1937 r. Na posiedzeniu tym zostały omówione: sprawozdanie z działalności Funduszu Pracy w zakresie finansowania robót publicznych w roku 1937/38 oraz plan robót z kredytów Funduszu Pracy na rok 1938/39.

Komisja Pomocy Społecznej w okresie sprawozdawczym zbierała się dwukrotnie. Na posiedzeniu w dniu 24.11.1937 r. zostało omówione sprawozdanie z działalności Funduszu Pracy w zakresie pomocy społecznej oraz przedyskutowano preliminarz budżetowy na akcję pomocy w roku 1938/39. Komisja stwierdziła, że ciężar gatunkowy tej akcji przesunęła się ku formom pomocy produkcyjnej, drogą zmniejszania kredytów na konsumpcyjną pomoc doraźną przy równoczesnym powiększaniu kredytów na cele pomocy trwałej, jak np. szkolenie zawodowe, tworzenie samodzielnych warsztatów pracy itp. Ponadto Komisja wypowiedziała się za rozszerzeniem akcji kolonij i półkolonij letnich dla dzieci bezrobotnych.

Na posiedzeniu w dniu 29.11.1937 r. Komisja, opierając się na uchwałach powziętych na posiedzeniu w dniu 24.11.1937 r., przedyskutowała i uchwaliła wnioski na Radę Funduszu Pracy, ujmujące w sposób szczegółowy cele i zadania racjonalnie pojętej akcji pomocy oraz metody pracy. Omawiając akcję pomocy zimowej dla bezrobotnych, Komisja wypowiedziała się, między innymi, za powszechnością świadczeń na tę pomoc oraz za zasadą ich odpracowywania.

BIURO GŁÓWNE

W roku sprawozdawczym przeprowadzone zostały w Biurze Głównym zmiany związane z przekazaniem akcji zatrudnienia młodzieży Ministerstwu Spraw Wojskowych oraz z powołaniem Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym. Zmiany polegały na zniesieniu odpowiednich wydziałów.

Obsada stanowisk kierowniczych Biura Głównego Funduszu Pracy przedstawiała się w okresie sprawozdawczym następująco:

Naczelnik Wydziału Administracyjnego — Jęzry Modzelewski,

Naczelnik Wydziału Finansowego — mgr Stefan Pachnowski, a od dnia 24.1.1938 r. — dr Włodzimierz Mostowski,

Naczelnik Wydziału Pracy — dr Stanisław Paczyński, a od dnia 16.11.1937 r. — inż. Witold Bielski,

Naczelnik Wydziału Pomocy — mgr Stefan Szumowski,

Naczelnik Inspektor — dr Stanisław Bryl,
Kierownik Samodzielnego Ref. Studiów — mgr Bolesław Wścieklica,

Radcowie Prawni — adw. Antoni Gadomski i adw. Julian Żurawski.

WOJEWÓDZKIE BIURA

Na zwiększenie stanu personelu Wojewódzkich Biur (o 38 osób) wpłynął wzrost liczby zadań kładowych pracy i konieczne w związku z tym zwiększenie liczby kontystów i kontrolerów zakładów pracy oraz powierzenie Funduszowi Pracy pośrednictwa pracy dla niepodległościowców.

Skład osobowy dyrektorów wojewódzkich biur F. P. przedstawiał się w roku sprawozdawczym następująco:

1. Dyrektor Wojewódzkiego Biura na m. st. Warszawę — Grunwald Tadeusz,

2. Dyrektor Wojew. Biura w Warszawie — Rawa-Grabowiecki Wincenty,

3. Dyrektor Wojew. Biura w Łodzi — mgr Jagiełło Kazimierz, naczelnik wydziału Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego,

4. Dyrektor Wojew. Biura w Kielcach — Piwowoński Tadeusz,

5. p. o. Dyrektora Wojew. Biura w Lublinie — Korgowd Leonard,

6. p. o. Dyrektora Wojew. Biura w Białymstoku — Offenberg Bohdan, a od dnia 16.6.1937 r. — Dyrektor — inż. Gruca Ignacy,

7. Dyrektor Wojew. Biura w Wilnie — inż. Gruca Ignacy, a od dnia 16.6.1937 r. — inż. Werczyński Jan,

8. Dyrektor Wojew. Biura w Nowogrodku — Dobrowolski Jan,

9. Dyrektor Wojew. Biura w Brześciu n/B. — Wochanka Bronisław, a od dnia 26.1.1938 r. — p. o. Dyrektora — inż. Stolarczyk Bolesław,

10. p. o. Dyrektora Wojew. Biura w Łucku — inż. Boryssowicz Stanisław,

11. Dyrektor Wojew. Biura w Poznaniu — dr Mostowski Włodzimierz, a od dnia 1.2.1938 r. — p. o. Dyrektora — inż. Zakrzewski Michał,

12. Dyrektor Wojew. Biura w Toruniu — inż. Bielski Witold, a od dnia 16.11.1937 r. — inż. Sieradzki Stanisław,

13. p. o. Dyrektora Wojew. Biura w Katowicach — dr Obierek Leopold, zastępca naczelnika wydziału w Urzędzie Wojewódzkim Śląskim,

14. Dyrektor Wojew. Biura w Krakowie — inż. Krzyżak Kazimierz,

15. Dyrektor Wojew. Biura we Lwowie — mgr Gajewski Stanisław, radca Urzędu Wojewódzkiego Lwowskiego, a od dnia 18.12.1937 r. — Wochanka Bronisław,

16. Dyrektor Wojew. Biura w Stanisławowie — Pietruski Stanisław,

17. p. o. Dyrektora Wojew. Biura w Tarnopolu — Myszkiewicz Stefan.

EKSPOZYTURY

Liczba ekspozytur, istniejących w głównych ośrodkach bezrobocia poza miastami wojewódzkimi, podobnie jak w roku poprzednim, wynosiła 27 (w tym jedna ekspozytura specjalna — dla robotników portowych w Gdyni pod nazwą „Biuro Pośrednictwa Pracy dla robotników portowych w Gdyni”). Z pozostałych 26 ekspozytur tylko dwie — w Sosnowcu i Gdyni — wykonywały całokształt czynności, które mogą należeć do zakresu działania ekspozytur. Inne ekspozyтуры ograniczały swe czynności jedynie do pośrednictwa

pracy, rejestracji i kontroli bezrobotnych, jako też do czynności zleconych przez dyrektorów wojewódzkich biur.

INSTYTUCJE ZASTĘPCZE

Rejestrację, ewidencję i kontrolę robotników zgłaszających swe prawa do zasiłków ustawowych na wypadek bezrobocia oraz wypłatę tych zasiłków w miejscowościach, w których Fundusz Pracy nie posiadał organów własnych, wykonywały wydziały powiatowe i zarządy miast, występujące w tym wypadku w charakterze instytucji zastępczych. Niektóre instytucje zastępcze wykonywały również czynności wchodzące w zakres publicznego pośrednictwa pracy. Za wykonywane czynności w zakresie zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia instytucje zastępcze otrzymywały tytułem zwrotu poniesionych kosztów prowizję w granicach 30% sumy wypłaconych zasiłków.

W dniu 1 kwietnia 1938 r. czynnych było w charakterze instytucji zastępczych: 238 wydziałów powiatowych i 65 zarządów miejskich.

KOMITETY LOKALNE

W zakresie organizowania ofiarności publicznej i pomocy w akcji zwalczania bezrobocia współpracowało z Funduszem Pracy w okresie sprawozdawczym 278 komitetów lokalnych Funduszu Pracy, powołanych przez wojewodów, na podstawie § 20 statutu Funduszu Pracy.

Komitety te rozpoczęły swoją działalność w dniu 16 maja 1937 r., tj. z chwilą zakończenia akcji zimowej pomocy bezrobotnym, prowadząc ją przez okres letni, do czasu rozpoczęcia nowej akcji pomocy zimowej bezrobotnym, tj. do dnia 10 listopada 1937 r.

W okresie swej działalności komitety lokalne zajmowały się prowadzeniem akcji pomocy doraźnej, współdziałały w prowadzeniu kolonij i półkolonij letnich oraz zajmowały się rozprzedają znaczków na cele walki z bezrobociem.

Komitety lokalne nie istniały jedynie na terenie województwa poznańskiego, gdzie współpracowały z Funduszem Pracy stałe obywatelskie komitety do walki z bezrobociem, prowadzące na terenie województwa poznańskiego tę samą akcję, którą w innych województwach prowadzą komitety lokalne Funduszu Pracy i obywatelskie komitety zimowej pomocy bezrobotnym.

APARAT ADMINISTRACYJNY FUNDUSZU PRACY

Zorganizowany na podstawie statutu i stosownie do zadań instytucji aparat administracyjny Funduszu Pracy liczył w dniu 1 kwietnia 1938 r. 1200 pracowników, z czego 158 przypadło na Biuro Główne i 1042 pracowników na wojewódzkie biura i ekspozytury. W ciągu roku sprawozdawczego Biuro Główne wykazało zmniejszenie o 4 pracowników, natomiast wojewódzkie biura wykazały zwiększenie o 38 pracowników, wobec czego personel Funduszu Pracy zwiększył się w ogólnej liczbie o 34 pracowników.

Stan personelu w dniu 1 kwietnia 1938 r. wg poszczególnych działów przedstawiał się następująco:

Dział pracy	Liczba personelu w		Razem	
	Biurze Głównym	woj. biurach i ekspozyt.	Liczba	% w stos. do ogółu prac. umysł.
Dyrekcja . . .	3	19	22	2,04
Administrac. .	39	95	134	12,45
Finansowy . .	39	324	363	33,74
Pośred. Pracy .	11	282	293	27,23
Robót	14	43	57	5,3
Pomocy	8	58	66	6,13
Zabezpieczenia	5	116	121	11,25
Statystyczno-badawczy i prasowy .	6	—	6	0,58
Radcowie prawni . . .	2	—	2	0,18
Inspekcja . . .	12	—	12	1,1
Pracownicy um.	139	937	1.076	100%
„ fizyczni	19	105	124	
Ogółem: . .	158	1.042	1.200	

Jak wynika z tego zestawienia, stosunkowa liczebność personelu w poszczególnych działach pracy Funduszu Pracy nie zależy od znaczenia poszczególnych akcji w całokształcie działalności instytucji, ale od wykonywanych w ramach każdej z nich przez aparat Funduszu Pracy funkcji. Największy odsetek personelu wykazują działy: finansowy (zajęty w przeważającej części ściąganiem opłat i wkładek) — 33,74%, pośrednictwo pracy — 27,23%, administracyjny (łącznie z personelem maszynowni oraz działem prawnym, załatwiający sprawy prawne dla wszystkich działów Funduszu Pracy) — 12,45%, zabezpieczenia na wypadek bezrobocia — 11,25%. Łącznie działy te liczyły 84,67% pracowników umysłowych zatrudnionych w instytucji.

Tak duży odsetek personelu, przypadający na wymienione działy, wynika z charakteru ich pracy, wymagającej drobiazgowego badania b. dużej ilości spraw płatników wkładek i opłat, robotników rejestrujących się jako poszukujący pracy, lub też zgłaszających prawo do zasiłku ustawowego z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Pozostałe działy pracy nie wymagały większego personelu. W szczególności dział robót, mimo jego wagi w działalności instytucji, zatrudniał zaledwie 5,30% personelu, a to z uwagi na to, że rola Funduszu Pracy ogranicza się do finansowania i kontroli robót z punktu widzenia zużycia kredytów, natomiast wykonanie ich i cała z tym związana strona techniczna należy do kredytobiorców i do władz państwowych.

Porównyując cyfry personelu w poszczególnych działach wg stanu na dzień 1.4.1937 i 1938 r. okazuje się, że personel działu administracyjnego zmniejszył się o 11 osób. Dział finansowy wykazuje wzrost o 20 pracowników, co tłumaczy się wzrostem ilości kont zakładów pracy (czynnych łącznie z nieczynnymi) o przeszło 6.000. Rok sprawozdawczy dał zwiększenie wpływów z tytułu opłat i wkładek o przeszło 10 mil. 200 tys. zł. Dział pośrednictwa pracy wykazuje wzrost personelu o 15 pracowników, co pozostaje w związku ze

wzrostem cyfry zapośredniczeń; nadto działalność Funduszu Pracy w tym dziale uległa dalszemu rozszerzeniu w związku z powierzeniem Funduszowi Pracy akcji zatrudniania niepośle głosiowców. Dział pomocy wykazuje zmniejszenie o 12 osób, co wynika z odciążenia tego działu przez akcję pomocy zimowej. Dział zabezpieczenia został powiększony o 13 pracowników, co tłumaczy się wzrostem przeciętnej miesięcznej liczby bezrobotnych pobierających zasiłki o około 8.000, zaś przeciętnej liczby robotników zabezpieczonych na wypadek bezrobocia o ok. 156.000.

Inne działy pracy znaczniejszych wahań nie wykazały. Charakter działalności instytucji, której poszczególne akcje podlegają silnym wahaniom sezonowym (np. wzrost zgłoszeń o zasiłki w miesiącach zimowych, wzrost zapośredniczeń do pracy w okresie wiosennym, oraz zwiększająca się ilość pracy w dziale poboru opłat i wkładek w okresie letnim z powodu powstawania sezonowych zakładów pracy), powodował konieczność zatrudniania w pewnych okresach personelu stałego w godzinach nadliczbowych oraz przyjmowania na określony czas dietariuszy. Konieczność ta spowodowana była warunkiem niezwłocznego załatwienia bezrobotnych, zgłaszających się masowo w pewnych okresach do biur Funduszu Pracy. (Np. w maju lutym b. r. ilość pobierających zasiłki wynosiła 194.200 ludzi)¹⁾. Obsługa tych mas bezrobotnych przez personel stały działu zabezpieczenia (121 pracowników) było niemożliwe i spowodowało konieczność zatrudnienia pewnej liczby dietariuszy. Dietariusze ci byli angażowani spośród bezrobotnych pracowników umysłowych, którzy po pewnym czasie stanowią rezerwę przyślych pracowników stałych.

Rozszerzające się zadania, a zatem i prace wymagały trwałej i systematycznej akcji zmierzającej do usprawnienia działalności instytucji, jak również do podniesienia wydajności pracy i poziomu fachowego zatrudnionych pracowników. Toteż celem uzyskania odpowiedniego materiału ludzkiego prowadzono szkolenie kandydatów na pracowników.

Prowadzona od 2 lat akcja przyjmowania na praktykantów referendarskich kandydatów posiadających ukończone studia wyższe zapewniła dopływ młodych pracowników, którzy po ukończeniu dziewięciomiesięcznej praktyki oraz złożeniu egzaminu teoretycznego i praktycznego z zakresu administracji ogólnej i przepisów specjalnych dotyczących Funduszu Pracy, powoływani są na odpowiednie stanowiska.

Ilość pracowników z wyższym wykształceniem (ukończonym) wynosi wg. stanu na dzień 1 kwietnia 1938 r. — 145 pracowników. W liczbie tej mieści się 98 pracowników, przyjętych po 1 kwietnia 1935 r. (tj. po połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy).

Ilość pracowników z wyższym wykształceniem z okresu przed połączeniem Funduszu Bez-

robocia z Funduszem Pracy w stosunku do ogólnego stanu ówczesnego personelu wynosiła zaledwie ok. 6%, zaś wśród pracowników przyjętych po 1.4. 1935 r. odsetek pracowników z wyższym wykształceniem wynosi 29%. W stosunku do ogólnej ilości 145 pracowników z wyższym wykształceniem na dzień 1.4. 1938 r., przyjęto do pracy po dniu 1 kwietnia 1935 r. 98 osób, tj. 67,6%. Cyfry powyższe świadczą, iż po 1.4. 1935 roku Fundusz Pracy rozpoczął systematyczną akcję w kierunku podniesienia poziomu swego personelu przez uzupełnienie go przede wszystkim pracownikami o wyższym wykształceniu.

Należy nadmienić, iż ilość pracowników z wyższym wykształceniem przyjętych po 1 kwietnia 1935 r. była jeszcze wyższa, część ich jednak zrezygnowała ze służby w Funduszu Pracy, znajdując w związku z poprawą sytuacji gospodarczej lepsze warunki zatrudnienia poza instytucją.

Ponadto Fundusz Pracy prowadzi akcję zmierzającą do podniesienia przygotowania fachowego całego personelu. W ramach tej akcji został zorganizowany zjazd instrukcyjny personelu kierowniczego w dziale finansowym oraz kurs dla pracowników działu pośrednictwa pracy.

Przytoczone wyżej metody umożliwiły, bez uciekania się do zbytnej rozbudowy personalnej instytucji, wypełnienie zwiększonych w ciągu ostatniego roku zadań i prac Funduszu Pracy.

INSPEKCJA I KONTROLA

Inspekcja Funduszu Pracy jest organem kontrolnym Dyrektora Funduszu Pracy w stosunku do wszystkich organów instytucji.

Kontrola wojewódzkich biur F. P. odbywa się w dwóch kierunkach: kontroli działalności wewnętrznej samych biur oraz ich nadzoru nad organami lokalnymi i robotami finansowanymi przez Fundusz Pracy. Na specjalne zlecenia Dyrektora F. P. przeprowadzana jest również kontrola poszczególnych wydziałów Biura Głównego.

Zadania i obowiązki regulaminowe Inspekcja F. P. spełnia w drodze bezpośrednich kontroli periodycznych i specjalnych.

Kontrole periodyczne mają charakter ogólny i odbywają się w ramach kwartalnych planów, uzgadnianych z wydziałami Biura Głównego i zatwierdzanych przez Dyrektora Funduszu Pracy. Kontrole specjalne mają na celu zbadanie ściśle określonych spraw lub przeprowadzenie dochodzeń.

Na podstawie wyników kontroli przygotowawane są przez Inspekcję w porozumieniu z zainteresowanymi wydziałami wnioski i zarządzenia pounspekcyjne, zmierzające do usunięcia uchybień i usprawnienia agend Funduszu Pracy. Ponadto w oparciu o wyniki dokonanych kontroli Naczelny Inspektor corocznie opracowuje uwagi krytyczne o akcjach i organizacji Funduszu Pracy.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 210 kontroli (w tym 27 kontroli specjalnych) przez 8 inspektorów, wchodzących — prócz Naczelnego Inspektora — w skład Inspekcji Funduszu Pracy.

¹⁾ Obowiązek ten wynika z „Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia” i wymaga załatwiania spraw dziesiątków tysięcy bezrobotnych w ciągu 10 dni.

NAJWAŻNIEJSZE AKTY PRAWNE

DOTYCZĄCE FUNDUSZU PRACY

1. a) Ustawa z dnia 14 kwietnia 1937 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 225).

Ustawa ta w zakresie interesującym Fundusz Pracy ustala obowiązek zatrudnienia wdów po inwalidach wojennych i wojskowych na równi z inwalidami wojennymi i wojskowymi, postanawiając, że zakłady pracy obowiązane są zatrudnić na każdym 33 pracowników 1 inwalidę, zaś na każde 33 pracownice — 1 wdowę po poległym, zmarłym bądź zaginionym lub też po inwalidzie.

- b) Ustawa z dnia 31 marca 1938 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 192).

Ustawa ta zniósła obowiązek zatrudniania na każdym 33 pracowników 1 inwalidę, a osobno na każde 33 pracownice 1 wdowę, ustanawiając natomiast obowiązek zatrudniania na każdym 33 pracowników 1 inwalidę lub 1 wdowę. Równocześnie ustawa ta ściśle określa wypadki, w których pracodawca może wypowiedzieć umowę o pracę zawartą z inwalidą lub wdową. Ponadto na mocy tej ustawy inwalida może za zgodą publicznej instytucji pośrednictwa pracy zrzec się zatrudnienia na rzecz członka rodziny, będącego na jego utrzymaniu.

2. a) Ustawa z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 464).

Ustawa ta nałożyła na zakłady pracy obowiązek zatrudniania na każdym 33 pracowników co najmniej 1 niepodległościowca poszukującego pracy, zdolnego do niej i skierowanego przez publiczną instytucję pośrednictwa pracy, zaś na publicznie instytucje pośrednictwa pracy obowiązek kierowania na wakujące miejsca pracy w pierwszym rzędzie zarejestrowanych bezrobotnych uczestników walk o niepodległość. Na podstawie tej ustawy i wydanych na jej mocy rozporządzeń (patrz pkt. 2 lit. b i c) obowiązki Funduszu Pracy w zakresie publicznego pośrednictwa pracy zostały rozszerzone i Funduszowi Pracy zostało zlecone prowadzenie specjalnego pośrednictwa pracy dla niepodległościowców oraz czuwanie nad przestrzeganiem przez zakłady pracy procentowego zatrudniania niepodległościowców. Równocześnie ustawa ta określiła wypadki, w których umowa o pracę zawarta z niepodległościowcem może ulec rozwiązaniu.

- b) Rozporządzenie Ministrów Opieki Społecznej i Skarbu z dnia 4 stycznia 1938 r. wydane w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów i Ministrami Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Poczty i Telegrafów w sprawie wykonania ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o

niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 27).

Rozporządzenie to w części interesującej Fundusz Pracy określa tryb i warunki zatrudniania niepodległościowców oraz precyzuje obowiązki Funduszu Pracy w zakresie rejestracji, ewidencji, kontroli i zapośredniczania niepodległościowców.

- c) Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 22 stycznia 1938 r. o sposobie udowodnienia czynnego udziału w walkach o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 50).

Rozporządzenie to określa osoby uprawnione do ubiegania się o pracę w trybie i na warunkach ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 464) oraz podaje wykaz organizacji i formacji niepodległościowych. Równocześnie rozporządzenie wymienia władze i instytucje wojskowe uprawnione do wydawania zaświadczeń, stwierdzających czynny udział w walkach o niepodległość Państwa Polskiego oraz ustala wzór zaświadczenia.

3. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 października 1937 r. o czasowym zmniejszeniu liczby dni pracy, uważanych za tydzień podlegania obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w odniesieniu do niektórych kategorii robotników sezonowych (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 553).

Rozporządzenie to, wzorem lat ubiegłych, wprowadza na okres zimowy 1937/38 skrócenie liczby dni pracy uważanych za tydzień podlegania zabezpieczeniu do dni 4 dla robotników sezonowych, za których wkładka wynosi 40%. Rozporządzenie to umożliwia robotnikom sezonowym ubieganie się o zasiłki ustawowe po przepracowaniu w ostatnich 12 miesiącach przed datą zgłoszenia prawa do zasiłków nie 156 dni lecz 104 dni.

4. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 29 października 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu oraz Komunikacji o postępowaniu przy wymiarze i poborze należności na rzecz Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 604).

Rozporządzenie to ustala tryb i postępowanie przy wymiarze i poborze wkładek za zabezpieczenie robotników na wypadek bezrobocia i opłat na Fundusz Pracy oraz określa warunki uiszczania w naturze zaległych podatków. Równocześnie określa ono właściwość władz powołanych do kontroli nad prawidłowym obliczaniem i terminowym przekazywaniem należnych opłat oraz wysokość wynagrodzenia za ich pobieranie. Z chwilą wejścia w życie (1.1.1938 r.) tego rozporządzenia utraciły moc obowiązującą: rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 2.7.1932 r. o sposobie ściągania wkładek na rzecz Funduszu Bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 557) oraz rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 31.3.1933 r.

o świadczeniach na rzecz Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 22/33, poz. 176, 41/33, poz. 326 i 110/34, poz. 978).

OBRONA PRAWNA W ROKU SPRAWOZDAWCZYM 1937/38

I. Prowadzono spraw sądowych, wszczętych przez Fundusz Pracy:

1 — cywilnych 361

a) sumy zgłoszonych powództw zł 1.494.118,94

b) prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 96

z tego: prawomocnymi wyrokami zasądzono powództwa na sumę zł 436.513.—

prawomocnymi wyrokami oddalono powództwa na sumę zł 99.328,13 ¹⁾

2 — karnych 53

a) suma zgłoszonych powództw cywilnych w postępowaniu karnym zł 11.610,12

b) prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 19

II. Prowadzono spraw sądowych, wszczętych przeciwko Funduszowi Pracy 92

a) suma zgłoszonych powództw zł 280.046,07

b) prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 42

z tego: prawomocnymi wyrokami zasądzono powództwa na sumę zł 14.519,24

prawomocnymi wyrokami oddalono powództwa na sumę zł 36.349,64

III. Prowadzono spraw przeciwko zakładom pracy w postępowaniu karno-administracyjnym:

a) z art. 34 ustawy z dn. 18.7.1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia 1579

¹⁾ Suma zł 99.328,13 zasadniczo składa się z roszczeń, zgłoszonych w postępowaniu upadłościowym, układowym lub podziałowym, które z powodu braku masy majątkowej częściowo lub całkowicie nie zostały uwzględnione, oraz z roszczeń częściowo oddalonych.

b) z art. 58 prawa o wykroczeniach 1380

c) z art. 33 ustawy z dn. 16.3.1933 r. o Funduszu Pracy 229

d) z art. 60 ustawy z dn. 17.3.1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim 20

e) z art. 16 ustawy z dn. 2.7.1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego 3

zakończono prawomocnymi orzeczeniami administracyjnymi i wyrokami sądowymi spraw 1235

z tego: orzeczeń i wyroków skazujących 1007

orzeczeń i wyroków uniewinniających 182

na mocy amnestii umorzono spraw 46

IV. Prowadzono spraw sądowych przeciwko bezrobotnym:

1 — karnych (o nieprawne pobieranie zasiłków) 61

a) w postępowaniu karnym zgłoszono powództw na sumę zł 681,72

b) prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 28

2 — cywilnych 24

a) suma zgłoszonych powództw zł 1.451,90

b) prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 13

z tego: prawomocnymi wyrokami zasądzono powództwa na sumę zł 347,75

prawomocnymi wyrokami oddalono powództwa na sumę zł 288,64

V. Prowadzono spraw w Najwyższym Trybunale Administracyjnym 50

Zakończono prawomocnymi wyrokami spraw 20

z tego: oddalono skarg na orzeczenia wojewodów 16

uchylono orzeczeń wojewodów 4

(Są to przeważnie sprawy wytoczone przeciwko Funduszowi Pracy).

B I L A N S F U N

DZIAŁ FINANSOWY

na dzień

A K T Y W A					ZŁOTYCH
1. NIERUCHOMOŚCI:					
a) nieruchomości	.	.	.	1.623.812,41	
b) majątki rolne.	.	.	.	316.559,42	1.940.371,83
2. RUCHOMOŚCI:					
Biura Głównego	.	.	.	180.801,91	
Wojewódzkich Biur	.	.	.	274.176,82	454.978,73
3. KASA:					
Biura Głównego	.	.	.	519,98	
Wojewódzkich Biur	.	.	.	8.068,49	8.588,47
4. BANKI:					
Biura Głównego	.	.	.	15.178.864,05	
Wojewódzkich Biur	.	.	.	8.398.006,07	23.576.870,12
5. PAPIERY WARTOŚCIOWE:					
Akcje Banku Komunalnego	.	.	.	5.000,—	
Inne	.	.	.	145.198,40	150.198,40
6. WEKSLE w portfelu	.	.	.		17.157,72
7. UDZIAŁY	.	.	.		207.000,—
8. DŁUŻNICY:					
Biura Głównego	.	.	.	562.109,12	
Wojewódzkich Biur	.	.	.	1.093.306,22	1.655.415,34
9. POŻYCZKI:					
z kapitału własnego	.	.	.	40.751.588,97	
z kred. weksl. za pośrednictwem B. G. K.	.	.	.	55.150.000,—	
w towarach	.	.	.	5.444.469,45	
z Lok. Zakł. Ubezpieczeń Społecznych	.	.	.	4.682.500,—	
z Lok. Fund. Inwest.	.	.	.	40.714.660,47	146.743.218,89
10. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE	.	.	.		511.362,78
11. SUMY MIĘDZYOKRESOWE:					
Biura Głównego	.	.	.	3.109.344,71	
Wojewódzkich Biur	.	.	.	2.903.625,—	6.012.969,71
12. SUMY DO WYJAŚNIENIA WOJEWÓDZKICH BIUR	.	.	.		794,52
13. ZAKŁADY PRACY ZA PRZYPIS WKŁADEK I OPŁAT	.	.	.		19.977.931,29
14. NIEDOBÓR B. FUNDUSZU BEZROBOCIA	.	.	.		113.179.324,26
					314.436.182,06
1. Papiery gwarancyjne i kaucyjne	.	.	.		307.550,—
2. Weksle gwarancyjne.	.	.	.		1.257.500,—
3. Depozyty	.	.	.		2.411.293,58
4. Różni za wydane gwarancje	.	.	.		7.152.182,50
					325.564.708,14

p. o. Kierownika Rachuby

(—) St. Zaborek

D U S Z U P R A C Y

31 marca 1938 r.

P A S Y W A		ZŁOTYCH
K A P I T A Ł Y:		
1 a. KAPITAŁ WŁASNY FUNDUSZU PRACY	40.751.588,97	
Z Z A C I A Ğ N I Ę T Y C H P O Ź Y C Z E K:		
1 b. AKCEPTY WŁASNE ZDYSKONTOWANE ZA POŚREDNICTWEM B.G.K. 55.150.000.—		
AKCEPTY WŁASNE ZA TOWARY 5.444.469,45	60.594.469,45	
1 c. ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	4.682.500,—	
1 d. FUNDUSZ INWESTYCYJNY	40.714.660,47	146.743.218,89
2. NADWYŻKA Z LAT UBIEGŁYCH		6.146.498,39
3. WIERZYCIELE:		
Biura Głównego	1.131.352,24	
Wojewódzkich Biur	1.415.280,06	2.546.632,30
4. FUNDUSZ OBROTOWY ZALICZKOWO-ODDŁUŻENIOWY		216.228,34
5. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE		662.190,09
6. SUMY MIĘDZYOKRESOWE:		
Biura Głównego	2.686.400,08	
Wojewódzkich Biur	2.891.736,05	5.578.136,13
7. SUMY DO WYJAŚNIENIA WOJEW. BIUR		125.768,05
8. PRZYPIS OPLAT I WKŁADEK		19.977.931,29
9. MINISTERSTWO SKARBU		113.179.324,26
10. NADWYŻKA Z ROKU SPAWOZDAWCZEGO 1937/38.		19.260.254,32
		314.436.182,06
1. Otrzymane gwarancje i kaucje		307.550,—
2. Różni za weksle gwarancyjne		1.257.500,—
3. Różni za depozyty		2.411.293,58
4. Wydane gwarancje		7.152.182,50
		325.564.708,14

Naczelnik Wydziału Finansowego

(—) Dr Wł. Mostowski

Dyrektor Funduszu Pracy

(—) M. Gnoiński

WPLYWY WEDŁUG PLANU FINANSOWO-

za rok

§	Poz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Preliminowano na rok 1937/38
		OGÓLNA SUMA WPLYWÓW WŁASNYCH	108.786.000.—
1		Opłaty	68.000.000.—
	1	Od uposażeń	55.600.000.—
		1. Wojew. Biura i Ekspozytury Funduszu Pracy	—
		2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych	—
		3. Ubezpieczalnie Społeczne	—
		4. Izby i Urzędy Skarbowe	—
		5. Inne	—
	2	Od diet poselskich i senatorskich	15.000.—
	3	„ wolnych zawodów	780.000.—
	4	„ tantiem	180.000.—
	5	„ biletów wstępu na widowiska	3.500.000.—
	6	„ totalizatora	400.000.—
	7	„ cukru	1.600.000.—
	8	„ piwa	275.000.—
	9	„ żarówek	1.400.000.—
	10	„ gazu	800.000.—
	11	„ zakładów gastronomicznych	450.000.—
	12	„ czynszu dzierżawnego	3.000.000.—
1a		Przelewy na rzecz Funduszu Pracy	11.500.000.—
2		Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia:	26.000.000.—
	1	wkładki zakładów pracy	25.000.000.—
	2	zaliczka na poczet dopłaty Skarbu Państwa	1.000.000.—
3		Świadczenia z tytułu zaległych podatków państw.	136.000.—
4		Wpływy z majątku:	2.500.000.—
	1	czynsz z domów własnych	50.000.—
	2	spłata rat udzielonych pożyczek	1.250.000.—
	3	odsetki od udzielonych pożyczek	1.200.000.—
	4	inne wpływy z majątku	—
5		Wpływy z tytułu pośrednictwa pracy:	50.000.—
		Ofiary	500.000.—
6		Odsetki od lokat Funduszu Inwest. (r. 1936/37)	—
7		Różne	100.000.—
	1	Zaległości 1% opłat od budż. miast wydziel.	—
	2	„ 5% „ „ związk. komun.	—
	3	Różne wpływy do wyjaśnienia	—
	4	Odsetki	—
	5	Inne wpływy	—
8		Wpływy nadzwyczajne:	—
	1	Wpływy z lokat Z.U.S.	—
	2	„ z kredytów bankowych	—
	3	„ nadzwyczajne uzyskane na akcję zatrudn.	—
	4	Dotacje Skarbu Państwa z Poż. Inwest.	—
		Razem wpływy	—

GOSPODARCZEGO FUNDUSZU PRACY

1937/38

Wykonano w roku 1937/38	Stosunek % wykonania do preliminarza	Wykonano w roku 1936/37	Stosunek % wykonania 1937/38 r. do wykonania 1936/37 r.
138.495.781,53	127,3	122.452.435,24	113,1
80.885.913,11	118,9	70.368.842,91	114,9
67.490.601,67	121,3	58.532.695,27	115,3
53.952.632,76	—	44.742.649,46	120,5
9.452.444,04	—	9.566.420,66	98,8
311.950,82	—	260.771,29	119,6
2.905.475,96	—	3.261.172,18	89,0
868.098,09	—	701.681,68	123,7
38.390,46	255,9	70.539,94	54,3
956.383,90	122,6	828.026,90	115,5
114.041,10	63,4	128.185,17	89,0
3.940.128,69	112,6	3.429.124,12	114,9
443.515,03	110,9	414.584,89	107,0
1.888.639,01	118,0	1.674.258,89	112,8
331.548,92	120,6	274.043,03	121,0
1.859.813,19	132,8	1.467.754,44	126,7
887.090,03	110,9	844.546,91	105,0
581.877,66	129,3	463.761,96	125,5
2.353.883,45	78,5	2.241.321,39	105,8
11.971.932,36	104,1	12.153.666,95	98,5
36.491.894,88	140,4	31.356.464,52	116,4
35.391.894,88	141,6	28.399.464,52	124,6
1.100.000.—	110,0	2.957.000.—	37,2
861.002,86	633,1	874.642,26	98,4
5.036.793,93	201,5	3.247.861,85	155,1
48.341,94	96,6	70.526,77	68,5
3.144.357,31	251,5	1.965.245,79	160,0
1.842.859,68	153,6	1.156.796,35	159,3
1.235.—	—	55.282,94	2,23
66.442,88	132,9	109.207,54	60,8
1.955.564,65	391,1	3.035.402,41	64,4
1.226.236,86	1.226,2	403.214,46	135,8
—	—	—	—
65.174,86	—	—	—
—	—	—	—
902.815,95	—	—	—
258.248,05	—	—	—
33.468.663,45	—	39.293.673,39	85,2
—	—	3.300.000.—	—
28.150.000.—	—	28.500.000.—	—
5.318.663,45	—	4.213.673,39	—
—	—	3.280.000.—	—
171.964.444,98	—	161.746.108,63	106,3

ROZCHODY WEDŁUG PLANU FINANSOWO-

za rok

§	Poz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Preliminowano na rok 1937/38
		OGÓLNA SUMA ROZCHODÓW	108.786.000.—
1		Administracja	6.702.000.—
	A)	Biuro Główne	1.449.240.—
	1	Place	932.210.—
	2	Różne świadczenia osobowe	148.530.—
	3	Podróże służbowe i przesiedlenia	66.000.—
	4	Środki lokomocji	14.000.—
	5	Pomieszczenia	79.100.—
	6	Wydatki biurowe	90.400.—
	7	Wydawnictwa i Studia	53.000.—
	8	Wydatki związane z urzędow. Dyr. F. Pr.	4.000.—
	9	Wynagrodzenie za prace specjalne	50.000.—
	10	Drobne wydatki	7.000.—
	11	Remont i konserwacja nieruchomości	5.000.—
	B)	Wojewódzkie Biura i ich Ekspozytury	5.252.760.—
	1	Place	3.725.360.—
	2	Różne świadczenia osobowe	600.900.—
	3	Podróże służbowe i przesiedlenia	225.000.—
	4	Pomieszczenia	370.500.—
	5	Wydatki biurowe	311.000.—
	6	Remont i konserwacja	20.000.—
	7	Instytucje zastępcze prowizja (r. 1936/37)	—
1a		Likwidacja agend b. S. O. M.	80.000.—
2		Akcja zatrudnienia	35.000.000.—
3		Pomoc społeczna	3.300.000.—
4		Zasiłki z tyt. zabezp. na wypadek bezrobocia	37.000.000.—
5		Pomoc doraźna	18.700.000.—
6		Koszty poboru opłat	1.500.000.—
7		Koszty bankowe i obsługa pożyczek	6.150.000.—
8		R ó ż n e	354.000.—
		a) bez prowizji instytucji zastępczych zł 6.594.697,15	
		aa) stosunek wówczas 100,2%	
		b) bez prowizji instytucji zastępczych zł 5.183.604,74	
		bb) stosunek wówczas 100,5%	
		c) z prowizją instytucji zastępczych zł 31.794.551,94	
		cc) stosunek wówczas 102,34%	

Naczelnik Wydziału Finansowego
(—) Dr Wł. Mostowski

Dyrektor Funduszu Pracy
(—) M. Gnoiński

GOSPODARCZEGO FUNDUSZU PRACY

1937/38

Wykonano w roku 1937/38	Stosunek % wykonania do preliminarza	Wykonano w roku 1936/37	Stosunek % wykonania 1937/38 r. do wykonania 1936/37 r.
152.704.190,66	140,3	164.934.006,56	92,5
6.610.130,50	98,6	7.076.664,17 a)	93,4 aa)
1.399.712,11	96,6	1.411.092,41	99,2
960.851,39	103,1	983.683,36	97,7
172.068,94	115,8	125.376,33	137,2
63.268,32	95,8	47.854,43	132,2
11.598,06	82,8	13.972,40	83,0
75.855,44	95,9	74.329,45	102,0
68.714,86	76,0	85.936,43	80,0
15.075,93	28,4	19.461,91	77,5
3.974,—	99,4	—	—
25.309,40	50,6	60.478,10	53,4
2.995,77	42,8	—	—
—	—	—	—
5.210.418,39	99,2	5.665.571,76 b)	92,0bb)
3.654.504,75	98,1	3.778.581,41	96,7
652.589,97	108,6	550.556,86	118,5
237.362,19	105,5	202.581,89	117,1
338.894,94	91,5	322.886,74	104,9
320.337,87	103,0	322.736,83	99,3
6.728,67	33,6	6.261,01	107,5
—	—	481.967,02	—
32.767,34	41,0	79.507,25	41,2
82.367.750,01	235,3	104.886.817,89	78,5
2.706.000,18	82,0	1.504.882,82	179,8
32.539.584,59	87,9	31.312.584,92 c)	103,9 cc)
19.366.996,48	103,6	15.832.769,60	122,3
1.418.462,14	94,6	1.485.410,94	95,5
7.245.673,94	117,8	2.148.428,26	337,2
416.825,48	117,7	606.940,71	68,7

WYJAŚNIENIA DO BILANSU

AKTYWA

Nieruchomości

Suma zł 1.940.371,83 składa się z:
wartość domów w Krakowie,
Poznaniu, Stanisławowie i To-
runiu zł 1.623.812,41
wartość doświadczalnych ma-
jatków rolnych w Bieniewi-
cach i Jasieńcu, będących w
bezpłatnym używaniu Komen-
dy Głównej Junackich Huf-
ców Pracy zł 316.559,42
razem zł 1.940.371,83

Ruchomości

Pozycja ta odpowiada wartości urządzeń wszyst-
kich Biur Funduszu Pracy, liczonej wg cen
zakup.

Kasa

Kwotą zł 8.588,47 wykazano pozostałą w pod-
ręcznych Kasach Biura Głównego i Woje-
wódzkich Biur F. P. gotówkę. Saldo gotówki
w poszczególnych kasach podręcznych nie
przekraczało norm określonych przepisami ra-
chunkowo-kasowymi.

Banki

Pozycja ta wykazuje stan gotówki, będącej na
rachunkach w następujących instytucjach:

Bank Gospodarstwa Krajo-
wego zł 16.035.297,80
Bank Polski zł 1.770.924,41
Państwowy Bank Rolny . . zł 55.270.—
Polski Bank Komunalny . . zł 438.197,22
P. K. O. zł 3.608.643,99
K. K. O. zł 1.555.692,60
Kasa Urzędu Skarbowego w
Nowogrodku zł 112.844,10
razem zł 23.576.870,12

Ilość i różnorodność instytucji bankowych,
państwowych i komunalnych, w których F. P.
lokuje na rachunkach gotówkę, tłumaczy się
tym, że B. G. K. nie we wszystkich siedzibach
Biur Wojewódzkich posiada swoje oddziały.

Papiery wartościowe

Suma zł 150.198,40 stanowi wartość nominalną
posiadanych papierów wartościowych, a mia-
nowicie:

130 sztuk obligacji 4% Pożycz-
ki Konsolidacyjnej na . . . zł 130.300.—
90 sztuk dolarówek na . . . zł 4.898,40
54 sztuk oblig. 3% Pożyczki
Inwestycyjnej zł 5.400.—
43 sztuk obligacji Poż. Naro-
dowej na zł 3.500.—
50 sztuk akcji Pol. Banku Ko-
munalnego na zł 5.000.—
1 książeczka wkładowa na
P. K. O., złożona w kie-
rownictwie Okręgowego Urz.
Budow. Nr 1 na zabezpiecze-
nie umowy najmu lokalu . zł 1.100.—
razem zł 150.198,40

Poza akcjami Pol. Banku Komunalnego, sta-
nowiącymi udział F. P., inne papiery wartości-
owe przyjęte zostały na pokrycie należności w
wypadkach, gdy nie można było uzyskać spła-
ty w innych środkach płatniczych.

Weksle w portfelu

Weksle te wpływają do Funduszu Pracy jako
zabezpieczenie różnych drobnych należności.

Udziały

W ogólnej sumie zł 207.000.— główną pozycję
stanowi udział Funduszu Pracy w Towarzy-
stwie Osiedli Robotniczych.

Dłużnicy

W ogólnej sumie zł 1.655.415,34 mieszczą się
następujące pozycje:

Dłużnicy Biura Głównego
Dostawcy za udzielone zaliczki
na dostawę materiałów na ro-
boty publiczne zł 309.237,42
Dłużnicy różni, drobni . . . zł 50.076,53
Dłużnicy wątpliwi (przeważnie
sprawy w sądzie) zł 51.871,57
Centrala druków (druki na
składzie) zł 54.949,20
Min. Op. Społ. za komorne
Państw. Urz. Pośr. Pracy . zł 42.944,55
Samopomoc pracowników za
węgiel (obecnie spłacony) . zł 24.704,32
Komenda Gł. Junac. Hufców
Pracy (rozliczenia bieżące) . zł 28.325,53
razem zł 562.109,12

Dłużnicy Wojewódzkich Biur
Rachunek budowy domu biu-
rowego w Katowicach (obe-
cnie dom wykończony i od-
dany do użytku) zł 543.423,08
Rachunki ekspozytur za awan-
se na wydatki, Komitety
Pomocy Zimowej, zaliczki
pracowników, koszty egze-
kucji sądowych i in. drobne zł 549.883,14
razem zł 1.093.306,22

Pożyczki

Wykazana kwota zł 146.743.218,89 stanowi
równowartość pożyczek do dn. 31.III.1938 r.
udzielonych w latach 1933/34—1937/38, zarów-
no ze środków własnych, jak i z sum otrzyma-
nych drogą kredytową. Umarzanie tych poży-
czek odbywa się wg ustalonych planów amors-
tyzacyjnych.

Instytucje zastępcze

Wykazana kwota zł 511.362,78 odpowiada zo-
bowiązaniom tych instytucji za otrzymaną go-
tówkę na wypłatę zasiłków. Instytucje zastę-
pcze nie zdążyły się z kwoty tej wyliczyć na
dzień 31.III.1938 r.

Sumy międzyokresowe

wynoszą ogółem zł 6.012.969,71 i wypłacone
zostały w roku sprawozdawczym na poczet
budżetu roku 1938/39 na cele następujące:

Na wcześniejsze uruchomienie robót i drobne wypłaty	zł 2.997.169,71
Kom. Gł. Jun. Hufców Pracy (zaliczka na ratę kwietniową)	zł 980.000.—
Przedterminowy wykup weksli z kredytu materiałowego	zł 1.855.800.—
Tow. Osiedli Robotniczych (wcześniejsza wypłata raty na budowę domów robotniczych w Gdyni)	zł 180.000.—
razem	zł 6.012.969,71

Sumy do wyjaśnienia Wojewódzkich Biur

Są to drobne kwoty, nie odniesione na odpowiednie rachunki ze względu na wątpliwości, dotyczące podstaw księgowania.

Zakłady pracy za przypis wkładek i opłat

Zł 19.977.931,29. Wykazana kwota stanowi zaległości zakładów pracy w stosunku do Funduszu Pracy z tytułu niepokrytych należności za przypis opłat i wkładek. Zaznacza się, że należności nie pokryte przez zakłady pracy pozostają jako ich dług w Funduszu Pracy, gdyż Fundusz Pracy wykazuje we wpływach tylko rzeczywiste wpłaty zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Niedobór b. Funduszu Bezrobocia

Kwota zł 113.179.324,26 stanowi resztę niedoboru b. Funduszu Bezrobocia, przejętego przez Fundusz Pracy, a powstałego w latach 1930/33, gdy zwiększone rozchody na zasiłki dla zabezpieczonych były pokrywane przez Skarb Państwa. Niedobór ten jest obecnie pokrywany z wpływów zabezpieczenia w ten sposób, że Skarb Państwa na poczet należnej 50%owej dopłaty do wkładek zakładów pracy wpłaca tylko część (w roku sprawozdawczym zł 1.000.000.—), resztę zaliczając na dług.

PASYWA

Kapitały

Kapitały będące w obrocie składają się z kapitału własnego Funduszu Pracy, ze zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i z kredytu wekslowego, w łącznej sumie wynoszą zł 146.743.218,89.

Na powyższą sumę złożyły się:

Kapitał własny Funduszu Pracy

zł 40.751.588,97.

Kapitał ten powstał w ciągu 5-letniej działalności Funduszu Pracy jako odpowiednik pożyczek udzielonych z wpływów własnych.

Akcepty własne

Suma zł 60.594.469,45 stanowi zobowiązania wynikłe z wydania własnych akceptów; część akceptów, a mianowicie na kwotę zł 55.150.000 zdyskontowano dla uzyskania gotówki obrotowej, reszta zaś wydanych weksli stanowi pokrycie za dostarczone materiały przez dostawców (zł 5.444.469,45).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Na zwiększenie środków gotówkowych na akcję zatrudnienia, Fundusz Pracy zaciągnął w Z. U. S. pożyczki w obecnej wysokości zł 4.682.500. Pożyczki te są spłacane wg ustalonego planu amortyzacyjnego.

Fundusz Inwestycyjny

Fundusz Inwestycyjny na mocy rozp. Prezydenta R. P. z 27.10.1933 r. oddany został Funduszowi Pracy do administrowania. Bony tego Funduszu zostały przez Fundusz Pracy rozprawdzone w formie pożyczek.

Zobowiązanie Funduszu Pracy w stosunku do Funduszu Inwestycyjnego wynosi złotych 40.714.660,47.

Nadwyżka z lat ubiegłych

zł 6.146.498,59.

Jest to druga część własnego kapitału Funduszu Pracy, powstała z nadwyżek poprzednich okresów gospodarczych i odpowiadająca innym wartościom strony czynnej bilansu, jak nieruchomości, ruchomości itd.

Wierzyciele

W ogólnej sumie zł 2.546.632,30 mieszczą się następujące wierzytelności:

Wierzyciele Biura Głównego:

Dostawcy i inne (niepokryte rachunki za dostarczone materiały)	zł	zł
Wierzyciele drobni	764.834,76	
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (należność z rozrachunku)	94.334,85	
Wysługa lat pracowników b. Funduszu Bezrobocia	104.487,21	
	167.695,42	1.131.352,24

Wierzyciele Wojewódzkich Biur:

Woj. Komitety Zimowej Pomocy za towary i inne należności	436.363,28	
Kasy Wypłat za zasiłki, Ręki Ubezpieczalni Społecznych za należne składki, Urzędy Skarbowe za podatek dochodowy, komornicy za zajęte pobory i inne drobne	978.916,78	1.415.280,06
razem		2.546.632,30

Fundusz obrotowy zaliczkowo-oddłużeniowy

Suma zł 216.228,34 stanowi fundusz, utworzony postanowieniem Ministra Skarbu, na akcję oddłużeniową pracowników Funduszu Pracy.

Instytucje zastępcze

Suma zł 662.190,09 odpowiada kwotom należnym instytucjom zastępczym z tytułu zwrotu kosztów za czynności wykonywane dla Funduszu Pracy.

Sumy międzyokresowe

Kwota zł 5.578.136,13 odpowiada sumie wydatków już odniesionych na właściwe §§ rozchodów planu finansowo-gospodarczego, ale jeszcze rzeczywiście nie wypłaconych. Odniesienie to dokonane zostało za zezwoleniem władz nadzorczych.

Na sumę tę składają się następujące pozycje, dotyczące roku 1937/38:

Przyznane kredyty na akcję

T. O. R. zł 1.840.072.—

Przyznane kredyty na akcję

zatrudnienia, plany i po-

miary, akcję doraźną i inne

drobne zł 3.738.064,13

Sumy do wyjaśnienia

Wiele wpłat Fundusz Pracy otrzymuje bez podania powodu i celu uiszczenia, które ustala się następnie drogą korespondencji. Jest to nieuniknione i niezależne od Funduszu Pracy.

Przypis opłat i wkładek

Kwota zł 19.977.931,29 wstawiona jest jako wynik konta „Przypisów”, które wykazując należności i wpływy z tytułu opłat i wkładek stale musi mieć saldo bierne, odpowiadające należnościom Funduszu Pracy u zakładów pracy. Jest to równoważnik pozycji „13” ze strony czynnej, konieczny w bilansie z uwagi na niepewność wpływów od zalegających z zapłatą należności zakładów pracy.

Ministerstwo Skarbu

zł 113.179.394,26.

Przy objaśnieniu pozycji 14 (Niedobór b. Funduszu Bezrobocia) strony czynnej bilansu podano powody powstania tamtej pozycji, która znalazła pełne pokrycie w wierzytelności Skarbu Państwa, prowadzonej ewidencyjnie w Funduszu Pracy. Ta kwota należności Skarbu Państwa amortyzuje się — obecnie w czasie pomyślnej koniunktury gospodarczej niewpłaconymi w gotówce — należnościami z tytułu 50% dopłat Skarbu Państwa do Zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Nadwyżka z roku sprawozdawczego 1937/38

Porównanie strony biernej stanu majątku Funduszu Pracy ze stroną czynną wykazało, że stan czynny przewyższa stan bierny o złotych 19.260.254,32, jako nadwyżka wynikła z gospodarki finansowej okresu sprawozdawczego. Nadwyżka ta była w ciągu roku sprawozdawczego rezerwą obrotową, wobec nieposiadania przez Fundusz Pracy kapitału obrotowego i została zużyta na rozszerzenie akcji zatrudnienia w roku budżetowym 1938/39.

SUMY POZABILANSOWE

Wykazane tu pozycje odnoszą się do: a) przyjętych od dostawców zabezpieczeń z tytułu zawartych z nimi umów, oraz b) udzielonych przez Fundusz Pracy poręczeń.

W Y J A Ś N I E N I A

DO WYKONANIA PLANU FINANSOWO - GOSPODARCZEGO

Plan finansowo-gospodarczy Funduszu Pracy przewidywał na rok 1937/38 wpływy i rozchody w wysokości zł 108.786.000.—.

W toku wykonania planu okazało się, że osiągnięte wpływy są wyższe od sum, ostrożnie preliminowanych w momencie opracowywania planu, a to ze względu na ówczesną sytuację gospodarczą.

Sytuacja na rynku pracy wywołała konieczność znacznego rozszerzenia akcji prowadzonych przez Fundusz Pracy, a więc i uzupełnienia przewidywanych wpływów zwyczajnych wpływami nadzwyczajnymi w postaci zaciągniętych pożyczek bankowych i materiałowych.

Preliminowane rozchody zostały tedy powiększone o zł 46.197.000.— czyli do kwoty złotych 154.983.000.— na następujące cele: zatrudnienie o zł 47.500.000, pomoc doraźna o zł 700.000, koszty bankowe i obsługa pożyczek o zł 1.922.000 i różne o zł 75.000, natomiast zmniejszono kwotę preliminowaną na zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia o zł 4.000.000.—.

Zwiększenie preliminarza zostało zatwierdzone decyzją Ministerstwa Skarbu z dn. 31.3. 1938 r.

Faktyczne wpływy F. P. wyniosły w r. 1937/38 (łącznie z wpływami nadzwyczajnymi) złotych 171.964.444,98. Z wpływów nadzwyczajnych zrealizowano sumę zł 33.468.663,45, wpływy zaś zwyczajne przyniosły w rezultacie poprawy sytuacji

gospodarczej kraju i usprawnienia aparatu finansowego F. P. sumę zł 138.495.781,53, tj. złotych 29.709.781,53 ponad kwotę preliminowaną.

Fundusz Pracy wydatkował faktycznie sumę zł 152.704.190,66, tj. o zł 43.918.190,66 ponad kwotę ustaloną w planie finansowo-gospodarczym, a o zł 2.278.809,34 poniżej kwoty wydatków, zatwierdzonych wspomnianą decyzją Ministra Skarbu.

Nadwyżka wpływów w stosunku do rozchodów wyniosła zł 19.260.254,32.

W P Ł Y W Y

Wpływy Funduszu Pracy ustawowo dzielą się na dwie odrębne grupy:

Iszą grupę stanowią opłaty od dochodów wyszczególnionych w tablicy „Wpływy wg. planu finansowo-gospodarczego” (pozycje od 1—12 włącznie), przelewy Skarbu Państwa na rzecz Funduszu Pracy, świadczenia z tytułu zaległych podatków państwowych, wpływy z majątku własnego, wpływy z tytułu pośrednictwa pracy, ofiary oraz wpływy nadzwyczajne. Wpływy, należące do tej grupy, są przeznaczone do pokrywania wszystkich wydatków F. P. z wyjątkiem wydatków związanych z akcją zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

II-gą grupę stanowią wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, składającą się

z wkładek zakładów pracy i dopłat Skarbu Państwa. Fundusze powstałe z tych wpływów mogą być zgodnie z brzmieniem ustawy użyte jedynie na wypłatę zasiłków ustawowych, na pokrycie kosztów przejazdu do miejscowości, w której bezrobotny otrzymał pracę oraz na pokrycie wydatków administracyjnych Funduszu Pracy, z zastrzeżeniem, że nie mogą one przekraczać normy procentowej, którą ustali Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

WPLYWY GRUPY I

Oplaty ustawowe. Przy układaniu planu finansowo-gospodarczego preliminowano wpływy z opłat w r. 1937/38 w kwocie zł 68.000.000,—. Poprawa koniunkturalna oraz usprawnienie aparatu poboru opłat pozwoliło osiągnąć z tego tytułu zł 80.885.913,11, co stanowi 118,90% w stosunku do sumy preliminowanej, a w stosunku do osiągniętego wpływu z opłat w roku 1936/37 — 114,90%.

Wpływy wykazały wzrost we wszystkich prawie pozycjach z wyjątkiem wpływów od diet poselskich i senatorskich oraz opłat od tantiem. Spadek wpływów od diet tłumaczy się tym, że w roku 1936/37 wpłynęły ponad normalne roczne wpływy zaległości z lat ubiegłych, zaś spadek wpływów od tantiem, spowodowany został zaliczeniem ich przez niektóre biura wojewódzkie do grupy opłat od uposażeń.

Przelewy na rzecz F. P. powstają z wpłat Skarbu Państwa za osoby, które z tytułu stosunku publiczno-prawnego pobierają ze Skarbu Państwa, z przedsiębiorstw lub monopolu państwowych uposażenie lub zaopatrzenie, obliczone bez państwowego podatku dochodowego (art. 1 ustawy z dn. 13 marca 1934 r. Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 236).

SWIADCZENIA Z TYTUŁU ZALEGŁYCH PODATKÓW

Ustawa o Funduszu Pracy z dn. 16 marca 1933 r. przekazuje Funduszowi Pracy wpływy, pochodzące ze spłaty świadczeniami w naturze zaległości w państwowym podatku gruntowym, dochodowym, majątkowym, spadkowym i od darowizn. Świadczenia w naturze polegają na dostarczaniu materiałów używanych na robotach organizowanych przez Fundusz Pracy, na dostarczaniu środków przewozowych, płodów rolnych, artykułów żywności, materiałów opałowych, włóknienniczych i innych oraz odrabianiu pewnej liczby dni roboczych.

Wpływy z tytułu pośrednictwa pracy stanowią zwrot przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kosztów rejestracji pracowników umysłowych.

Ofiary wykazują wybitną tendencję zniżkową ze względu na prowadzoną równoległe zbiórkę na Akcję Pomocy Zimowej.

Wpływy nadzwyczajne. Plan finansowo-gospodarczy nie przewidywał pierwotnie żadnych wpływów nadzwyczajnych. Na skutek jednak konieczności rozszerzenia akcji zatrudnienia Fundusz Pracy był zmuszony za zgodą władz nadzorczych korzystać z nadzwyczajnych źródeł dochodowych w formie zaciąganych pożyczek. Wyodrębnianie wpływów nadzwyczajnych w planie

finansowo-gospodarczym opiera się na decyzji Ministra Skarbu z dnia 11.5. 1937 r.

Na wpływy nadzwyczajne złożyły się:

Wpływy na zatrudnienie z tytułu pożyczek wekslowych zaciąganych za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego zł 28.150.000,—

Wpływy uzyskane na akcję zatrudnienia w postaci kredytu materialowego (wyd. akcepty) „ 5.318.663,45

Razem zł 33.468.663,45

Co się tyczy kredytu materialowego, to Fundusz Pracy zakupił ogółem materiałów używanych na robotach za sumę około 8,3 milionów złotych. Część należności została pokryta gotówką, reszta zaś na sumę zł 5.318.663,45 akceptami Funduszu Pracy.

WPLYWY GRUPY II

Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia składają się z wkładek zakładów pracy, zatrudniających robotników, którzy podlegają zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia oraz dopłat Skarbu Państwa, wynoszących 50% przyśpisu wkładek zakładów pracy.

Wpływy z wkładek zakładów pracy wykazują znaczny wzrost. Wpływy te wyniosły w roku sprawozdawczym zł 35.391.894,88, tj. o 16,40% więcej niż w r. 1936/37. Wzrost wkładek w stosunku do r. 1936/37 wynika z ogólnego wzrostu zatrudnienia, ze zwwyżki poziomu płac oraz z usprawnienia poboru wkładek, przede wszystkim w sensie wzmocnienia kontroli nad najmniej uchwytnymi sezonowymi zakładami pracy.

Skarb wpłacił w roku sprawozdawczym gotówką zł 1.000.000,—. Ponadto zł 100.000,— mylnie zaliczonych w r. 1935/36 na akcję zatrudnienia, przeksięgowano w roku sprawozdawczym na właściwy rachunek dopłat ze Skarbu Państwa. Reszta zaś należnej od Skarbu Państwa dopłaty w kwocie zł 16.900.201,18 zaliczona została na spłatę ciążącego na b. Funduszu Bezrobocia zadłużenia w Skarbie Państwa.

ROZCHODY

Wydatki administracyjne Funduszu Pracy (Biura Głównego oraz wojewódzkich biur i ekspozytur) wyniosły w roku 1937/38 kwotę złotych 6.610.130,50 czyli 4,33% ogólnej sumy rozchodów. W stosunku do sumy wpływów zwyczajnych, wydatki na administrację wynoszą 4,77%, podczas gdy w r. 1936/37 wynosiły 5,39%.

Wydatki w cyfrach bezwzględnych zmniejszyły się z kwoty zł 7.076.664,17 w r. 1936/37 do kwoty zł 6.610.130,50 w roku sprawozdawczym. Zmniejszenie to zostało spowodowane zaliczeniem w roku sprawozdawczym wydatków z tytułu prowizji za wykonywanie czynności zabezpieczenia przez instytucje zastępcze na § 4 (Zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia); w r. 1936/37 wydatki te obciążały § 1 (Administracja).

W porównaniu z sumą wydatków administracyjnych w r. 1936/37 (bez prowizji instytucji zastępczych) wydatki administracyjne wzrosły na

skutek znacznego rozszerzenia działalności Funduszu Pracy, a zatem i zadań jego aparatu administracyjnego. Ożywienie na rynku pracy spowodowało wzrost ilości kont czynnych zakładów pracy z 39.004 na dzień 31.3.1937 r. do 44.917 — na dzień 31.3.1938 r., zwiększając jednocześnie działalność instytucji w zakresie poboru opłat i wkładek. W związku ze zwiększeniem stanu zatrudnienia wzrosła liczba robotników zabezpieczonych na wypadek bezrobocia oraz bezrobotnych pobierających zasiłki. Ponadto w okresie sprawozdawczym F. P. ponosił częściowo wydatki administracyjne agend akcji zimowej pomocy bezrobotnym.

Motywy wzrostu kosztów administracyjnych ujmuje szczegółowo plan finansowo-gospodarczy Funduszu Pracy, zamieszczony w „Przedłożeniu rządowym” preliminarza budżetowego R. P. na rok 1938/39, str. 1047.

Likwidacja agend Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą. Zobowiązania b. S. O. M. nie zostały w roku sprawozdawczym w całości zlikwidowane. Ze względu na sporny charakter wielu spraw b. S. O. M., dokonano tylko częściowej likwidacji, czym się tłumaczy fakt, że za miast preliminowanej na ten cel sumy zł 80.000,— wydatkowano faktycznie zł 32.767,34. Spowodowało to konieczność wstawienia dalszej kwoty do preliminarza na rok 1938/39.

Akcja zatrudnienia. Z tego tytułu preliminowano w roku 1937/38 wydatki na roboty publiczne, zatrudnienie młodzieży, budownictwo mieszkaniowe (TOR) oraz studia, pomiary, plany i projekty w wysokości zł 35.000.000,—. W toku wykonania, w związku z potrzebami rynku pracy, zwiększono decyzją Ministra Skarbu kredyty na ten cel do sumy zł 82.500.000,—. Rozchody faktyczne wyniosły zł 82.367.750,01.

Pomoc społeczna — przewiduje rozchody na ogrody działkowe, akcję kulturalno-oświatową oraz poradnictwo, przeszkolenie zawodowe i pomoc w tworzeniu warsztatów pracy.

Koszty bankowe i obsługa pożyczek. Preliminowano na ten cel zł 6.150.000,—. Faktyczne rozchody wyniosły w roku sprawozdawczym zł 7.245.673,94, na które uprzednio uzyskano zgodę Ministra Skarbu. Powiększenie rozchodów w tym paragrafie spowodowane zostało koniecznością wypłat odsetek od kredytu wekslowego zaciągniętego w wysokości zł 28.150.000 na zwiększenie środków pieniężnych na akcję zatrudnienia, czego w momencie sporządzania planu finansowo-gospodarczego na rok 1937/38 przewidzieć nie było można.

POBÓR OPŁAT I WKŁADEK

W roku sprawozdawczym suma pobranych opłat wyniosła:

zł 80.885.913,11

w roku budż. 1936/37 „ 70.368.842,91

(czyli wpływ z opłat wzrósł o 14,94%).

Wzrost wpływów z opłat i wkładek był spowodowany m. in. usprawnieniem systemu poboru, egzekucji skarbowej oraz aparatu finansowego Biur Wojewódzkich w kierunku unifikacji i us

proszczenia przepisów, dotyczących pobierania opłat i wkładek.

Pobór opłat i wkładek na rzecz Funduszu Pracy należy do: 1) Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy, 2) Ubezpieczalni Społecznych, 3) Urzędów Skarbowych i Celnych oraz 4) Zarządów Gmin.

Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy dokonywały poboru wkładek z tytułu zabezpieczenia, opłat od uposażeń, wynagrodzeń za pracę najemną, opłat od tantiem i emerytur (w zakresie większych zakładów pracy), opłat od totalizatora oraz od spożycia gazu. Uiszczalność opłat i wkładek pobieranych przez Wojewódzkie Biura wzrosła z 96,80% w r. 1936/37 do 97,60% w r. 1937/38.

Ubezpieczalnie Społeczne pobierają opłaty od uposażeń, wynagrodzeń za pracę najemną i emerytur w zakresie mniejszych zakładów pracy.

Urzędy Skarbowe i Celne — od uposażeń, wynagrodzeń za pracę najemną i emerytur w zakresie urzędów państwowych, diet poselskich i senatorskich, wolnych zawodów, cukru, piwa, żarówek i opłat od czynszu dzierżawnego.

Zarządy Gmin pobierają opłaty od biletów wstępu na widowiska i od przebywania w zakładach gastronomicznych po godzinie 24-ej.

Natężenie wzrostu wpływów z poszczególnych opłat przedstawia się niejednakowo. Najważniejszą pozycją wpływów są opłaty od uposażeń, wynagrodzeń za najemną pracę i emerytur, których wysokość w roku sprawozdawczym wyniosła zł 67.490.601,67 wobec zł 58.532.695,27 z roku poprzedniego, czyli o 15,30% więcej.

Porównanie wpływów okresu sprawozdawczego do stanu z roku 1936/37 wykazuje następujące zestawienie:

	1936/37 zł	1937/38 zł	%
Wojew. Biura i Ekspozytury Funduszu Pracy	44.742.649,46	53.952.632,76	+ 20,58
Ubezpieczalnie Społeczne	9.827.191,95	9.764.394,86	— 0,64
Urzędy Skarbowe	3.261.172,18	2.905.475,96	— 10,91
Wpłacono bezpośrednio do Biura Głównego	701.681,68	868.098,09	+ 23,72
Razem	58.532.695,27	67.490.601,67	15,30

Jak wynika z powyższego zestawienia, w roku sprawozdawczym Fundusz Pracy własnym aparatem ściągnął 81,20% ogólnej sumy wpływów z opłat od uposażeń; przez ubezpieczalnie społeczne wpływnęło 14,50% i przez urzędy skarbowe 4,30%.

Reszta opłat w wysokości zł 13.395.311,44 składa się z szeregu drobnych pozycji, z których najważniejsze stanowią: opłaty od biletów wstępu na widowiska (zł 3.940.128,69), od czynszu dzierżawnego (zł 2.353.883,45), od cukru (zł 1.888.639,01) i od żarówek (zł 1.859.813,19).

Wpływ z wkładek szczegółowo omówiony jest w dziale „Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia”.

AKCJA ZATRUDNIENIA

ZASADY FINANSOWANIA ROBÓT

Ustawa o Funduszu Pracy wskazuje jedynie cel główny oraz ustala źródła dochodów Funduszu Pracy, nie precyzując wszakże sposobu, form i zasad udzielania kredytów na akcję inwestycyjną, pozostawiając pod tym względem całkowitą swobodę w wyborze właściwych metod działania organom Funduszu Pracy i jego władzom nadzorczym. Dzięki tej elastyczności zasady finansowania robót publicznych przez Fundusz Pracy podlegają stałej ewolucji i korygowaniu, w miarę konieczności uwzględnienia najaktualniejszych zagadnień natury gospodarczej i zaspokojenia najważniejszych potrzeb rynku pracy. Ustalane w powyższym zakresie wytyczne corocznie ujęte zostają w ramy uchwał Komitetu Ekonomicznego Ministrów. Jeśli idzie o rok budżetowy 1937/38, to działalność Funduszu Pracy w dziale finansowania robót publicznych i polityki zatrudnienia normują uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 12 lutego i 6 marca 1937 roku, przy czym uchwała z dnia 12 lutego dotyczy planu robót z kredytów Funduszu Pracy w roku 1937, uchwała zaś z dnia 6 marca dotyczy normowania płac, sposobu zamieszkania robotników i zasad prowadzenia robót publicznych w roku 1937.

Zgodnie z treścią uchwały z dnia 12 lutego zasadnicze formy kredytowania nie uległy zmianie. W okresie sprawozdawczym Fundusz Pracy, jak dotychczas, udzielał: na roboty bezpośrednio realizujące, albo dla silnych finansowo samorządów — pożyczki, na pozostałe roboty — dotacje. Wysokość oprocentowania pożyczek stosowana była w zależności od stopnia rentowności finansowanej inwestycji i zdolności kredytowych pożyczkobiorcy, w każdym razie nie była wyższa od 4% w stosunku rocznym. W wyjątkowych wypadkach pożyczki udzielane były bezprocentowo na część lub nawet na cały okres amortyzacyjny.

Termin zwrotu udzielanych pożyczek uzależniany był od okresu amortyzacyjnego, przyjętego dla poszczególnych inwestycji z tym, by nie przekraczał lat 25, z wyjątkiem pożyczek na robotnicze budownictwo mieszkaniowe, rozprawdzanych przez Towarzystwo Osiedli Robotniczych za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego, dla których okres amortyzacyjny ustala B. G. K.

Obok form kredytowania nie uległy również

zmianie sposoby rozprawdzania kredytów. I tak kredyty na roboty publiczne, przewidziane w ramach planu robót, zatwierdzonego przez Ministra Opieki Społecznej udzielane były bezpośrednio instytucjom państwowym, samorządowym i osobom prawnym, kredyty zaś zarezerwowane na akcje specjalne uruchomiono:

- a) na robotnicze budownictwo mieszkaniowe — za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego z zastrzeżeniem uprawnień przysługujących Towarzystwu Osiedli Robotniczych;
- b) na sporządzenie pomiarów i planów zabudowy miast za pośrednictwem Polskiego Banku Komunalnego z zastrzeżeniem uprawnień przysługujących w zakresie tych kredytów Komisji Pomiarów i Planów Zabudowy przy Polskim Banku Komunalnym;
- c) na planowanie regionalne przez Biura Planów Regionalnych — bezpośrednio przez Fundusz Pracy w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, na opracowanie zaś projektów wodociągowo-kanalizacyjnych i innych w porozumieniu z Biurem Studiów Budowy Wodociągów i Kanalizacji przy Związku Miast Polskich i innymi zainteresowanymi instytucjami;
- d) na zatrudnienie młodzieży — za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wojskowych (Komenda Główna Junackich Hufców Pracy).

Wyplata przyznanych przez Fundusz Pracy kredytów zasadniczo następuje po zawarciu odpowiedzialnej umowy. Zgodnie jednak z cytowaną uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 12 lutego 1937 r. Fundusz Pracy upoważniony był do realizacji wypłat przed ostatecznym sfinalizowaniem odnośnych umów w wypadkach konieczności natychmiastowego uruchomienia robót.

PLAN ROBÓT I WYSOKOŚĆ KREDYTÓW

Plan robót z kredytów Funduszu Pracy na rok 1937/38 zatwierdzony został uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 12 lutego 1937 roku. W ramach tego planu uwzględnione zostały inwestycje, które przede wszystkim odpowiadały następującym warunkom:

- 1) stanowiły wykończenie robót rozpoczętych w latach ubiegłych;
- 2) stanowiły gospodarczo zamkniętą całość;
- 3) stwarzały podstawę dla ruchu inwestycyjnego w innych dziedzinach życia gospodarczego;
- 4) zaspakajały potrzeby natury gospodarczej;
- 5) dawały możliwość zatrudnienia największej ilości bezrobotnych.

Na analogicznych zasadach oparty był również opracowany w tym czasie ogólnopolski plan inwestycyjny, który objął wyłącznie podstawowe inwestycje o znaczeniu ogólnopolskim, pozostawiając F. P. roboty samorządowe, w szczególności inwestycje miejskie. W związku z tym Fundusz Pracy w zasadniczym planie robót, opracowanym na początku roku budżetowego, uwzględnił w najszerszym rozmiarze inwestycje miejskie, wiążąc w ten sposób w organiczną całość i uzupełniając ogólne zamierzenia Rządu w dziedzinie inwestycyjnej.

Dopiero w toku wykonania planu, w miarę uruchamiania dodatkowych kredytów przez Fundusz Pracy, część środków przeznaczono również na roboty drogowe i wodno-kanalizacyjne z zakresu Ministerstwa Komunikacji oraz melioracyjne z zakresu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Podział terytorialny kredytów Funduszu Pracy dokonany został na podstawie uprzednich szczegółowych badań, by w miarę możliwości — wyrównać dysproporcje w stopniu zagospodarowania poszczególnych obszarów przy jednoczesnym zaspokojeniu najpilniejszych potrzeb w zakresie zatrudnienia bezrobotnych.

Podział kredytów na poszczególne województwa i rodzaje robót ilustruje tablica Nr 1.

Ogólna suma kredytów przyznanych na akcję zatrudnienia w roku 1937/38 wyniosła zł 82.367.750,01, z której to sumy przypada na:

a) roboty publiczne	zł 60.719.600,01
b) pomiary, studia i projekty . . .	„ 848.150,—
c) popieranie przemysłu ludowego, chałupnictwa i drobnego przemysłu	„ 800.000,—
d) zatrudnienie młodzieży za pośrednictwem Min. Spraw Wojskowych	„ 10.000.000,—
e) robotnicze budownictwo mieszkaniowe za pośrednictwem Tow. Osiedli Robotn.	„ 10.000.000,—
Razem	zł 82.367.750,01

Akcję popierania przemysłu ludowego, chałupnictwa i drobnego przemysłu oraz zatrudnienie młodzieży, z uwagi na swój odrębny charakter omówiono w osobnych działach, wobec czego przewidziana na ten cel kwota zł 800.000,— i zł 10.000.000,— zostaje w niniejszym dziale — w dalszych rozważaniach — pominięta. Ogólna zatem suma przypadająca na inwestycje w ścisłym słowa tego znaczeniu wyniosła zł 71.567.750,01 (zł 82.367.750,01 — 10.800.000,—).

Suma ta składa się:	
z kredytu gotówkowego	zł 62.649.757,72
z kredytu materiałowego	„ 8.098.923,94
świadczeń w naturze za zaległe podatki	„ 819.068,35
	<u>zł 71.567.750,01</u>

Z kwoty zł 71.567.750,01 udzielono w formie pożyczek — zł 37.853.323,94, tj. 52,9% oraz w formie dotacji — zł 33.714.426,07, tj. 47,1%.

Wysokość kredytów uruchomionych w formie pożyczek w stosunku procentowym wykazuje w okresie sprawozdawczym w porównaniu do dwóch ostatnich lat poważny wzrost, gdyż w roku budżetowym 1935/36 udzielono w tej formie — 40,2%, w roku zaś 1936/37 — 37,7% ogółu kredytów przeznaczonych na inwestycje.

Ogólna suma udzielonych w roku 1937/38 pożyczek zł 37.853.323,94 pokryta została: w gotówce zł 29.754.400,— oraz zł 8.098.923,94 w postaci kredytowej dostawy materiałów do robót. Należność za dostarczone kredytobiorcom materiały budowlane (cement, rury żeliwne i stalowe, kamień) Fundusz Pracy pokrył częściowo w gotówce, częściowo akceptami.

W okresie sprawozdawczym Fundusz Pracy główny nacisk położył na zagadnienie finansowania inwestycji miejskich.

Wyrazem tego kierunku działania jest poniższa tablica, ilustrująca podział kredytów Funduszu Pracy według charakteru prawnego korzystających z nich instytucji na przestrzeni lat 1933/34—1937/38:

Rok budżetowy	Udział w stosunku procentowym				
	Resorty państw.	Samorządy	Tow. Osiedli Robotn.	Inni	Razem
1933/34	29.6	64.1	1.3	5.0	100
1934/35	38.5	49.8	4.5	7.2	100
1935/36	40.6	50.4	5.9	3.1	100
1936/37	7.7	83.0	5.3	4.0	100
1937/38	7.2	75.9	14.0	2.9	100

Analogiczne dane za bieżący okres sprawozdawczy z równoczesnym wykazaniem wysokości kredytów przyznanych w liczbach absolutnych zawiera tablica Nr 2.

Z przytoczonych danych porównawczych wynika, że udział robót państwowych w ostatnich dwóch latach gwałtownie maleje, natomiast poważny wzrost wykazują inwestycje samorządowe. Najwyższy jednak wzrost procentowy wykazują kredyty F. P. przeznaczone na robotnicze budownictwo mieszkaniowe za pośrednictwem Towarzystwa Osiedli Robotniczych, które partycypują w 14% w porównaniu od 1,3% do 5,3% w latach ubiegłych. Wprawdzie ogólna suma kredytów wydawanych na robotnicze budownictwo mieszkaniowe w cyfrach bezwzględnych (porównaj dział sprawozdania pt. „Osiedla Robotnicze”) nie wykazuje tak daleko idących różnic i utrzymuje się, w ostatnich latach mniej więcej na jednakowym poziomie, to jednak wyłącznie dzięki wysiłkom Funduszu Pracy, który w miarę ograniczania wydatków na ten cel z innych źródeł, w szczególności

ści z Państwowego Funduszu Budowlanego, stale podwyższał udział swój na pokrycie kosztów tej akcji. W sprawozdawczym sezonie inwestycyjnym finansowanie robotniczego budownictwa mieszkaniowego opierało się w całości na kredytach Funduszu Pracy.

ORGANIZACJA ROBÓT

Jednym z głównych warunków korzystania z kredytów Funduszu Pracy było przestrzeganie zasad ustalonych w uchwale Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 12 lutego 1937 r. w zakresie obowiązku zatrudniania na robotach wyłącznie bezrobotnych zakwalifikowanych i zapośredniczonych przez publiczne biura pośrednictwa pracy.

Wielkie potrzeby rynku pracy wymagały również stosowania na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy kolejnego zatrudnienia, czyli tzw. turnusów. Rzecz jasna, że stosowanie turnusów w pewnym stopniu wpływa dezorganizująco na tok robót i obniża wydajność pracy, nie mniej jednak wobec ograniczonych środków staje się koniecznością. Dążąc do osłabienia ujemnych skutków systemu turnusowego w dziedzinie organizacji robót oraz racjonalnego zużycia kredytów, za zgodą Funduszu Pracy poszczególne kierownictwa robót zatrudniały stałą kadrę robotników, przeważnie wykwalifikowanych przez pełny tydzień pracy i bez zmian turnusowych.

System zatrudnienia turnusowego pomyślany był w ten sposób, by robotnicy mogli przepracować jak największą ilość dni, a w każdym razie nie mniejszą od ilości dni pracy, wymaganych do nabycia uprawnień do zasiłków ustawowych. Oprócz turnusów stosowany był również skrócony tydzień pracy, który wahał się w granicach od 3-ech do 5-ciu dni pracy w tygodniu, przy czym najczęściej stosowany był czterech i pięciodniowy tydzień.

Jeżeli chodzi o grupy robotników przesiedlanych poza miejsce stałego ich zamieszkania, to z reguły zatrudnieni byli przez pełny tydzień pracy i nie podlegali zmianom turnusowym.

Celem zapewnienia racjonalnego zużycia środków finansowych i podniesienia wydajności pracy cytowana uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów nakłada obowiązek na wszystkie organa samorządowe i inne instytucje publiczno-prawne uzyskania zezwolenia właściwego Wojewody na prowadzenie robót we własnym zakresie. Zezwolenie to udzielane było tylko w tych wypadkach, gdy kredytobiorca rozporządzał odpowiednim aparatem organizacyjnym i technicznym. W przeciwnym razie roboty winny były być powierzane przedsiębiorcom.

Obowiązek powyższy nie dotyczył robót wykonywanych przez samorządy powiatowe lub gminne w zakresie podlegającym nadzorowi organów Ministerstwa Komunikacji oraz Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Na marginesie tych uwag wspomnieć wypada, że na zwiększenie wydajności pracy — między innymi — w poważnym stopniu wpłynęło wprowadzenie akordowego systemu płac wszędzie tam,

gdzie względy techniczne na to pozwalały. Sprawa płac z uwagi na swój specjalny charakter omówiona została niżej w odrębnym dziale.

Dzięki działaniu tych wielorakich czynników przeciętne wyniki wydajności pracy na robotach, finansowanych przez Fundusz Pracy wykazują systematyczną poprawę i w rezultacie były w okresie sprawozdawczym na obszarze całego kraju wyższe niż w latach poprzednich.

Wszystkie roboty, prowadzone przy pomocy finansowej Funduszu Pracy, podlegały kontroli jego organów w zakresie wykorzystania kredytów zgodnie z przeznaczeniem, zatrudnienia bezrobotnych zapośredniczonych przez publiczne biura pośrednictwa pracy oraz przestrzegania zasad ustalonych w umowach zawartych przez Fundusz Pracy z kredytobiorcami. Kontrola wykonywana była przez wojewódzkie Biura Funduszu Pracy w dwójaki sposób: systematycznie za pomocą badań miesięcznych sprawozdań i sprawozdań z zamknięcia robót, które — stosownie do zawartych z Funduszem Pracy umów — kredytobiorcy obowiązani byli nadsyłać pod rygorem wstrzymania wypłaty następnej raty przyznanego kredytu oraz sporadycznie, w formie bezpośredniej lustracji robót.

Na ogół można stwierdzić, że kredytobiorcy znacznie skrupulatniej przestrzegali warunków korzystania z kredytów Funduszu Pracy, niż to miało miejsce w latach ubiegłych.

PŁACE

Wytyczne w zakresie normowania płac na robotach publicznych, prowadzonych zarówno przy pomocy finansowej Funduszu Pracy, jak i z innych środków publicznych, ustalone zostały przez Komitet Ekonomiczny Ministrów w uchwale z dn. 12 lutego i 6 marca 1937 roku.

Stosownie do tych wytycznych górną granicę stawek płac dniówkowych dla poszczególnych rodzajów robót i okręgów przy inwestycjach, finansowanych przez Fundusz Pracy, ustalił Minister Opieki Społecznej na podstawie wniosków Wojewódów.

Stawki płac dla robót finansowanych z innych środków publicznych — w razie potrzeby — regulowane były przez miejscowe władze administracji ogólnej, w porozumieniu z inspektorami pracy. Stawki te jednak były dostosowywane do ustalonych dla podobnych robót przez Ministra Opieki Społecznej, w tych samych lub pobliskich miejscowościach.

System płac był dwójaki: akord i dniówka, ta ostatnia tam, gdzie względy techniczne nie pozwalały na stosowanie płacy akordowej. Przy stosowaniu akordu zachowane były następujące zasady:

- 1) stawki akordowe ustalono na poziomie normalnej wydajności pracy robotnika z tym, by wysokość ich dawała możliwość osiągnięcia zarobku wyższego o 20% niż w dniówce;
- 2) przestrzegano ośmiogodzinnego dnia pracy;
- 3) nie ograniczano zarobków jakkolwiek granicą dolną względnie górną.

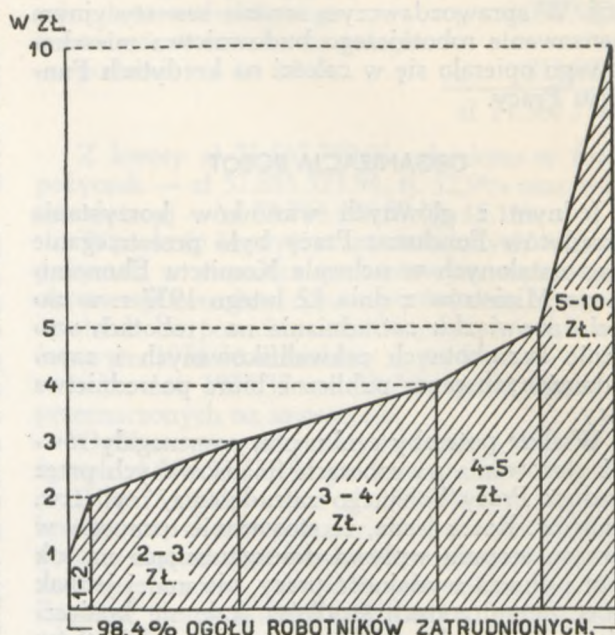
Na ogół płace w okresie sprawozdawczym kształtowały się w granicach norm stosowanych w roku ubiegłym z tym, że w niektórych miejscowościach skorygowano stawki płac i ustalono je na nieco wyższym poziomie, na skutek powstałych w tym czasie zmian w kosztach utrzymania oraz wobec konieczności dostosowania płac w niektórych okręgach do postanowień zawartych w umowach zbiorowych.

Dzięki centralnemu ustalaniu stawek płac stopniowo niwelowane są dysproporcje, szczególnie jaszkawo występujące w graniczących ze sobą powiatach, należących do różnych województw. Dysproporcje te w latach ubiegłych powodowane były systemem ustalania norm stawek płac przez władze lokalne.

Stawki płac, stosowane na robotach publicznych, są niezmiennie ważkim czynnikiem zarówno w dziedzinie stosunków gospodarczych, jak i społecznych.

Wobec wzajemnego oddziaływania norm zarobkowych, stosowanych na robotach publicznych i w przemyśle prywatnym, oraz ujemnego wpływu, jaki wywierać może na stan rynku pracy zarówno zbyt daleko idące obniżanie płac zarobkowych (powszechna zniżka płac), jak i ich stabilizacja na zbyt wysokim poziomie (ograniczone możliwości zatrudnienia) — wydane zostały rygorystyczne zarządzenia w sprawie ścisłego przestrzegania norm stawek płac ustalonych przez Ministra Opieki Społecznej.

PŁACE NA ROBOTACH.

W przeciągu ostatnich trzech lat należy stwierdzić powolne, lecz systematyczne obniżanie odsetka robotników gorzej płatnych, jak to wykazuje poniższe zestawienie porównawcze dniówkowych płac robotniczych:

O K R E S	Odsetek robotników, których płaca wynosi złotych:								Razem
	do 0.99	1. — do 1.99	2. — do 2.99	3. — do 3.99	4. — do 4.99	5. — do 9.99	10. — do 14.99	15. — i więcej	
Rok budżetowy									
1935/36	0.8	16.6	33.0	28.1	14.4	6.7	0.3	0.1	100.0
1936/37	0.2	9.2	27.2	40.6	14.0	8.3	0.5	—	100.0
1937/38	0.2	4.2	26.3	35.8	18.5	13.6	1.3	0.1	100.0

W granicach najczęściej stosowanych stawek płac od zł 2.— do zł 4.— mieści się w roku budżetowym 1935/36 — 61,1% ogólnej ilości zatrudnionych robotników, w roku 1936/37 — 67,8% i w roku 1937/38 — 62,1%.

Wprawdzie w okresie sprawozdawczym odsetek robotników pobierających wynagrodzenie w wysokości od zł 2.— do zł 4.— obniżył się w porównaniu do roku ubiegłego, to jednak poważnie zwiększył się odsetek robotników w grupie od 4.— do 4.99 zł z 14% na 18,5% i w grupie od 5.— do 9.99 zł z 8,3% na 13,6%.

Dane dotyczące płac robotników na poszczególnych robotach finansowanych przez Fundusz Pracy zawiera tablica Nr 3.

WYDATKI NA POSZCZEGÓLNE RODZAJE ROBÓT

W okresie sprawozdawczym kredytobiorcy uszasadnili wobec Funduszu Pracy sprawozdaniami z zamknięcia robót wydatki w ogólnej wysokości zł 71.863.069,27. Wydatki te pokryte zostały:

z umów lat poprzednich . . . „ 9.146.957,21¹⁾
z umów roku budżet. 1937/38 zł 62.716.112,06

Poza sumą zł 71.863.069,27 z kredytów Funduszu Pracy kredytobiorcy wydatkowali na roboty z własnych środków oraz z innych źródeł kwotę złotych 58.431.282,77. Ogółem więc koszt robót, z których nadesłano sprawozdanie, wyniósł w okresie sprawozdawczym zł 130.294.352,04.

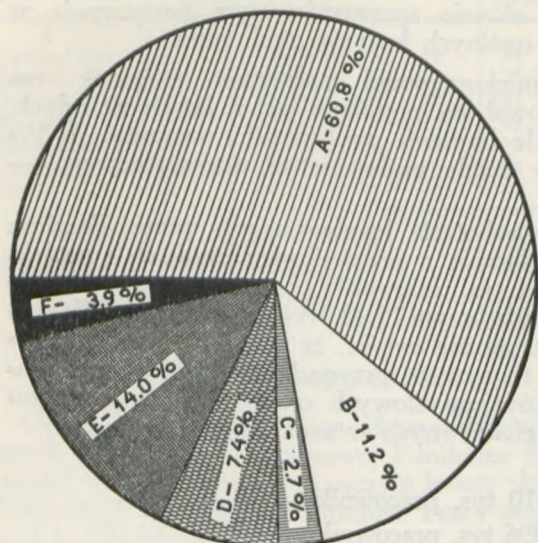
W roku budżetowym 1936/37 ogólny koszt robót wykonanych przy pomocy finansowej Funduszu Pracy wynosił zł 148.950.999,97, czyli że war-

¹⁾ Uwaga. Suma zł 9.146.957,21 dotyczy kredytów udzielonych przez Fundusz Pracy w roku sprawozdawczym 1936/37, z których kredytobiorcy wyliczyli się, to zn. zakończyli roboty i złożyli ostateczne wyliczenie się i sprawozdanie w bieżącym roku sprawozdawczym. Również z części kredytów udzielonych w roku budżetowym 1937/38 wyliczą się kredytobiorcy po ostatecznym skończeniu robót, przeprowadzeniu zamknięć rachunkowych i przedłożeniu ostatecznych rozliczeń w roku budżetowym 1938/39.

KREDYTY WYDATKOWANE NA ROBOTY PUBLICZNE

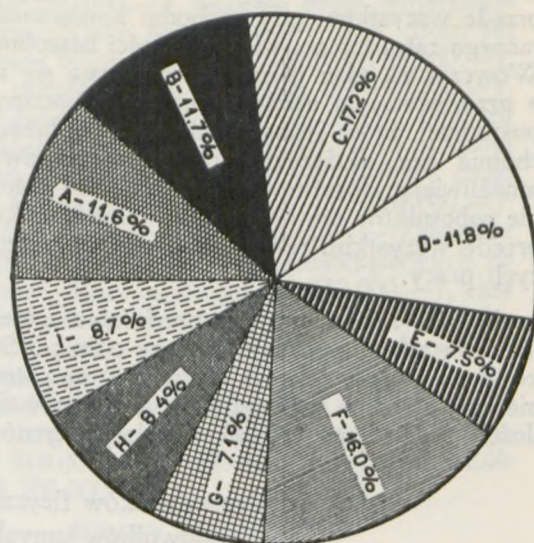
Podział rzeczowy.

Podział terytorialny.

OGÓŁEM 71.9 MİL.ZŁ.

A — urzędnia i międzydzielowe, B — drogi bite, C — drogi wodne, D — melioracje, E — budownictwo mieszkalne i gmachów publicznych, F — inne roboty.

OGÓŁEM 71.9 MİL.ZŁ.

A — m. st. Warszawa, B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie, C — łódzkie, D — kieleckie, E — wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie, F — poznańskie, pomorskie, G — śląskie, H — krakowskie, I — lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie.

tość wykonanych robót w roku 1937/38 jest niższa o 12,5%, co należy tłumaczyć zmniejszeniem kredytów Funduszu Pracy oraz częściowo i wkładów własnych kredytobiorców.

Kwestia wkładów własnych stanowi doniosłe zagadnienie w polityce Funduszu Pracy, którego dążeniem jest, by przyznany kredyt powodował równoczesne uruchomienie możliwie dużego wkładu własnego ze strony kredytobiorców w celu rozszerzenia dalszych możliwości zatrudnienia.

Udział Funduszu Pracy i kredytobiorców w kosztach robót w latach 1933/34—1937/38 przedstawiał się jak następuje:

O k r e s	Udział F. P. w %	Wkład własny kredytobior- cy w %	Razem w %
1933/34 . . .	55.0	45.0	100.0
1934/35 . . .	52.7	47.3	100.0
1935/36 . . .	50.1	49.9	100.0
1936/37 . . .	59.5	40.5	100.0
1937/38 . . .	55.2	44.8	100.0

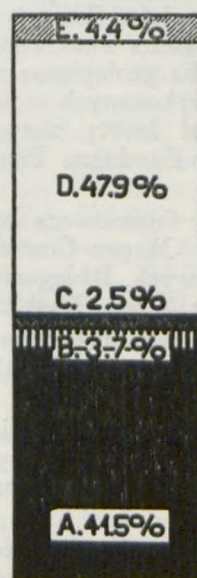
Struktura kosztów na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy w stosunku procentowym kształtuje się jak następuje:

	w r. b. 1936/7	w r. b. 1937/8
roboty bezpośrednia . . .	46,3%	41,5%
wynagrodzenie personelu technicznego i admini- stracyjnego	4,2%	3,7%
ustawowe dopłaty do ro- boty i wynagrodzeń		

personelu technicznego i administracyjnego ¹⁾	2,8%	2,5%
koszt materiałów . . .	41,3%	47,9%
inne wydatki	5,4%	4,4%
Razem	100,0%	100,0%

STRUKTURA KOSZTÓW

na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy

130.3 MİL.ZŁ.

A—roboty bezpośrednia, B—wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego, C—ustawowe dopłaty pracodawców do roboty oraz do wynagrodzenia personelu technicznego i administracyjnego, D—koszt materiałów, E—inne wydatki.

¹⁾ Część kosztu ubezpieczeń społecznych oraz opłat od uposażeń na rzecz Funduszu Pracy, ponoszona przez pracodawców.

Wysokość udziału *robocizny bezpośredniej* w ogólnych kosztach robót odgrywa w akcji Funduszu Pracy w wielu wypadkach dominującą rolę, przede wszystkim, gdy zachodzi konieczność doraźnego zatrudnienia większej ilości bezrobotnych. Wówczas na plan pierwszy wysuwają się roboty o przeważającym udziale kosztów robocizny *bezpośredniej*, które jednocześnie dają się łatwo uruchomić bez dłuższych prac przygotowawczych, umożliwiając doraźne i natychmiastowe zatrudnienie robotników niewykwalifikowanych, z których przede wszystkim rekrutują się masy poszukujących pracy.

Udział *robocizny bezpośredniej* w zależności od typu robót wykazuje znaczne różnice. Stosunkowo najwyższy odsetek wydatków na zatrudnienie *bezpośrednie* wykazują prace o przeważającej ilości robót ziemnych, jak niwelacja terenów dla

celów zabudowy osiedli, względnie urządzenia ogrodów działkowych. W dalszej kolejności idą roboty melioracyjne, w których robocizna *bezpośrednia* w okresie sprawozdawczym partycypuje w 69,7% ogólnych kosztów tych robót.

Najniekorzystniej natomiast stosunek ten kształtował się, podobnie jak w latach ubiegłych, w dziale budowni publicznych, wynosząc 34,3% oraz w dziale budownictwa mieszkaniowego — 35,4%.

Na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy, łącznie z pracami przy studiach i projektach (84 tys. dniówek), przepracowano w okresie sprawozdawczym 13.206 tysięcy dniówek. W przybliżeniu można ustalić, że z ilości tej na pracowników fizycznych przypada około 97%, zaś pracowników umysłowych około 3%, co w wartościach efektywnych w zaokrągleniu wynosi:

dla pracowników fizycznych	— 12.810 tys. pracowniko=dni
dla pracowników umysłowych	— 396 tys. pracowniko=dni

Liczbę powyższą nie obejmują dniówek, przepracowanych w ramach akcji zatrudnienia młodzieży, której wyniki są omówione na str. 30 niniejszego sprawozdania.

Ilość przepracowanych dniówek z podziałem na województwa i rodzaje robót ilustruje tablica Nr 4.

STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE

Wstępem do podjęcia planowej akcji inwestycyjnej są prace w dziedzinie studiów i projektów technicznych.

Dlatego też Fundusz Pracy równolegle do robót publicznych finansuje pomiary i plany zabudowy miast, planowanie regionalne oraz studia i projekty wodociągowo-kanalizacyjne. Poza tym Fundusz Pracy finansuje prace Biura Planowania przy Ministerstwie Skarbu, studia geologiczne na Wołyniu i inne. Ogólny koszt wykonanych w powyższym zakresie prac wyniósł kwotę złotych 1.252.341,66, z czego na udział Funduszu Pracy przypada suma zł 717.831,94.

W okresie sprawozdawczym finansowane były Biura Planów Regionalnych: Okręgu Centralnego przy Min. Spraw Wojskowych, Białegostoku, Katowic, Stanisławowa oraz Ziemi Górskich.

Pomiary i plany zabudowy miast sfinansowano w 47 miastach, projekty zaś wodociągowo-kanalizacyjne w 22 miastach.

Z powyższego wynika, że istnieje kilkadziesiąt związków samorządowych oraz szereg instytucji, którym Fundusz Pracy wypłaca kredyty na prace w zakresie studiów i projektów.

Wobec tego, że setki finansowanych przez Fundusz Pracy planów i pomiarów regionalnych są do siebie na ogół podobne i nie wymagają specjalnych wyjaśnień, poniżej przytacza się dla przykładu sprawozdanie najważniejszego Biura Planowania Krajowego przy Gabinetie Wicepremiera i Ministra Skarbu.

Przyznane przez Fundusz Pracy Biuru Planowania kredyty zostały zużyte na częściowe pokrycie wydatków związanych z prowadzonymi pracami badawczymi nad strukturą gospodarstwa społecznego Polski. Prace, obejmujące całokształt zagadnień gospodarczo-społecznych, mają na celu sprecyzowanie i ustalenie podstaw dla planowych rozwiązań gospodarczych, w oparciu o przeprowadzoną analizę przeszłościowego i istniejącego stanu rzeczy w poszczególnych dziedzinach życia gospodarczego.

Przyjęta w Biurze Planowania metoda pracy kładzie przy tym szczególny nacisk na analizę sytuacji gospodarczo-społecznej z punktu widzenia geopolitycznego i geoeconomicznego, wiążąc w ten sposób problemy gospodarcze z badaniami i planowaniem terenowym.

W ogólnych zarysach prace biura objęły następujące dziedziny:

- 1) demograficzną,
- 2) surowcową,
- 3) rolniczą,
- 4) przemysłową,
- 5) energetyczną,
- 6) transportu,
- 7) obrotu.

Zagadnienia te poddawane szczegółowej odrębnej analizie rozpatrywane są jednocześnie pod kątem funkcjonalnego wzajemnego ich powiązania w ramach układu gospodarczo-społecznego państwa.

Przy końcu okresu budżetowego Biuro Planowania rozpoczęło ponadto w ramach prac surowcowych i energetycznych systematyczne badania zasobów i użyteczności złóż torfowych w Polsce.

W okresie 1937/38 z ogólnej sumy złotych 118.150,— przeznaczono na opracowanie poszczególnych działów następujące kwoty:

D z i a ł	Wydatki	Ilość pracowni- ków	Ilość przepra- cowanych miesiące
Demografia	8.942.01	14	54
Surowce	10.159.51	4	27
Rolnictwo	21.067.05	27	142
Przemysł	26.870.20	33	85
Energetyka	12.069.51	6	39
Transport	19.149.51	8	59
Obrót	17.392.21	12	60
R a z e m	115.650.—	104	466 mies.
Badanie torf.	2.500.—		
Ogółem	118.150.—		

ROBOTY KOMUNIKACYJNE

Ogólny koszt robót komunikacyjnych wykonanych przy pomocy finansowej Funduszu Pracy wyniósł w okresie sprawozdawczym kwotę złotych 25.942.342,33, z czego na Fundusz Pracy przypada zł 11.278.690,50.

Udział robót komunikacyjnych w wydatkach Funduszu Pracy na roboty publiczne na przestrzeni ostatnich trzech lat wykazuje stały spadek. I tak w roku budżetowym 1935/36 na roboty komunikacyjne przypada 44,5% ogółu kredytów Funduszu Pracy wydatkowanych na robotach, podczas gdy w roku 1936/37 odsetek ten wynosi 23,4%, w roku zaś 1937/38 już tylko 15,7%.

W miarę wykonywania ogólnopanstwowego planu inwestycyjnego, nie obejmującego inwestycji miejskich, Fundusz Pracy ogranicza zakres pomocy finansowej dla robót resortowych państwowych. W roku sprawozdawczym udział finansowy Funduszu Pracy na tych robotach przedstawia się następująco:

W dziale inwestycji kolejowych¹⁾ — wybudowano 25,8 km toru kolejowego kosztem złotych 3.076.061,73. Roboty prowadzone były na odcinku Zawiercie-Tarnowskie Góry (złotych 950.000,—), Szczakowa-Bukowno (zł 480.000,—), Tychy-Bieruń i Rybnik-Zory-Pszczyna (złotych 526.000,—).

W dziale robót wodno-komunikacyjnych — wykonano regulacji rzek spławnych — 13 km, wybudowano tam regulacyjnych i ubezpieczeń brzegów na długości — 27,8 km przy ogólnym koszcie tych robót wynoszącym 3.828.056,31 zł. Z ważniejszych robót wymienić należy: budowę portu na Zeraniu w Warszawie (zł 170.000,—), regulację rzeki Czarnej Przemszy w Sosnowcu (zł 378.000,—).

Z robót drogowych — wykonano budowę 246 km nowych dróg, przebudowano — 193,3 km. Konserwację istniejących dróg przeprowadzono na długości — 617 km. Wybudowano 900 m. b. nowych mostów i naprawiono — 800 m. b. istniejących. Ogólny koszt wykonanych robót wynosi sumę zł 19.038.224,29.

Do najważniejszych robót sfinansowanych należą: budowa drogi państw. Łódź — Pabianice (zł 200.000,—), budowa dróg samorządowych na

terenie powiatu będzińskiego (zł 450.000,—), olkuskiego (zł 145.000,—) i radomskiego (zł 300.000,—), budowa drogi państwowej Kielce—Busko (zł 160.000,—), budowa drogi samorządowej Janów—Nisko (zł 85.000,—), bud. drogi samorządowej Wilno—Szumsk—Soły (zł 89.000,—), bud. dr. państw. Pińsk—Kobryń (zł 140.000,—), budowa dróg samorządowych na terenie powiatu poznańskiego (zł 274.000,—), przebudowa drogi p. Poznań—Kórnik (zł 120.000,—), budowa drogi państw. Gdynia—Chwaszczyno (zł. 200.000.—), dokończenie budowy drogi Warlubie—Żelgoszcz (zł 150.000.—), budowa dróg samorządowych na terenie pow. chrzanowskiego (zł 330.000.—), eksploatacja kamieniołomów w powiecie chrzanowskim (zł 215.000.—), budowa drogi samorządowej Piwniczna—Zegiestów (zł 100.000.—), budowa drogi Katowice—Kochłowice (zł 120.000.—), budowa dróg samorządowych w powiecie rybnickim (zł 310.000.—), budowa drogi Lwów—Żółkiew (zł 200.000.—).

ROBOTY MELIORACYJNE

Ogólny koszt wykonanych robót melioracyjnych wyniósł sumę zł 8.341.303,34, w tym udział Funduszu Pracy — zł 5.348.750,04.

Podobnie jak roboty komunikacyjne, udział robót melioracyjnych w wydatkach Funduszu Pracy wykazuje stały spadek. I tak w roku budżet. 1935/36 udział ten w stosunku procentowym wynosił — 11,1%, w roku budżet. 1936/37 — 10,5% podczas gdy w roku 1937/38 już tylko — 7,4%.

W zakresie robót melioracyjnych wykonano regulacji rzek na długości — 258 km, ubezpieczenia brzegów i tam — 138 km, przepustów — 149 szt., obwałowań rzek — 25 km, kanałów i rowów — 49 km.

Do ważniejszych robót należą: roboty melioracyjne na terenie m. st. Warszawy (zł 736.000.—), regulacja rzeki Łódki, Karolewki i Jasienicy w Łodzi (zł 338.000.—), obwałowanie rzeki Wisły (zł 300.000.—), obwałowanie rzeki Warty (zł 264.000.—), regulacja rzeki Kucelinki w Częstochowie (zł 375.000.—), regulacja rzeki Białej w Białymstoku (zł 120.000.—), obwałowanie i regulacja rzeki Wilii w Wilnie (zł 398.000.—), regulacja rzeki Obry (zł 150.000.—), regulacja Czarnej Przemszy i Brynicy na terenie Śląska (zł 330.000.—), regulacja potoku Łoszeń w Borysławiu (zł 123.000.—), regulacja rzeki Tyśmienicy (zł 242.000.—), regulacja rzeki Sered w Drohobyczu (zł 108.000.—).

INWESTYCJE MIEJSKIE

Grupa inwestycji miejskich pochłania corocznie znaczną ilość środków Funduszu Pracy przeznaczonych na akcję zatrudnienia. Powodem uprzywilejowania tych robót jest fakt, że z jednej strony miasta stanowią naturalne i największe skupienie bezrobocia przemysłowego, do zwalczania którego Fundusz Pracy został przede wszystkim powołany, z drugiej zaś zachodzi konieczność podniesienia stanu urządzeń miejskich, które w dużej ilości naszych osiedli znajdują się na prymitywnym poziomie i na których wykonanie możliwości uzyskania kredytów poza Funduszem Pracy są poważnie ograniczone.

¹⁾ W nawiasach podaje się wysokość kredytów, przyznanych z Funduszu Pracy.

Stąd też udział inwestycji miejskich w kredytach Funduszu Pracy dotychczas z roku na rok ulegał zwiększeniu, wynosząc w roku budżetowym 1935/36 — 32,0%, w roku budżet. 1936/37 — 55,1%, w roku zaś 1937/38 — 60,6% ogółu kredytów wydatkowanych z Funduszu Pracy na roboty publiczne.

Ogólny koszt wykonanych w okresie sprawozdawczym inwestycji miejskich wyniósł złotych 75.858.128,50, z czego przypada na Fundusz Pracy zł 43.546.424,08.

W grupie inwestycji miejskich w zakresie robót wodociągowo-kanalizacyjnych wykonano w 87 miastach kosztem ogólnym zł 31.103.800,56 — 216 km sieci kanalizacyjnej, 213 km sieci wodociągowej, 15 studzien artezyjskich i 397 zwykłych. Roboty wodociągowo-kanalizacyjne prowadzone były w następujących miastach: w m. st. Warszawie (zł 600.000.—), Żyrardowie (zł 266.000.—), Płocku (zł 173.000.—), Włocławku (zł 464.000.—), Pabianicach (zł 495.000.—), Kaliszu (zł 242.000.—), Łodzi (zł 3.452.000.—), Będzinie (zł 184.000.—), Sosnowcu (zł 200.000.—), Radomiu (zł 339.000.—), Częstochowie (zł 228.000.—), Dąbrowie Górniczej (zł 191.000.—), Lublinie (zł 227.000.—), Siedlcach (zł 242.000.—), Chełmie (zł 194.000.—), Grodnie (zł 285.000.—), Druskiem (zł 113.000.—), Wilnie (zł 330.000.—), Pińsku (zł 145.000.—), Poznaniu (zł 1.050.000.—), Gdyni (zł 561.000.—), Toruniu (zł 220.000.—), Krakowie (zł 437.000.—), Zakopanem (zł 200.000.—), Tarnowie (zł 200.000.—), na obszarze powiatu katowickiego (zł 350.000.—), w Chorzowie (zł 170.000.—), Katowicach (zł 159.000.—), Lwowie (zł 750.000.—), Przemyśle (zł 259.000.—).

Poważny nacisk położono również na budowę i ulepszenie nawierzchni ulic w miastach. Ogółem korzystało z pomocy finansowej Funduszu Pracy 172 miasta, w których koszt tych robót wyniósł zł 36.955.862,20, przy czym wykonano 310 km nowych ulic, przebudowano — 104 km, zabrukowano placów — 161.944 m² oraz dokonano konserwacji 71 km ulic.

Roboty uliczne prowadzone były w większych rozmiarach w następujących miastach: m. st. Warszawie (zł 2.504.500.—), Żyrardowie (zł 186.000.—), Włocławku (zł 305.000.—), Łodzi (zł 1.491.000.—), Tomaszowie Maz. (zł 455.000.—), Kaliszu (zł 286.000.—), Pabianicach (zł 429.000.—), Zgierzu (zł 185.000.—), Piotrkowie Tryb. (zł 595.000.—), Zduńskiej Woli (zł 250.000.—), Będzinie (zł 300.000.—), Sosnowcu (zł 516.000.—), Dąbrowie

Górniczej (zł 263.000.—), Częstochowie (zł 601.000.—), Radomiu (zł 353.000.—), Lublinie (zł 473.000.—), Wilnie (zł 644.000.—), Poznaniu (zł 1.550.000.—), Bydgoszczy (zł 365.000.—), Grudziądzu (zł 225.000.—), Toruniu (zł 266.000.—), Gdyni (zł 477.000.—), Krakowie (zł 714.000.—), Katowicach (zł 202.000.—), w osiedlach powiatu świętochłowickiego (zł 353.000.—), Lwowie (zł 1.349.000.—), Przemyśle (zł 338.000.—), Stanisławowie (zł 177.000.—).

W zakresie inwestycji miejskich poważną rolę odgrywa budowa chłodni, rzeźni i hal targowych. Ogólna suma wydatków na ten cel wynosi zł 3.318.824,36, w ramach której wykonano 164.000 m³ budowli w 28 miejscowościach. Z ważniejszych robót wymienić należy: dokończenie budowy rzeźni w Kutnie (zł 80.000.—), w Kaliszu (zł 100.000.—), w Głębokiem (zł 68.000.—), dokończenie budowy fabryki przetworów mięsnych w Nowo-Wilejce (zł 35.000.—), rozbudowę rzeźni w Nowogrodzku (zł 48.000.—), dokończenie budowy rzeźni w Kowlu (zł 40.000.—), dokończenie budowy hali targowej w Gdyni (zł 350.000.—) oraz budowę chłodni w Gdyni (zł 330.000.—).

Jeżeli natomiast chodzi o wszystkie pozostałe rodzaje robót, to głównie wspomnieć wypada o częściowym sfinansowaniu budowy 37 szkół i 8 szpitali. Z większych robót przytoczyć należy: budowę gimnazjum w Turku (zł 120.000.—), budowę teatru im. Bogusławskiego w Kaliszu (zł 137.000.—), dokończenie budowy domu społecznego im. Marszałka J. Piłsudskiego w Białymstoku (zł 150.000.—), dokończenie budowy schroniska dla dzieci zagrożonych gruźlicą w Nowojelsku (zł 45.000.—), budowę stałych baraków w Brześciu n/Bugiem dla robotników sprowadzonych z Zawiercia (zł 130.000.—), budowę elektrowni w Kowlu (zł 135.000.—), budowę internatu dla dzieci osadników w Równem (zł 30.000.—), dokończenie budowy szlamowni kaolinu w Dermanie (zł 50.000.—), budowę Domu Żeglarskiego w Gdyni (zł 140.000.—), budowę gmachu ekspozytury Funduszu Pracy w Gdyni (zł 376.000.—), budowę gmachu Dyr. Okręg. Kolei Państwowych w Toruniu (zł 200.000.—), budowę linii tramwajowych i remizy w Krakowie (zł 375.000.—), budowę doświadczalnej stacji ichtiobiologicznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Mydlnikach (zł 45.000.—), dokończenie domu zdrojowego w Krynicy (zł 200.000.—), budowę gmachu Funduszu Pracy w Katowicach (zł 231.000.—).

ROBOTNICZE BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

ORGANIZACJA TOWARZYSTWA OSIEDLI ROBOTNICZYCH

Budownictwo robotnicze finansowane jest przez Fundusz Pracy od r. 1934 za pośrednictwem Towarzystwa Osiedli Robotniczych, którego działalność wg sprawozdania Towarzystwa przedstawia się następująco:¹⁾

¹⁾ Okres sprawozdawczy T. O. R. obejmuje rok kalendarzowy 1937, podczas gdy dane Funduszu Pracy obejmują rok budżetowy od 1.4 do 31.III.

Wytyczne działalności Towarzystwa Osiedli Robotniczych, określone uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 1.2.1934 r., sformułowane są w statucie Spółki:

„Zadaniem Spółki jest budowa domów i osiedli dla osób niezdolnych, sprzedaż i eksploatacja tych domów na warunkach odpowiadających zdolności płatniczej szerokich warstw pracujących. Spółka buduje domy najtańsze o mieszkaniach pierwszej potrzeby, to znaczy w domach bloko-

wych o powierzchni użytkowej nie większej, niż 36 m², a w domach jednorodzinnych o powierzchni użytkowej nie większej niż 42 m².

W wykonaniu tych zadań Spółka urządza i sprzedaje zabudowane działki, buduje domy na sprzedaż i do wynajmu, pobudza, kieruje oraz kontroluje i wspiera inicjatywę lokalną w budowie domów i osiedli. Spółka stosuje zasady normalizacji i standardu w celu obniżenia kosztów budowy.

Wynika z tego, że akcja T. O. R. prowadzona jest głównie dla rzesz pracowniczych, w szczególności dla tych, których zarobki pozwalają na zapłatę czynszu, a oszczędności na kupienie własnego domu. Przeznaczenie kredytów T. O. R. na budowę pomieszczeń dla bezdomnych bezrobotnych możliwe jest tylko w wyjątkowych wypadkach, gdy istnieje nieodzowna konieczność takiej

budowy, a jednocześnie gwarancja zwrotu udzielonych na ten cel kredytów.

T. O. R. jest spółką z o. o. o następującym składzie: Bank Gospodarstwa Krajowego, Fundusz Pracy, Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, Skarb Państwa przez Dyрекcję Naczelną Lasów Państwowych.

W skład Rady Nadzorczej T. O. R. przy końcu r. 1937 wchodził:

Prezes Dr Marian Chechliński,

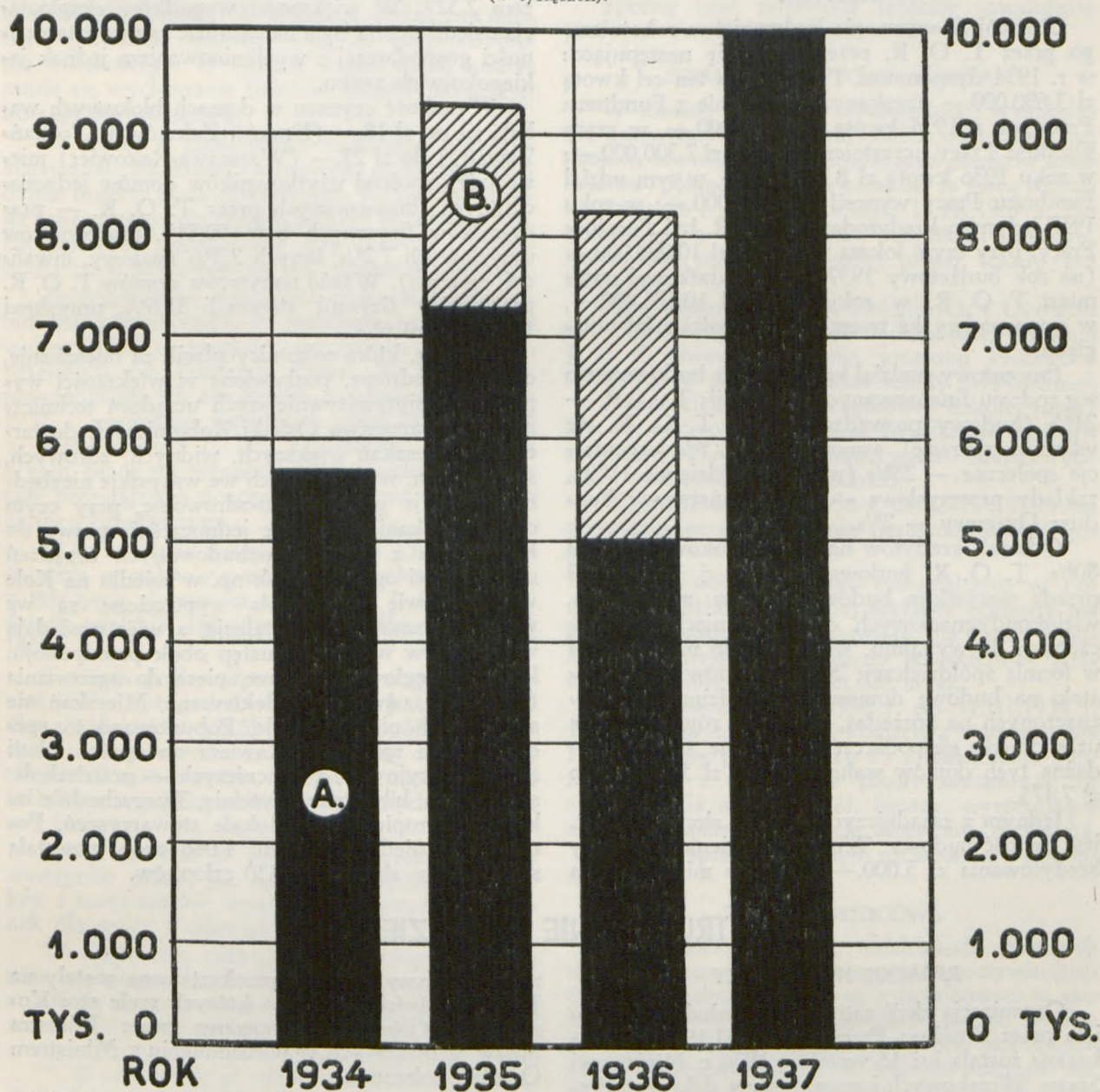
Członkowie: Inż. Marian Ponikiewski, Dr Stanisław Jurkiewicz, Nacz. Michał Kaczorowski, Inż. Aleksander Klimkiewicz, Inż. Stanisław Kucharski, Dr Stanisław Paczyński.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodził:

Nacz. Stefan Pachnowski, Dr Kazimierz Matuszecki, Radca Feliks Boczkowski.

FINANSOWANIE BUDOWNICTWA PRZEZ T. O. R.

(w tysiącach).

A — Kwoty uzyskane z Funduszu Pracy.

B — „ „ inne.

Zarządcą Spółki był w dalszym ciągu Dyr. Jan Strzelecki.

W dążeniu do spopularyzowania wśród szerokiego ogółu zagadnienia budownictwa mieszkaniowego społecznie najpotrzebniejszych i poinformowania różnych odłamów opinii o pracach T. O. R., wykorzystywane były różne środki propagandowe. W r. 1937 T. O. R. przyjmował udział w organizacji pierwszego Polskiego Kongresu Mieszkania. Cały szereg pism fachowych i codziennych otrzymywał od T. O. R. materiały, fotografie i wywiady, oświetlające zagadnienie mieszkań robotniczych w Polsce. Prócz tego liczne odczyty popularyzowały ideę budownictwa mieszkaniowego oraz działalność T. O. R. Na Międzynarodowej Wystawie w Paryżu T. O. R. wystawił szereg rysunków i fotografii.

FINANSOWANIE BUDOWNICTWA I PODZIAŁ KREDYTÓW

Rozwój finansowania budownictwa robotniczego przez T. O. R. przedstawia się następująco: w r. 1934 dysponował T. O. R. na ten cel kwotą zł 3.690.000.— uzyskanych wyłącznie z Funduszu Pracy; w r. 1935 kwotą zł 9.300.000.—, w czym Fundusz Pracy uczestniczył kwotą zł 7.300.000.—; w roku 1936 kwotą zł 8.250.000.—, w tym udział Funduszu Pracy wynosił zł 5.000.000.—; w roku 1937 jedynym kredytodawcą T.O.R. był Fundusz Pracy, przy czym lokata wyniosła zł 10.000.000.— (na rok budżetowy 1937/38). Wydatkował natomiast T. O. R. w roku 1937 zł 10.174.000.—, w czym nadwyżkę tworzą pozostałości z lat ubiegłych.

Procentowy podział kredytów na budownictwo wg rodzaju finansowanych instytucji: T. O. R. — 24% (budowy prowadzone przez T. O. R. we własnym zakresie), samorządy — 23%, organizacje społeczne — 28% (w tym spółdzielnie 11%), zakłady przemysłowe — 23%, Państwowy Fundusz Drogowy — 2%.

Odszetek kredytów na domy blokowe wyniósł 80%. T. O. R. budował bowiem i finansował przede wszystkim budowę domów zbiorowych, wielokondygnacyjnych o mieszkaniach przeznaczonych do wynajmu, względnie do użytkowania w formie spółdzielczej; 20% kredytów zużyte zostało na budowę domów jednorodzinnych, przeznaczonych na sprzedaż, mających również swoje uzasadnienie gospodarcze i społeczne. Cena sprzedaży tych domów wahała się od zł 5.800.— do zł 7.475.

Jednym z zasadniczych założeń akcji T. O. R. jest taniość budowy. Wobec niezmiennionej normy kredytowania zł 5.000.— na jedno mieszkanie, a

znacznego wzrostu w r. 1937 kosztów budowy, kredyt T. O. R. spadł poniżej 80% kosztów budowy — wahał się około 70%, co spowodowało konieczność zwiększenia wkładu własnego kredytobiorców o 20 do 30%.

Gospodarka budżetowa Spółki oparta była głównie na wpływach z tytułu jednorazowego dodatku administracyjnego od udzielonych za pośrednictwem T. O. R. kredytów oraz ze zwrotu kosztów administracyjno-technicznych, pobieranych w postaci ustalonego przez Radę Nadzorczą odsetka od kwot, wydanych na budownictwo przez Towarzystwo we własnym zakresie.

BUDOWNICTWO

Ogółem w r. 1937 zbudował T. O. R. 51 osiedli, z czego budowa 44 osiedli była finansowana, a 7 dokonana we własnym zakresie. Mieszkań wybudowano na sprzedaż 314, na wynajem 2.013, razem 2.327. W większości wypadków eksploatacja osiedli oparta była na zasadzie samowystarczalności gospodarczej z wyeliminowaniem jednak jakiegokolwiek zysku.

Wysokość czynszu w domach blokowych wahała się od zł 18.— (Kraków-Zakrzówek, Poznań-Zawady) do zł 28.— (Warszawa-Rakowiec) miesięcznie. Spośród użytkowników domów jednorodzinnych finansowanych przez T. O. R. — pracowników fizycznych było 90,5%, pracowników umysłowych 7,2%, innych 2,3% (wdowy, inwalidi, emeryci). Wśród nabywców domów T. O. R. pracownicy fizyczni stanowili 81,6%, umysłowi 12,4% i inni 6%.

Za cenę, którą robotnicy płacili za mieszkanie, ciasne, niezdrowe, pozbawione w większości wypadków najprymitywniejszych urządzeń technicznych, Towarzystwo Osiedli Robotniczych dostarcza im mieszkań większych, widnych, zdrowych, słonecznych, wyposażonych we wszystkie niezbędne instalacje gospodarczo-zdrowotne, przy czym cena mieszkania obejmuje jednocześnie prawo do korzystania z szeroko rozbudowanych urządzeń użyteczności ogólnej. I tak np. w osiedlu na Kole w Warszawie mieszkania wyposażone są we wszystkie zasadnicze instalacje, a więc posiadają wodę i zlew w kuchni, ustęp obok przedpokoju, kuchnie węglowe i gazowe, piece do ogrzewania (węglowe), oświetlenie elektryczne. Mieszkań nie słonecznych nie ma wcale. Pobudowano tu specjalny dom społeczny. Zawiera on oprócz lokali administracyjnych i pomocniczych — przedszkole, salę zebrań, bibliotekę, czytelnię, 3 przychodnie lekarskie, Kroplę Mleka, lokale stowarzyszeń. Ponadto w osiedlu, liczącym 4.048 osób, powstała spółdzielnia, skupiająca 430 członków.

ZATRUDNIENIE MŁODZIEŻY

JUNACKIE HUFCE PRACY

Organizacja akcji zatrudnienia młodzieży przejęta przez Fundusz Pracy dn. 1.XII.1935 r. przekazana została już 16 września 1936 r. Ministrowi Spraw Wojskowych i unormowana dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 22 września 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515). Na tej podstawie Ochot-

nicze Drużyny Robocze przekształcone zostały na Junackie Hufce Pracy, na których czele stoi Komendant Główny, mianowany przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej.

Po przekazaniu akcji zatrudnienia młodzieży Fundusz Pracy brał udział w finansowaniu tej ak-

cji w roku sprawozdawczym w kwocie zł 10 milionów.

Według danych Komendy Głównej Junackich Hufców Pracy akcja zatrudnienia młodzieży miała przebieg następujący:¹⁾

ORGANIZACJA AKCJI

W dniu 16.9.1936 r. Komendant Główny J. H. P. przejął od Funduszu Pracy 121 Ochotniczych Drużyn Roboczych, liczących po 50—100 ludzi każda, rozrzuconych po całej Polsce i obejmujących 9.795 junaków i 747 junaczek — ogółem 10.542 osoby.

Dla zapewnienia batalionom J. H. P. instruktorów do pracy wychowawczej, oświatowej, W. F. i P. W. zorganizowano specjalny kurs, na który powołano 100 absolwentów seminariów nauczycielskich i gimnazjów, podchorążych rezerwy. Zorganizowano także kurs dla przodowników wychowania fizycznego. W okresach dwóch zim młodzież przerabia całkowity program przysposobienia wojskowego. W okresie letnim nadal kontynuuje się wychowanie fizyczne, podtrzymując tylko zaprawę wojskową.

W trosce o zapewnienie młodzieży junackiej stałej opieki lekarskiej i fachowego nadzoru w dziedzinie higieny życia codziennego, Komenda Główna zakontraktowała stałych lekarzy batalionowych, zorganizowała batalionowe izby chorych i zaopatrzyła je w potrzebny sprzęt i materiał sanitarny.

Ze względu na stan rynku pracy w okresie zimowym pozostawiono w szeregach junackich do wiosny 1937 r. junaków wszystkich roczników, przejętych od Funduszu Pracy. W ciągu zimy przygotowano ich zwolnienia, a w kwietniu i maju 1937 r. zwolniono wszystkich junaków będących w wieku ponad 21 lat, zapewniając większości z nich pracę na robotach publicznych. Jednocześnie przystąpiono do przeprowadzenia pierwszego zaciągu ochotniczego.

O ile młodzież werbowana do b. O. D. R. pochodziła w połowie z miast, a w połowie ze wsi, o tyle przy pierwszym zaciągu do J. H. P. młodzieży wiejskiej zgłosiło się aż 82%, a miejskiej 18%.

Tytułem próby wprowadzono w okresie letnim 1937 r. 5-tygodniową ochotniczą służbę pracy dla absolwentów szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych. Do służby tej zgłosiło się około 500 maturzystów, którzy zatrudnieni zostali na robotach publicznych na tych samych zasadach, co i junacy.

Próba ta dała b. pomyślne wyniki: wysoką wydajność pracy, jak najlepsze współzycie junaków i maturzystów, wpajając tym ostatnim szacunek dla pracy i człowieka pracy.

W ciągu roku indywidualnych uzupełnień stanów oddziałów J. H. P. nie stosowano. Ograniczono się jedynie do uzupełnienia przez jednorazowy ochotniczy zaciąg.

¹⁾ W odróżnieniu od całości sprawozdania Funduszu Pracy, które obejmuje tzw. rok gospodarczy (1.IV.1937—31.III.1938) sprawozdanie z akcji zatrudnienia młodzieży obejmuje przeważnie niepełny rok budżetowy.

ZAKWATEROWANIE, UMUNDUROWANIE, STAN ZDROWOTNY

W okresie werbunku do J. H. P. sprawą niecierpiącą zwłoki było zapewnienie dla oddziałów junackich odpowiedniego zakwaterowania na zimę. Dzięki poparciu ze strony władz wojskowych, trudności w tej dziedzinie zostały pokonane.

Wobec konieczności jednolitego umundurowania J. H. P. przystąpiono do intensywnej produkcji umundurowania junackiego, zatrudniając przy tym przede wszystkim junaczki w warsztatach krawieckich i junaków w warsztatach szewskich.

Okres wykonywania przez junaków robót publicznych trwa od kwietnia do października, przy czym ustalono, że praca fizyczna nie powinna trwać dłużej niż 6 godzin na dobę.

Odszkodowanie na wypadek utraty zdrowia w związku ze służbą w J. H. P. traktuje się według obowiązujących przepisów wojskowych.

Sprawę rent załatwiają referaty inwalidzkie przy poszczególnych starostwach.

DZIAŁALNOŚĆ WYCHOWAWCZA

W ramach programu wychowania i wyszkolenia zorganizowano we wszystkich oddziałach junackich obowiązkowe doskazywanie junaków alfabetów, półalfabetów i junaków ze słabą techniką czytania i pisania, od dnia 15.IX.1937 r. zaś obowiązkowe doskazywanie wszystkich junaków, którzy nie mieli ukończonej pełnej szkoły powszechnej.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznało Komendzie Głównej J. H. P. prawo wydawania junakom świadectw szkolnych w zakresie 4 klas szkoły powszechnej.

Nauczycielami w Początkowej Szkole Junackiej są: oficerowie oświatowi batalionów, inni oficerowie J. H. P. oraz nauczyciele miejscowych szkół powszechnych i średnich.

W czasie od 15.IX.1936 r. do 15.IV.1938 r. na obowiązkowe doskazywanie uczęszczało 9.049 junaków.

Oprócz obowiązkowego doskazywania w Początkowej Szkole Junackiej niektóre oddziały organizują nadprogramową naukę dla części junaków w zakresie pełnej szkoły powszechnej, gimnazjum, szkoły zawodowej lub innej.

W czasie od 16.IX.1936 r. do 31.III.1938 r. 443 junaków otrzymało świadectwa z ukończenia 7 klas szkoły powszechnej, 13 z ukończenia gimnazjum, 11 z ukończenia szkoły zawodowej, 28 z ukończenia innych szkół. Junacy, wyróżniający się zdolnościami i pilnością otrzymują stypendia. W okresie sprawozdawczym udzielono 31 stypendiów.

PRACA ŚWIETLICOWA

Praca świetlicowa w oddziałach junackich obejmuje organizację wypoczynku i rozrywki kulturalnej junaków. Junacy są zorganizowani w stałe zespoły świetlicowe, odpowiadające ich zamiłowaniu i uzdolnieniom. Do zespołów najpopularniejszych, bo istniejących w każdym oddziale, należą: teatralny, śpiewaczy, muzyczny, redakcyjny, zdobniczy, towarzysko-rozrywkowy, które zaopatrzone są w odpowiedni sprzęt i pomoce świetlicowe.

we. Ponadto w wielu oddziałach istnieją zespoły samokształceniowe rzeźbiarskie, krajoznawczo-wycieczkowe i czytelnictwo.

BIBLIOTEKI I CZYTELNICTWO

Duży nacisk położono na rozwój czytelnictwa wśród młodzieży junackiej. Biblioteki batalionowe wraz z biblioteką centralną liczą 36.523 tomów.

Podstawą organizacji bibliotecznej są biblioteki batalionów w liczbie 19. Są to księgozbiory przydzielone do batalionów pracy na stałe. Wynoszą one przeciętnie 800—1500 książek. Ogólna ilość książek w bibliotekach batalionowych wynosi 22.607 książek. Mniejsze oddziały J. H. P. (jak np. samodzielne kompanie i plutony) otrzymują ruchome komplety biblioteczne. Punktów otrzymujących ruchome komplety jest 33 i posiadają one w dniu 1.III.1938 r. 7.889 książek.

Wszystkie osiedla żeńskie w liczbie 7 posiadają oddzielną centralę biblioteczną, która kieruje przydziałami i wymianą kompletów dla osiedli żeńskich. Centrala biblioteczna osiedli żeńskich posiadała 2.994 książki.

Stan czytelnictwa przedstawia się następująco: w czasie od 16.IX.1936 r. do 31.III.1937 r. wypożyczono we wszystkich bibliotekach J.H.P. 38.878 książek 6.023 czytelnikom, zaś w czasie od 1.IV.1937 r. do 31.III.1938 r. wypożyczono 117.163 książek 8.625 czytelnikom. Książki z bibliotek czyta około 60% junaków.

Komenda Główna J. H. P. wydaje dla młodzieży junackiej własne pismo dekadowe pt. „Junak“, zaś dla kadry miesięcznik „Przegląd Służby Pracy“.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ

W programie wychowania uwzględniono teoretyczne i praktyczne zaznajamianie młodzieży junackiej z zasadami spółdzielczości. W tym celu we wszystkich oddziałach powołano do życia spółdzielnie spożywców, zaś w niektórych spółdzielnie pracy. Zarówno jedne jak i drugie są spółdzielniami typu szkolnego.

Rozwój spółdzielczości junackiej ilustrują następujące cyfry: w roku 1937 istniało 30 spółdzielni spożywców i 4 spółdzielnie pracy. Fundusz udziałowy tych spółdzielni wyniósł 14.417 zł, fundusz społeczny — 13.344 zł, fundusz oświatowy 9.129 zł, Centralny fundusz społeczny 1.868 zł, czysta nadwyżka 34.944 zł, utargi — 378.858 zł.

W okresie zimowym 1937/38 istniały 32 spółdzielnie spożywców i 5 spółdzielnie pracy. Fundusz udziałowy tych spółdzielni wynosi 15.321 zł, fundusz społeczny 14.957 zł, fundusz oświatowy 8.365 zł, Centralny fundusz społeczny 4.817 zł, czysta nadwyżka 15.694 zł, utargi 186.182 zł. Młodzież junacka, biorąc żywy udział w prowadzeniu własnych spółdzielni, zdobywa cenne doświadczenia i zaprawia się do przyszłej działalności gospodarczej, jak również zdobywa teoretyczne przygotowanie spółdzielcze poprzez udział w kółkach spółdzielczych, organizowanych dla niej w ramach programu wychowawczego.

AKCJA OSZCZĘDNOŚCIOWA

Do akcji oszczędnościowej została wciągnięta cała młodzież junacka. W okresie letnim miesięcz-

ne wpłaty junaków na książeczki oszczędnościowe P. K. O. wynosiły 80—100 tys. zł.

W dniu 1.XII.1937 r. przeciętny stan oszczędności na junaka wynosił 69 zł. Od września 1936 r. do dnia 1.V.1938 r. wpłacono na junackie książeczki oszczędnościowe P. K. O. 1.075.668 zł, zaś wypłacono junakom oszczędności 544.032 zł, w tym przeważa suma wydanych książeczek do rąk zwalnianych z J. H. P. junaków.

Stan oszczędności w dn. 1.IV.1938 r. wynosił 531.636 zł.

ZATRUDNIENIE

W styczniu 1937 r. przystąpiono do opracowania planu zatrudnienia junaków na robotach publicznych. Na podstawie zapotrzebowań zgłoszonych przez władze wojskowe i Ministerstwo Komunikacji ułożono plan użycia oddziałów junackich.

W sezonie letnim 1937 r. przepracowano 758.278 junakodniówek. Na czoło wykonanych robót wysunęła się budowa dróg: Worochta—Zabie Burkut, Cisna—Łupków, Piwniczna—Muszyca, Mszana Dolna—Lubomierz, Jabłonna—Zawoja, Suwałki—Wizajny, Suwałki—Płociczno—Gawrych—Ruda; następnie budowa stadionów sportowych w Warszawie, Krakowie, Tarnowie i Kielcach, budowa lotniska szybowcowego w Ustianowej, budowa ośrodka żeglarskiego na Helu i wiele innych prac.

Należy również wspomnieć o świadczeniach junaków na rzecz miejscowej ludności w poszczególnych środowiskach w formie nadprogramowej, bezinteresownej pracy fizycznej. Objęły one: budowę dróg wewnątrz miejscowości, porządkowanie i niwelowanie placów, niwelowanie boisk sportowych, porządkowanie terenów koło szkół i kościołów, porządkowanie cmentarzy wojennych itd.

Roboty wykonywano dla Ministerstwa Komunikacji i Ministerstwa Spraw Wojskowych. Przepracowano ogółem na tych robotach 760.613 dniówek. Odsetek dniówek przepracowanych do projektowanych wyniósł 82,4%.

SZKOLENIE ZAWODOWE

Komenda Główna J. H. P. w ścisłym porozumieniu z Ministerstwami: W. R. i O. P., Przemysłu i Handlu, Opieki Społecznej, Funduszem Pracy i Związkiem Izb Rzemieślniczych organizuje szkolenie zawodowe, celem przygotowania pracowników fizycznych, fachowo uzdolnionych i należyście wyrobionych pod względem obywatelskim i dyscypliny pracy, dla rolnictwa, przemysłu, rzemiosła i handlu. Przejęte od Funduszu Pracy kursy zawodowe: wodno-melioracyjne, hotelarsko-okrętowe i lotniczo-samochodowe utrzymywane nadal i zorganizowano 3-letnie kursy majstrów i wykwalifikowanych robotników fabrycznych, oraz — na terenie własnych warsztatów — doksztalcanie zawodowe młodzieży rzemieślniczej, już zaawansowanej w rzemiośle. Ponadto wykorzystywano do szkolenia rzemieślniczego warsztaty wojskowe, oraz szkolono junaków na kursach lotniczo-szybowcowych i motorowych, organizowanych przez Ministerstwo Komunikacji, a junaczki — w szkole pomocnic domowych i warsztatach krawieckich.

Ogólna ilość junaków i junaczek, szkolonych na kursach zawodowych w r. 1937, wynosiła ok. 2.000 osób.

Inne wyniki szkolenia zawodowego junaków, osiągnięte w okresie 15.9.1936 r.—31.3.1938 r. przedstawiają się następująco:

Rodzaj szkolenia	Miejsce szkolenia	Ilość wy-szkolonych fachowo
Kierowca pojazdów mechanicznych	Wojskowe jednostki szkolące	343
Czeladnik, mechanik ślusarski	Jednoroczne kursy dokształcające ślusarskie w Wolborzu	13
Czeladnik stolarz	Warsztaty mech. stolarskie i Kursy Budowl. Białostockiej Izby Rzemieślniczej	83
Czeladnik szewc	Szkoła zawodowa Dokształcająca J. H. P. w Warszawie	25
Nadzorca robót wodno-melioracyjnych	Kursy wodno-melioracyjne przy Muzeum Przem. i Roln.	71
Kelner-boy, portier, steward	Kursy hotelarsko-okrętowe przy Naczeln. Organ. Polsk. Przem. Hotelarskiego w W-wie	50
Pomocnica gospodyni, zarządczyni domu	Kursy gospodarstwa domowego Osiedli Żeńskich	71
	Razem	656

ORGANIZACJA I METODY DZIAŁANIA PUBLICZNYCH BIUR POŚREDNICTWA PRACY

Działalność publicznych biur pośrednictwa pracy polega na skierowywaniu na wolne miejsca, zgłoszone przez pracodawców, odpowiednich kandydatów spośród zarejestrowanych poszukujących pracy.

Przy rejestracji biuro sprawdza na podstawie dokumentów wykształcenie zawodowe oraz stan materialny kandydata. Pod koniec okresu sprawozdawczego F. P. przeprowadził kontrolę generalną wszystkich zarejestrowanych poszukujących pracy. Kontrola miała w sposób dokładny ustalić kwalifikacje zawodowe, zdolność do pracy i warunki życia osób, pozostających w ewidencji biur F. P. Wyniki kontroli, opracowywane przez G. U. S. w porozumieniu z F. P., dostarczą materiału o dużym znaczeniu praktycznym oraz o znaczej wadze dla badań naukowych.

Pośrednictwo pracy w roku sprawozdawczym nie tylko ułatwiało jednostkom zawieranie umów o pracę, lecz w miarę możliwości dążyło do stwarzania nowych możliwości zatrudnienia.

Waga właściwej struktury organizacyjnej biur pośrednictwa pracy staje się na tle tej charakterystyki specjalnie doniosła. Biura pośrednictwa pracy dążą do zapewnienia sobie powszechności działania przez stopniowe obejmowanie swą siecią wszystkich ważnych środowisk przemysłowych w kraju.

Akcja pośrednictwa pracy prowadzona jest przez Wojewódzkie Biura F. P. (Ekspozytury) we własnym zakresie lub w niektórych województwach za pośrednictwem organów samorządu terytorialnego, którym powierzane były określone uprawnienia zastępcze. Pewną elastyczność działania oraz łączność z życiem gospodarczym i organizacjami zawodowymi pracowników i pracodawców zapewnić miały publicznym biurom pośrednictwa pracy komisje doradcze, zorganizowane przy Woj. Biurach F. P. (Ekspozyturach) jako

ciała opiniotwórcze, złożone z przedstawicieli pracodawców i pracobiorców oraz przedstawicieli zainteresowanych instytucji.

Niezależnie od sieci biur publicznych pośrednictwa pracy działają w Polsce w oparciu o odrębne ustawodawstwo społeczne biura pośrednictwa pracy oraz zarobkowe biura pośrednictwa pracy. Spełniają one dla biur publicznych rolę uzupełniającą, wykonywując pośrednictwo pracy — jeżeli chodzi o biura społeczne — dla określonych kategorii pracowników lub dla członków zrzeszeń utrzymujących te biura. W ciągu okresu sprawozdawczego F. P. przekazał społecznemu pośrednictwu pracy pośrednictwo służby domowej z uwagi na bardzo ograniczone znaczenie tej kategorii usług dla całości rynku pracy.

Struktura aparatu pośrednictwa pracy w F. P. ulega zmianom, jakie dyktują konieczności rozwoju akcji. Na podstawie wydanego w dniu 12.III.1938 r. rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej o powierzaniu niektórych czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy związkom samorządowym i innym instytucjom publiczno-prawnym czynności pośrednictwa pracy będą powierzone wydziałom powiatowym i zarządom miast wydzielonych. W ten sposób (poprzez ustanowienie w każdym powiecie publicznego biura pośrednictwa pracy) zostanie rozszerzona sieć organizacyjna, a tym samym powszechność zasięgu pośrednictwa pracy. Prace przygotowawcze w związku z opracowaniem rozporządzenia z dn. 12.III.1938 r. oraz wstępne prace wykonawcze przeprowadzone były w ciągu roku sprawozdawczego¹⁾.

Niezależnie od powyższego pod koniec okresu sprawozdawczego nastąpiła reforma organizacji

¹⁾ Ustanowienie przynajmniej jednego publicznego biura pośrednictwa pracy w każdym powiecie dokonane zostanie w roku 1938/39.

RYNEK PRACY

POSZUKUJĄCY PRACY

publ. pośredn. pracy w woj. śląskim. Pośrednictwo pracy sprawowały na Śląsku — Komunalne Urzędy pośrednictwa pracy w liczbie przeszło 70, utrzymywane przez samorządy, a powołane przez utworzony w r. 1918 Urząd Demobilizacji Gospodarczej Rzeszy Niemieckiej. Po wygaśnięciu mocy obowiązującej konwencji genewskiej w dn. 15.7.1937 r. Państwo Polskie mogło przeprowadzić unifikację pośrednictwa pracy w woj. śląskim. Rozporządzenie Ministra Op. Społ. z dn. 12.III.1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 163) zniósło K.U.P.P., jednocześnie oddając pośrednictwo pracy w woj. śląskim Funduszu Pracy. Fundusz Pracy powierzył te czynności organom samorządu terytorialnego jako swoim instytucjom zastępczym.

Prace przygotowawcze nad planowaniem sieci organizacyjnej musiały być wykonane również w związku z powstaniem C. O. P., a ściślej ze zmianą charakteru rolniczego powiatów wchodzących w skład C. O. P. na charakter przemysłowy.

Funkcje pośrednictwa pracy, sprawowane początkowo na terenie C. O. P. przez organy samorządu, jako instytucje zastępcze F. P., w miarę rozwoju C. O. P. domagały się oparcia bezpośrednio o aparat organizacyjny F. P. W zakresie działania F. P. w związku z rozwojem C. O. P. u nasunęła się przede wszystkim konieczność rozwiązania problemów zatrudnienia.

Powstające w szybkim tempie wielkie zakłady przemysłowe, ruch inwestycyjny, wzmagające się zatrudnienie; z drugiej strony masowy napływ ludności z innych stron kraju, szukającej pracy w gęsto zamieszkałych przez niezamożną ludność rolniczą powiatach C. O. P. — oto przyczyny ogromnie zwiększonego zapotrzebowania na pracę.

Nowe metody działania pośrednictwa pracy, w szczególności stosowany nadal clearing pracy, wymagają odpowiednio przygotowanego personelu. Toteż zapoczątkowane zostało w roku sprawozdawczym fachowe uzupełniające szkolenie pracowników pośrednictwa pracy.

Równocześnie powstała potrzeba technicznego usprawnienia biur pośrednictwa pracy. W tym celu F. P. przystąpił do opracowania tzw. encyklopedii zawodoznawstwa, przeznaczonej wyłącznie do użytku biur Funduszu Pracy. Encyklopedia obejmująca zawody kwalifikowane, przyuczone oraz funkcje kierownicze i specjalne, stanowić będzie podstawę dla dokonywania oceny specjalności zawodowej poszukujących pracy.

Ponadto prowadzone są w biurach pośrednictwa pracy specjalne zestawienia statystyczne.

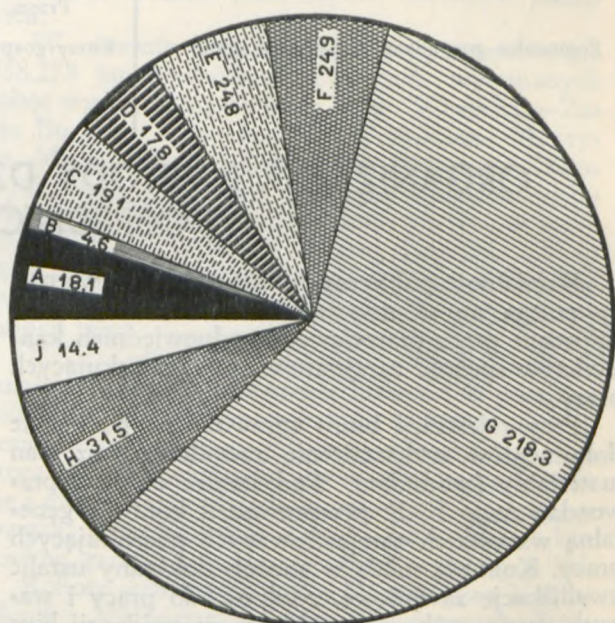
Zestawienia te obrazują stan podaży i popytu na pracę, ilość zgłoszeń wolnych miejsc pracy, ilość zapośredniczeń oraz stan zatrudnienia na wszystkich robotach inwestycyjnych, prowadzonych z kredytów publicznych. Przeznaczone są one nie tylko na użytek wewnętrzny instytucji, lecz także dla organów administracji państwowej oraz takich instytucji, jak Główny Urząd Statystyczny, Instytut Badania Cen i Koniunktur, Bank Gospodarstwa Krajowego. Zestawienia kwartalne przesyłane są przez Ministerstwo Opieki Społecznej Międzynarodowemu Biuru Pracy, które ogłasza te dane w swych wydawnictwach.

Przeciętny miesięczny stan ewidencyjny osób zarejestrowanych w biurach Funduszu Pracy był w r. 1937/38 niższy niż w r. 1936/37 i wynosił 373.483 (spadek przeciętnej w stosunku do roku poprzedniego wynosi 7.949).

Maksymalna liczba poszukujących pracy w r. 1937/38 sięgała w dniu 1.2.1938 r. 549.271 osób, a minimalna w dn. 1.10.1937 r. — 251.376 osób.

Liczby te wskazują, że w stosunku do r. 1936/37 nastąpiła pewna poprawa. Zmniejszenie się przeciętnej miesięcznej podaży pracy nastąpiło dzięki

PRZECIĘTNA MIESIĘCZNA PODAŻ PRACY
w poszczególnych grupach zawodowych (w tysiącach)

OGÓŁEM 373.5

A — górnicy
B — hutnicy
C — metalowcy
D — włókiennicy
E — budowlani
F — pozostali przemysłowi
G — niewykwalifikowani
H — umysłowi
J — inni

wydatnemu spadkowi liczby wykwalifikowanych pracowników przemysłowych (przeciętna miesięczna dla pracowników przemysłowych spadła w stosunku do r. 1936/37 o 12.885). Pewien wzrost uwydatnił się wśród robotników niewykwalifikowanych (przeciętna miesięczna wyższa o 4.865 w stosunku do r. 1936/37).

Rozwijająca się poprawa w życiu gospodarczym, którą dało się zaobserwować już w roku 1936/37, powoduje stały wzrost zatrudnienia w przemyśle. Dotyczy to przede wszystkim sił wykwalifikowanych — stąd ubytek poszukujących pracy tej kategorii w kartotekach Funduszu Pracy. Wzrost liczby robotników niewykwalifikowanych tłumaczyć należy procesem dorastania roczników powojennych, które są nie tylko znacznie silniejsze liczebnie od roczników wojennych, lecz ponadto trafiły na okres rozwijającego się kryzysu gospodarczego i nie były w dostatecznej liczbie

STAN EWIDENCYJNY

POSZUKUJĄCYCH PRACY ZARE-
JESTROWANYCH W BIURACH
FUNDUSZU PRACY

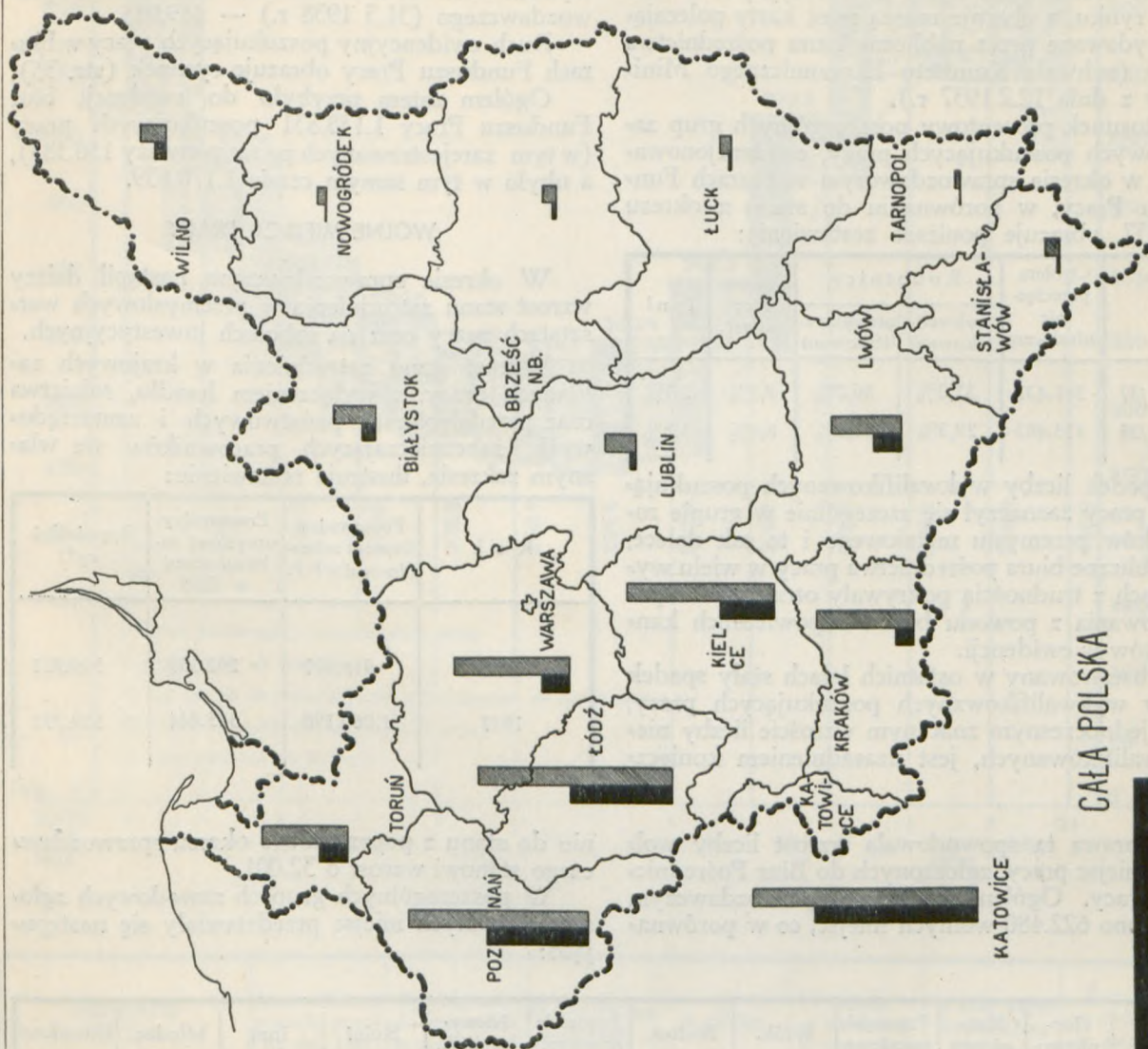
	Najniższy na dz. 1.X.37 r.	Najwyższy na dz. 1.II.38 r.
Cała Polska	251.376	549.271
w t y m:		
m. st. Warszawa . .	19.080	34.880
woj. warszawskie . .	11.743	47.236
" łódzkie	41.410	78.321
" kieleckie	22.099	59.505
" lubelskie	2.975	12.828
" biłostockie . . .	5.604	17.149
" wileńskie	4.761	10.535
" nowogrodzkie . .	565	3.849
" poleskie	1.471	5.697
" wołyńskie	1.346	4.870
" poznańskie . . .	41.241	72.778
" pomorskie	11.960	34.602
" śląskie	66.056	90.702
" krakowskie . . .	7.666	39.301
" łwowskie	11.626	28.644
" stanisławow. . . .	1.399	6.007
" tarnopolskie . .	374	2.367

NAJNIŻSZY-NA DZ. 1.10.37 R.

NAJWYŻSZY-NA DZ. 1.2.38 R.

M.ST. WARSZAWA

szkolone ani w szkołach zawodowych ani też w odpowiednich warsztatach.

Duże znaczenie ma również masowe rejestrowanie się robotników niewykwalifikowanych. Powstało to stąd, że dotychczas przyjmowani byli oni do sezonowych robót inwestycyjnych z wolnego rynku, a obecnie muszą mieć karty polecające, wydawane przez publiczne biura pośrednictwa pracy (uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 12.2.1937 r.).

Stosunek procentowy poszczególnych grup zawodowych poszukujących pracy, ewidencjonowanych w okresie sprawozdawczym w biurach Funduszu Pracy, w porównaniu do stanu z okresu 1936/37, obrazuje poniższe zestawienie:

	Ogółem przeciętnie miesięczn.	Robotnicy		Pracownicy umysł.	Inni
		wykwalifikowani	niewykwalifikowani		
1936/37	381.432	32,0%	56,0%	9,3%	2,7%
1937/38	373.483	29,3%	58,5%	8,4%	3,8%

Spadek liczby wykwalifikowanych poszukujących pracy zaznaczył się szczególnie w grupie robotników przemysłu metalowego i to tak dalece, że publiczne biura pośrednictwa pracy w wielu wypadkach z trudnością pokrywały otrzymane zapotrzebowania z powodu braku odpowiednich kandydatów w ewidencji.

Obserwowany w ostatnich latach spadek liczby wykwalifikowanych poszukujących pracy, przy jednoczesnym znacznym wzroście liczby niewykwalifikowanych, jest uzasadnieniem koniecz-

Poprawa ta spowodowała wzrost liczby wolnych miejsc pracy, zgłoszonych do Biur Pośrednictwa Pracy. Ogółem w okresie sprawozdawczym zgłoszono 622.480 wolnych miejsc, co w porówna-

ności nie tylko kontynuowania, lecz także rozszerzenia prowadzonej przez Fundusz Pracy akcji przysposobienia zawodowego.

Stan ewidencyjny poszukujących pracy w pierwszym dniu okresu sprawozdawczego (1.4.1937 r.) wynosił 521.793, a w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego (31.3.1938 r.) — 489.985.

Ruch ewidencyjny poszukujących pracy w biurach Funduszu Pracy obrazuje rysunek (str. 35).

Ogółem zatem przybyło do ewidencji biur Funduszu Pracy 1.138.831 poszukujących pracy (w tym zarejestrowanych po raz pierwszy 156.585), a ubyło w tym samym czasie 1.170.639.

WOLNE MIEJSCA PRACY

W okresie sprawozdawczym nastąpił dalszy wzrost stanu zatrudnienia w przemysłowych warsztatach pracy oraz na robotach inwestycyjnych.

Wzrost stanu zatrudnienia w krajowych zakładach pracy, z wyłączeniem handlu, rolnictwa oraz przedsiębiorstw państwowych i samorządowych, zabezpieczających pracowników we własnym zakresie, ilustruje zestawienie:

R o k	Pracownicy fizyczni zabezpieczeni w F.P.	Pracownicy umysłowi zabezpieczeni w ZUS	Rzemieślnicy*)
1936	918.407	292.359	519.922
1937	1.060.198	315.444	559.392

niu do stanu z poprzedniego okresu sprawozdawczego stanowi wzrost o 32.001.

W poszczególnych grupach zawodowych zgłoszenia wolnych miejsc przedstawiały się następująco:

Rok	Górnictwo	Hutnictwo	Przemysł metalowy	Włók.	Budow.	Pozostałe przemysły	Niewykwalifik.	Roln.	Inni	Młodoc.	Umysłowi
1936/37	40.851	6.136	22.225	21.361	30.996	17.800	394.169	15.193	19.461	5.189	17.098
1937/38	28.340	4.418	23.818	5.935	39.634	21.012	446.858	19.965	10.172	4.418	17.910

Zwiększenie się liczby wolnych miejsc pracy w przemyśle metalowym, budowlanym i dla robotników niewykwalifikowanych jest wynikiem dalszej rozbudowy robót inwestycyjnych w ramach ogólnopństwowego planu gospodarczego. Spadek natomiast liczby wolnych miejsc w górnictwie, hutnictwie i przemyśle włókienniczym tłumaczyć należy uzupełnieniem załóg pracowniczych w tych przemysłach w okresach ubiegłych.

Największy stosunkowo wzrost wpływu zapotrzebowania wykazują województwa: kieleckie, krakowskie i lwowskie, a więc obszary wchodzące w skład Centralnego Okręgu Przemysłowego, co jest zupełnie zrozumiałe w związku z rozbudowywaniem się tam przemysłem.

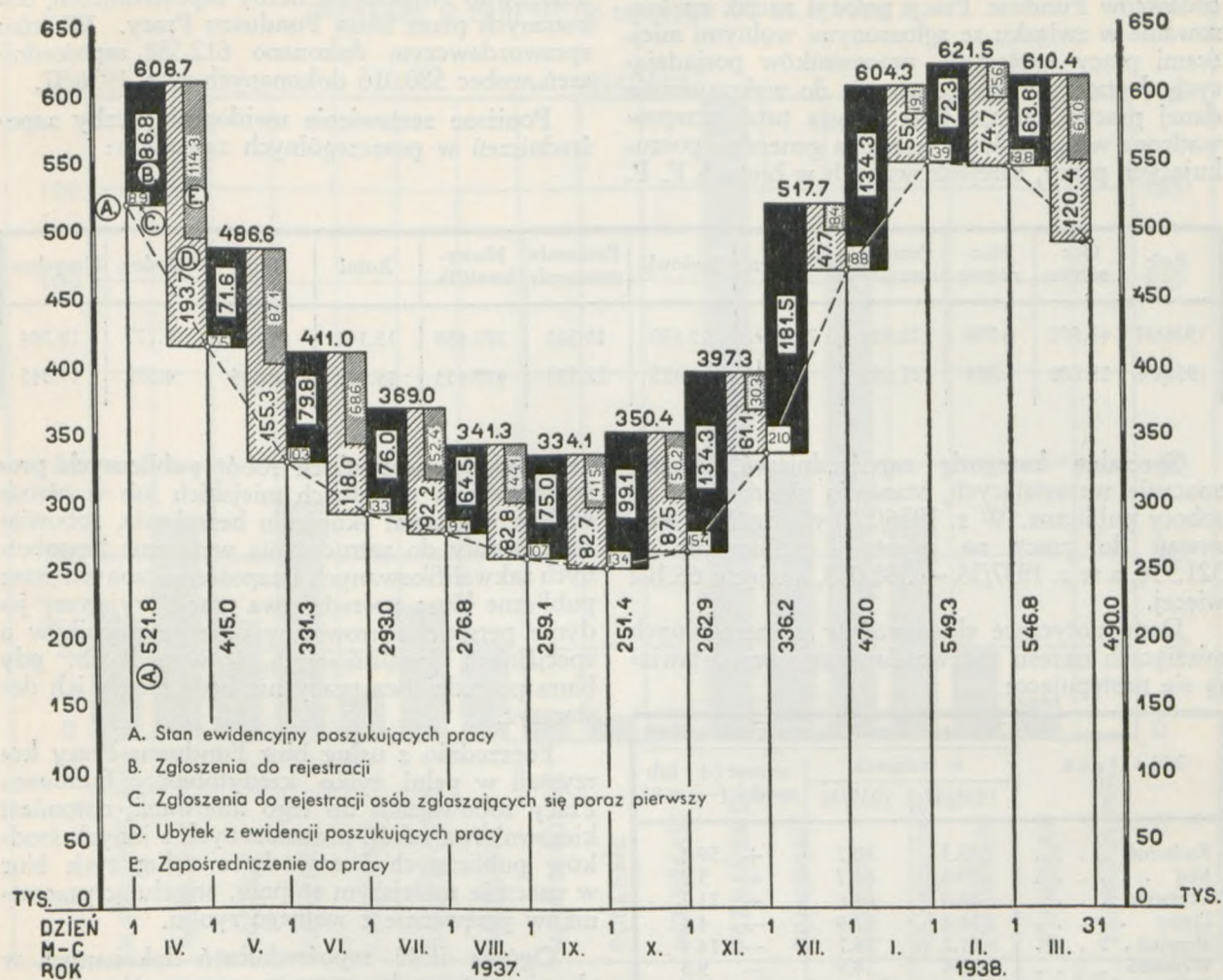
W celu zwiększenia zatrudnienia Fundusz

Pracy w okresie sprawozdawczym podejmował szereg akcji, z których najważniejszą było wpływanie na pracodawców, aby nie stosowali pracy w godzinach nadliczbowych. Akcja ta w niektórych większych ośrodkach, np. w Warszawie, dała możliwość zwiększenia zatrudnienia w wielu zakładach pracy, zwłaszcza w przemyśle spożywczym i była prowadzona za pośrednictwem komisji doradczych, w porozumieniu z organami inspekcji pracy.

*) Dane orientacyjne. Liczbę rzemieślników otrzymano przez pomnożenie liczby świadectw przemysłowych VIII kategorii przem. wykupionych w porównywanych latach przez 2½, wychodząc z założenia, że zakłady objęte VIII kat. przem. zatrudniają od 1 do 4 pracowników (dane G. U. S.).

RUCH EWIDENCYJNY POSZUKUJĄCYCH PRACY

w roku 1937/38

MIESIĄCE 1937/38	Stan ewidenc. poszuk. pracy na dz. 1-go A.	Zgłosiło się do rejestracji w ciągu m-ca B.	W tym po raz pierwszy C.	RAZEM	Ubyło z ewidencji w ciągu m-ca D.	W tym zapo- średniczo- do pracy E.	Pozostaje w ewidencji w ostatnim dniu miesiąca
kwietnia	521.793	86.889	8.883	608.682	193.708	114.284	414.974
maja	414.974	71.624	7.483	486.598	155.290	87.118	331.308
czerwca	331.308	79.756	10.337	411.064	118.039	68.579	293.025
lipca	293.025	75.968	13.343	368.993	92.212	52.365	276.781
sierpnia	276.781	64.483	9.423	341.264	82.182	44.070	259.082
wrzesnia	259.082	75.024	10.703	334.106	82.730	41.520	251.376
października	251.376	99.067	13.455	350.443	87.489	50.199	262.954
listopada	262.954	134.352	15.400	397.306	61.097	30.335	336.209
grudnia	336.209	181.535	21.041	517.744	47.735	18.371	470.009
stycznia	470.009	134.263	18.792	604.272	55.001	19.086	549.271
lutego	549.271	72.282	13.897	621.553	74.731	25.629	546.822
marca	546.822	63.588	13.828	610.410	120.425	61.032	489.985

AKCJA POŚREDNICZENIA

W stałym dążeniu do zdobycia zaufania pracodawców Fundusz Pracy położył nacisk na skierowanie w związku ze zgłoszonymi wolnymi miejscami pracy wyłącznie pracowników posiadających dostateczne przygotowanie do wykonywania danej pracy. Znaczną rolę odegra tutaj przeprowadzona w całym kraju kontrola generalna poszukujących pracy, zarejestrowanych w biurach F. P.

Poprawa gospodarcza, a z drugiej strony usprawnienie techniczne usług biur Funduszu Pracy, umożliwiło zwiększenie liczby zapośredniczeń, dokonanych przez biura Funduszu Pracy. W roku sprawozdawczym dokonano 612.588 zapośredniczeń wobec 580.016 dokonanych w r. 1936/37.

Poniższe zestawienie uwidocznia liczby zapośredniczeń w poszczególnych zawodach:

Rok	Górnictwo	Hutnictwo	Przemysł metalowy	Włókienn.	Budowl.	Pozostałe przemysły	Niewykwalifik.	Roln.	Inni	Młodoc.	Umysłowi
1936/37	42.902	6.756	28.015	22.409	33.530	18.562	370.488	15.142	17.041	5.777	19.394
1937/38	28.608	4.589	27.195	6.656	41.425	22.533	427.433	19.707	10.045	4.552	19.845

Specjalną kategorię zapośredniczeń, zresztą znacznie wzrastających, stanowią skierowania na roboty publiczne. W r. 1936/37 było ogółem skierowań do pracy na robotach publicznych — 321.956, a w r. 1937/38 — 388.058, a więc o 66.102 więcej.

Dane dotyczące skierowań w poszczególnych miesiącach okresu sprawozdawczego przedstawiają się następująco:

Miesiące	Zapośredniczenia do robót publicznych		
	w tysiącach		wzrost (+) lub spadek (—) w %
	1936/37	1937/38	
Kwiecień	50.3	80.2	+ 59.4
Maj	59.6	62.7	+ 5.2
Czerwiec	36.8	44.6	+ 21.2
Lipiec	34.4	32.9	— 4.4
Sierpień	31.2	26.7	— 14.4
Wrzesień	27.6	24.9	— 9.8
Październik	19.8	25.3	+ 27.8
Listopad	19.1	17.6	— 7.8
Grudzień	9.4	10.2	+ 8.5
Styczeń	6.2	7.2	+ 16.1
Luty	6.4	14.3	+ 123.4
Marzec	21.0	41.4	+ 97.1

Zestawienie powyższe wskazuje, że wzrost liczby dokonanych zapośredniczeń na roboty publiczne w porównaniu do ubiegłego okresu sprawozdawczego był szczególnie duży w kwietniu 1937 r., a następnie lutym i marcu 1938 r. Dowodzi to wcześniejszego i lepszego przygotowania organizacyjnego omawianych robót w r. 1937/38, co pozwoliło na rozpoczęcie tych robót niezwłocznie z nastaniem odpowiednich warunków atmosferycznych. Zmniejszenie się liczby skierowań na roboty publiczne w miesiącach lipcu, sierpniu i wrześniu w roku 1937 w porównaniu do stanu z roku 1936 tłumaczyć należy, między innymi, wzmożeniem w tym okresie akcji zatrudnienia na sezonowych robotach rolnych.

Należy podkreślić, że dzięki postanowieniom, zawartym w uchwale Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 12.2 1937 r., publiczne biura pośrednictwa pracy uzyskały w sezonie robót w roku 1937/38 znacznie większe możliwości zapośredniczania na roboty prowadzone bez pomocy finansowej Funduszu Pracy. Na mocy tej uchwały

kierownictwa wszystkich robót publicznych prowadzonych w ośrodkach miejskich lub w ośrodkach o większym skupieniu bezrobocia, zobowiązane zostały do zatrudniania wyłącznie bezrobotnych zakwalifikowanych i zapośredniczonych przez publiczne biura pośrednictwa pracy, wyjąwszy jedynie personel kierowniczy oraz pracowników o specjalnych kwalifikacjach, w wypadkach, gdy biura pośrednictwa pracy nie będą mogły ich dostarczyć.

Poprzednio z usług biur Funduszu Pracy korzystali w pełni tylko kredytobiorcy Funduszu Pracy zobowiązani do tego umowami, natomiast kierownictwa robót, prowadzonych z innych środków publicznych korzystały z usług tych biur w znacznie mniejszym stopniu, angażując pracowników przeważnie z wolnego rynku.

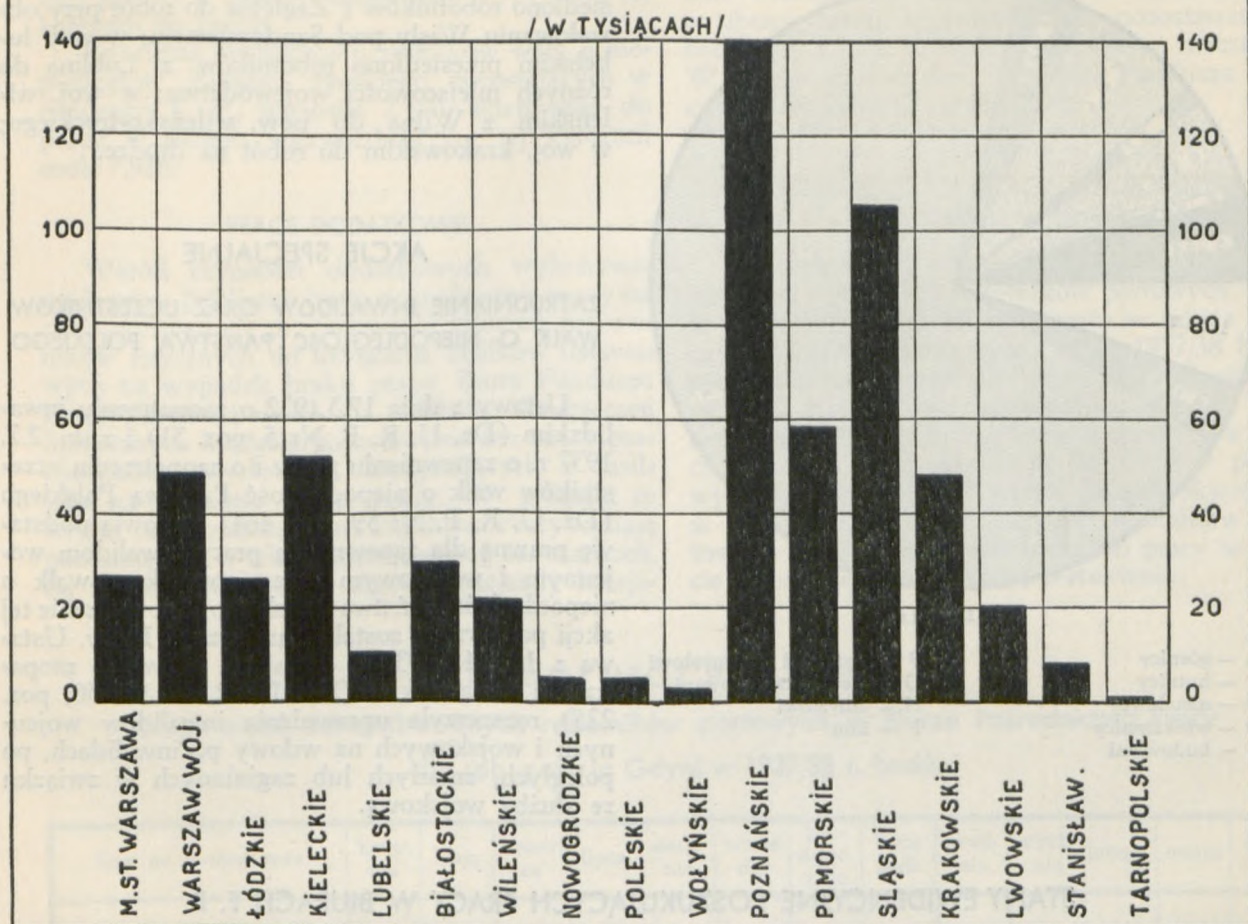
Ogólną ilość zapośredniczeń dokonanych w okresie sprawozdawczym w poszczególnych grupach zawodowych i na obszarze poszczególnych województw obrazują rysunki na str. 37 i 38.

Pośrednictwo pracy pracowników umysłowych rozporządza możliwościami, które są niedostateczne dla całkowitego rozwiązania tego zagadnienia. Przyczynia się do tego faktu zjawisko szczególne, że wśród pracowników umysłowych znaczny procent stanowią pracownicy bez wyższego lub specjalnego wykształcenia. Nowocześnie zorganizowana praca umysłowa nie wykazuje zapotrzebowania na siły o ogólnym, w najlepszym wypadku średnim wykształceniu (tzw. biuraliści). W celu podjęcia próby rozwiązania zagadnienia bezrobocia wśród pracowników umysłowych Fundusz Pracy podjął badania na tym odcinku. Poza szkoleniem pracowników umysłowych do nowych zawodów Fundusz Pracy podjął próbę skierowania części bezrobotnych pracowników umysłowych do pracy na robotach publicznych. Przykładem tej akcji służą prace wykopaliskowe, na których w charakterze kopaczy pracowali pracownicy umysłowi.

Ponadto F. P., kierując bezpośrednio do pracy niezatrudnioną młodzież, współpracował w tej dziedzinie przy rekrutacjach do Junackich Hufców Pracy, zapewniając jednocześnie, w miarę możliwości, junakom zwolnionym po ukończeniu służby z J. H. P., znalezienie pracy.

ZAPOŚREDNICZENIA

DOKONANE W OKRESIE OD 1.IV.1937 DO 31.III.1938 R.

Odrębne cechy wykazuje pośrednictwo pracy robotników rolnych. W warunkach lokalnych właściciele gospodarstw wiejskich rekrutują sami bezpośrednio swoich pracowników. W razie jednak niemożliwości znalezienia na miejscu rąk robotniczych z pomocą przychodzą placówki Funduszu Pracy, które przeprowadzają rekrutację robotników i ułatwiają im przejazd do miejsca pracy oraz powrót. Obserwacja stosunków wykazuje, iż w Polsce dadzą się wyróżnić stałe kierunki sezonowych wyjazdów na roboty rolne, tak np. robotnicy rolni z południowych powiatów woj. lubelskiego wyjeżdżają w okolice Warszawy, robotnicy z woj. łódzkiego udają się do prac rolnych na Pomorzu i częściowo do woj. poznańskiego; na Pomorze również udają się robotnicy rolni z woj. białostockiego.

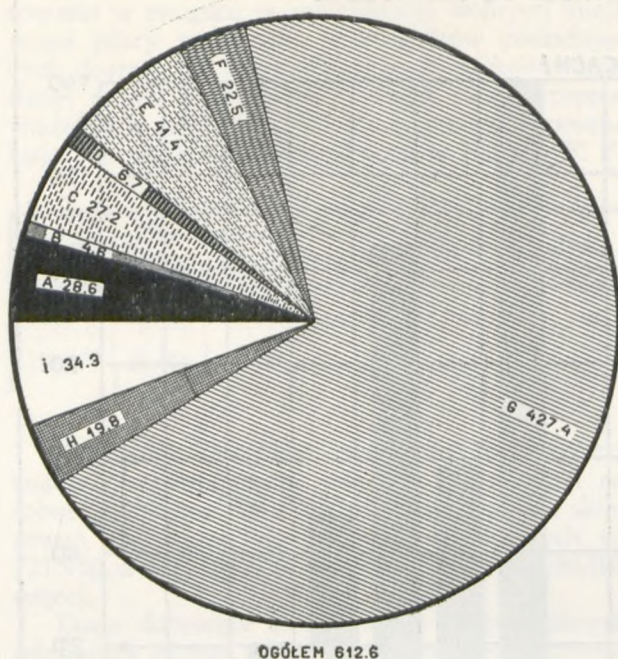
RUCHY MIGRACYJNE

W okresie sprawozdawczym wzrosło w porównaniu do r. 1936/37 nasilenie emigracji: do krajów europejskich wyemigrowało w r. 1937/38 — 87.341 osób, podczas gdy w r. 1936/37 — tylko 29.551 osób. Emigracja do krajów pozaeuropejskich utrzymała się na tym samym mniej więcej poziomie — 24.986 w r. 1937/38 wobec 24.386 w roku poprzednim. W roku 1937/38 powróciło do kraju 41.687 wychodźców ze wszystkich krajów.

Biura Funduszu Pracy współdziałały na zlecenie Ministerstwa Opieki Społecznej w wielu wypadkach z władzami administracji ogólnej przy masowej rekrutacji emigrantów, udających się za granicę na roboty sezonowe, bądź na czas dłuższy. Między innymi zarekrutowano górników: do Belgii 6.992, do Estonii 5.074 oraz robotników rolnych do Francji 33.627 (łącznie z rodzinami), do Łotwy 23.128, do Niemiec 17.244, do Luksemburga — 1.060 osób. Ponadto Fundusz Pracy bezpośrednio skierował do W. M. Gdańska 5.580 robotników do sezonowych robót rolnych.

Poza współdziałaniem w zakresie zleconym przy rekrutowaniu na wyjazd za granicę Fundusz Pracy prowadził samodzielnie akcję przesiedlania bezrobotnych w obrębie państwa. Akcja ta wyłoniła się jako rozwiązanie właściwe i konieczne wobec silnego skupienia bezrobotnych w pewnych ośrodkach, a jednocześnie niemożności zatrudnienia ich na miejscu; i również niektóre obszary kraju (np. województwa wschodnie) odczuwały potrzebę sprowadzenia pracowników o określonych kwalifikacjach. Fundusz Pracy ułatwiał przesiedlonym pracownikom przejazd oraz zapewniał im uzyskanie pracy na miejscu przesiedlenia, a także starał się o zapewnienie im względnie pomyślnych warunków mieszkaniowych. W ten sposób przesiedlono większe grupy robotników z woj. kieleckiego (Zawiercie, Radom, Sosnowiec)

ZAPOŚREDNICZENIA
w tysiącach

A — górnicy
B — hutnicy
C — metalowcy
D — włókiennicy
E — budowlani

F — pozostali przemysłowi
G — niewykwalifikowani
H — umysłowi
I — inni

do woj. wołyńskiego, do woj. poleskiego, do woj. nowogródzkiego. Poza tym przeprowadzone zostały przesiedlenia większych grup robotników w granicach województw. W woj. kieleckim przesiedlono robotników z Zagłębia do robót przy obwałowaniu Wisły pod Sandomierzem; w woj. lubelskim przesiedlono robotników z Lublina do różnych miejscowości województwa; w woj. wileńskim z Wilna do pow. wileńsko-trockiego; w woj. krakowskim do robót na drodze.

AKCJE SPECJALNE

ZATRUDNIANIE INWALIDÓW ORAZ UCZESTNIKÓW WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ PAŃSTWA POLSKIEGO

Ustawy z dnia 17.3.1932 o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 31) i z dn. 2.7. 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 464) stanowią podstawę prawną dla zapewnienia pracy inwalidom wojennym i wojskowym oraz uczestnikom walk o niepodległość Państwa Polskiego. Prowadzenie tej akcji powierzone zostało Funduszowi Pracy. Ustawa z dn. 14.4.1937 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 225) rozszerzyła uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych na wdowy po inwalidach, po poległych, zmarłych lub zaginionych w związku ze służbą wojskową.

STANY EWIDENCYJNE POSZUKUJĄCYCH PRACY W BIURACH F. P.

inwalidów wojen. i wojsk. oraz wdów po inwalidach w 1937/38 r. budż.

Dane na koniec m-ca	kwietnia	maja	czerwca	lipca	sierpnia	września	października	listopada	grudnia	stycznia	lutego	marca	przeciętnie
Inwalidów	2.038	2.123	2.101	1.968	2.198	2.369	2.316	2.515	2.794	3.228	3.221	3.111	2.498
Wdów	33	31	42	100	152	161	149	143	152	169	172	171	123
Razem	2.071	2.154	2.143	2.068	2.350	2.530	2.465	2.658	2.946	3.397	3.393	3.282	2.621

ZATRUDNIENIA INWALIDÓW WOJEN. I WOJSK. ORAZ WDÓW PO INWALIDACH

dokonane przez Biura F. P. w 1937/38 r. budż.

Zatrudniono w ciągu m-ca	kwietnia	maja	czerwca	lipca	sierpnia	września	października	listopada	grudnia	stycznia	lutego	marca	ogółem
Inwalidów	649	598	460	535	539	676	682	435	321	304	418	622	6.239
Wdów	1	13	1	32	100	98	81	51	36	37	50	37	537
Razem	650	611	461	567	639	774	763	486	357	341	468	659	6.776

Przeciętna miesięczna inwalidów i wdów, pozostających w ewidencji biur Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym wynosiła 2.621. Do pracy skierowano 6.776 inwalidów i wdów, podczas gdy w r. 1936/37 skierowano 4.379 osób tej kategorii do pracy.

Przeciętna miesięczna uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego, pozostających w ewidencji F. P., wynosiła 2.450, skierowano do pracy w okresie sprawozdawczym tej kategorii osób 7.918.

PRACE DODATKOWE

Wśród czynności dodatkowych wykonywanych przez publiczne biura pośrednictwa pracy na czoło wysuwa się przyjmowanie zgłoszeń pracowników fizycznych do uzyskania zasiłków ustawowych na wypadek braku pracy. Biura Funduszu Pracy prowadzą nadto dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kontrolę pozostawania bez pracy pracowników umysłowych, korzystających z zasiłków na wypadek braku pracy. W związku ze swymi czynnościami biura Funduszu Pracy wydają pozostającym w ich ewidencji szereg zaświadczeń. Są to zaświadczenia na ulgowe przejazdy koleja-

mi dla osób udających się do pracy poza miejscem stałego zamieszkiwania, dla uzyskania moratorium mieszkaniowego, ulg podatkowych, utrzymanie w mocy uprawnień emerytalnych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w czasie przerw w ubezpieczeniu, spowodowanych pozostawaniem bez pracy i inne o bardziej doraźnym znaczeniu. W okresie sprawozdawczym biura Funduszu Pracy wydały 209.957 zaświadczeń.

BIURO POŚREDNICTWA PRACY DLA ROBOTNIKÓW PORTOWYCH W GDYNI

Fundusz Pracy prowadzi w Gdyni biuro pośrednictwa pracy dla robotników portowych. Biuro to przeprowadza rozdział pracy w porcie między robotników portowych. W r. 1937/38 biuro portowe utrzymywało miesięcznie w swej ewidencji 2.652 robotników, dokonyując w ciągu miesiąca przeciętnie 26.013 skierowań do pracy w porcie. Roczna liczba skierowań do pracy w porcie wynosiła około 312.000 wobec 240.000 skierowań w r. 1936/37. Stan ewidencyjny robotników portowych oraz przebieg skierowań do pracy w porcie przedstawia szczegółowo zestawienie:

ROBOTNICY PORTOWI

Stany ewid. zarejestrowanych robotników portowych w Biurze Pośrednictwa Pracy dla rob. port. w Gdyni w 1937/38 r. budż.

Stan na koniec m-ca	kwiet-nia	maja	czerw-ca	lipca	sierp-nia	wrześ-nia	paź-dzier-nika	listo-pada	grud-nia	stycz-nia	lutego	marca	Prze-cięcie
Zakwalifikowanych . . .	2.703	2.702	2.729	2.730	2.732	2.732	2.719	2.721	2.719	2.712	2.712	2.707	2.718
Pozostających czasowo poza ewidencją	70	53	71	72	85	79	61	63	68	67	47	56	66
Ewidencyjny	2.633	2.649	2.658	2.658	2.647	2.653	2.658	2.658	2.651	2.645	2.665	2.651	2.652

SKIEROWANIA DO PRAC PORTOWYCH

W miesiącu	kwiet-niu	maju	czerw-cu	lipcu	sierp-niu	wrześ-niu	paź-dzier-niku	listo-padzie	grud-niu	stycz-niu	lutym	marcu	Prze-cięcie
Robotników portowych .	27.971	23.528	25.083	22.476	21.610	20.719	19.907	23.389	22.555	19.608	17.673	23.121	22.303
Ponadto rob. z „Rezerwy”	1.461	2.642	6.011	2.689	2.405	2.036	569	3.247	11.790	3.119	3.743	4.799	3.709
Razem	29.432	26.170	31.094	25.165	24.015	22.755	20.476	26.636	34.345	22.727	21.416	27.920	26.013
W tym skierowano jedno-razowo rob. port. . . .	1.428	1.313	1.638	1.655	1.616	1.485	1.557	1.641	1.749	1.764	1.625	1.692	1.597

ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

ZAKRES ZABEZPIECZENIA

Liczba zakładów pracy, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia, uległa w okresie sprawozdawczym dalszemu wzrostowi i wynosiła przeciętnie w ciągu roku 38.180 wobec 35.314 w roku 1936/37, co stanowi wzrost o 8,1% (Tablica 11).

Przeciętna roczna liczba robotników zabezpieczonych podniosła się o 153.974 osób: z 940.144 w r. 1936/37 do 1.094.118 w r. 1937/38, a więc o 16,4% (Tablica 12).

Liczba robotników zabezpieczonych przypadających przeciętnie na jeden zakład wzrosła z 26,6 w r. 1936/37 do 28,7 w b. r. sprawozdawczym. Wzrost liczby zabezpieczonych przypisać należy w dużej mierze poprawie koniunktury; wzrost ten dał się zauważyć we wszystkich prawie województwach, przede wszystkim jednak w województwach śląskim i kieleckim.

Stosunkowo mniejszy wpływ wywarło na liczbę zabezpieczonych wypełnienie w okresie sprawozdawczym ram prawnych zabezpieczenia, zaświadczonych omawianą poniżej nowelą z dnia 7 listopada 1936 r., która objęła dobrodziejstwem zabezpieczenia niektóre kategorie niewykwalifikowanych robotników sezonowych, zatrudnionych przeważnie na robotach publicznych¹⁾.

W okresie roku 1937/38 ramy prawne, ustalające zakres zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia nie uległy zmianom, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Natomiast zmiany wprowadzone poprzednio przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 602) wpływały w dalszym ciągu w okresie sprawozdawczym na zwiększenie liczby zabezpieczonych i zasiłkowanych.

¹⁾ Porównywuując stan zabezpieczenia w miesiącach I—III w latach 1936/37 i 1937/38 (tj. w tych miesiącach, w których robotnicy objęci nowelą z dn. 7.11.1936 r. już nie pracują a zatem nie są zabezpieczeni) z miesiącami IX—XI z tychże lat (miesiące najwyższego stanu zabezpieczenia), dochodzi się do wniosku, że dzięki noweli z dnia 7 listopada 1936 r. liczba zabezpieczonych w miesiącach letnich wzrosła okragło o 25.000.—, co w przecięciu rocznym daje maksimum 18.000.—, podczas gdy liczba zabezpieczonych w r. 1937/38 wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim prawie o 154.000 robotników.

Wspomniane wyżej rozporządzenie, stanowiące nowelę do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. w sprawie rodzajów przedsiębiorstw i zakładów pracy państwowych i samorządowych oraz kategorii zatrudnionych w nich robotników, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 546), doprowadziło w okresie letnim do objęcia obowiązkiem zabezpieczenia wszystkich niemal niewykwalifikowanych robotników, zatrudnionych na robotach sezonowych, prowadzonych przez władze państwowe i samorządowe, umożliwiając tym robotnikom korzystanie z zasiłków ustawowych w okresie zimowym.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w okresie roku 1937/38 Minister Opieki Społecznej ustanowił ulgowe warunki nabywania prawa do zasiłków przez bezrobotnych robotników sezonowych. Na mocy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 października 1937 roku o czasowym zmniejszeniu liczby dni pracy, uważanych za tydzień podlegania obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w odniesieniu do niektórych kategorii robotników sezonowych (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 553) robotnicy sezonowi, za których wkładka wynosi 4% zarobku, nabywali prawo do zasiłków na warunkach ulgowych, jeżeli zgłaszali się po zasiłki w okresie od dnia 1 listopada 1937 r. do dnia 31 marca 1938 r. włącznie. Do uzyskania prawa do zasiłku wystarczało w tym wypadku wykazanie się 104 dniami pracy w okresie 26 tygodni, zamiast 156 dni wymaganych w myśl przepisów ogólnych.

WPŁYWY Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA

Przypis wkładek, nie licząc odsetek zwłoki, osiągnął w roku sprawozdawczym sumę złotych 35.800.402,35 wobec zł 28.912.741,89 w roku 1936/37 — co stanowi wzrost o 23,82%; podkreślić należy, że wzrost ten jest niemal dwukrotnie większy od zaobserwowanego w roku poprzednim (12,7%).

Przypis wkładek, przypadających na jednego zabezpieczonego wyniósł zł 32,72 a więc wzrósł, w porównaniu z rokiem budżetowym 1936/37, o 6,4%. Wzrost przypisu i ściągalsności wkładek oświećta zestawienie na str. 41. Jeżeli zważywszy, że w roku 1936/37 wzrost przypisu wkładek na jed-

O k r e s	Liczba robotni- ków zabezpie- czonych	W k ł a d k i		Odsetek ściągalności	W k ł a d k i	
		należne	wpłacone		należne	wpłacone
	przeciętnie na 1 zakład	w złotych przeciętnie na 1 zakład			w złotych przeciętnie na 1 zabezpieczonego	
1936/37	26,6	818,73	796,23	97,2	30,75	29,91
1937/38	28,7	937,67	918,19	97,9	32,72	32,04

nego bezrobotnego w porównaniu z rokiem 1935/36 wynosił zaledwie 0,3%, to stan ten przypisać należy zwiększeniu faktycznych zarobków robotniczych, a to przede wszystkim znacznemu ograniczeniu stosowania skróconego tygodnia pracy oraz zwykle płac.

Ogólna suma wkładek wpłaconych (bez odsetek zwłoki) osiągnęła w roku sprawozdawczym sumę zł 35.056.360,20 wobec zł 28.117.937,21 w roku 1936/37. Wzrost wpływów z tego tytułu wyniósł zatem 24,67% i przewyższył nieco wzrost procentowy przypisu. Stopień ściągłości wkładek uległ więc dalszej poprawie.

Ustawowa dopłata Skarbu Państwa w wysokości 50% należnych wkładek wyniosła w roku sprawozdawczym zł 17.900.201,18.

Rzeczywista wpłata z tego tytułu wyniosła zł 1.000.000.—, pozostała zaś suma w kwocie złotych 16.900.201,18 zaliczona została na pokrycie zadłużenia b. Funduszu Bezrobocia w Skarbie Państwa.

WYPŁATA ZASIŁKÓW

Liczba bezrobotnych pobierających zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia wynosiła w roku sprawozdawczym przeciętnie 78.043 wobec 70.094 w roku 1936/37 — liczba zasiłkowanych wzrosła zatem o 11,3% (Tablica 13), a więc nie w takim stopniu jak w r. 1936/37, w którym liczba zasiłkowanych wzrosła o 15%.

Innym zjawiskiem świadczącym o postępującej poprawie gospodarczej jest zaobserwowany dalszy wzrost liczby robotników zabezpieczonych, przy czym wzrost ten, w przeciwieństwie do roku poprzedniego, przewyższył wzrost liczby zasiłkowanych. Tak więc w roku sprawozdawczym wzrósł wzrost liczby zabezpieczonych o 16,4% odpowiadał wzrost liczby zasiłkowanych o 11,3%, podczas gdy w roku 1936/37 liczba zabezpieczonych wzrosła tylko o 12,2%, natomiast liczba zasiłkowanych wykazała wzrost aż o 15%.

Wskazany wyżej wzrost liczby zasiłkowanych (11,3%), wynikający ze wzrostu zatrudnienia na robotach sezonowych i z rozszerzenia obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, nie objął jedynie województw śląskiego i krakowskiego, gdzie liczby zasiłkowanych spadły w porównaniu z rokiem poprzednim. W województwie śląskim pobierało zasiłki przeciętnie 7.026 bezrobotnych (w r. 1936/37 — 9.974) a w województwie krakowskim 6.824 bezrobotnych (w r. 1936/37 — 7.093); spadek liczby zasiłkowanych wynosił więc w okresie sprawozdawczym: w województwie śląskim 29,6%, a w województwie krakowskim 3,8%. Przyczyną tego zjawiska było utrzymanie, a na-

wet wzmoczenie stanu zatrudnienia w przemyśle i zaniechanie stosowania przez większe zakłady pracy tzw. turnusów, to jest zwalniania na pewien czas robotników i przyjmowania na ich miejsca innych robotników; w latach poprzednich w okresie turnusowego zwolnienia z pracy bezrobotni mieli możliwość korzystania z zasiłków ustawowych i uprawnienia te przeważnie w pełni wykorzystywali.

Liczy bezrobotnych zasiłkowanych uległy w roku sprawozdawczym silnym wahaniom: minimum we wrześniu 1937 r. — 26.818 (wrzesień 1936 r. — 28.848), maksimum w lutym 1938 r. — 194.200 (luty 1937 r. — 166.927).

Liczy robotników zabezpieczonych wykazały naogół większą stabilizację, mimo że wahania sezonowe (minimum w kwietniu 1937 r. — 958.485, maksimum w październiku 1937 r. — 1.199.197) były nieco wyższe, niż w poprzednim roku budżetowym (minimum w kwietniu 1936 — 829.093, maksimum w październiku 1936 — 1.035.606).

W ogólnej liczbie bezrobotnych zasiłkowanych 12,6% stanowili bezrobotni, którym zasiłki przysługiwały na mocy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 października 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 553), skracającego dla bezrobotnych robotników sezonowych okres wymagany do uzyskania zasiłków. Przeciętna liczba bezrobotnych, otrzymujących zasiłki na tej podstawie, wyniosła 9.862 wobec 6.405 w roku budżetowym 1936/37, gdy korzystanie z zasiłków przez tę kategorię bezrobotnych unormowane było analogicznym rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 628) (Tablica 14). Wzrost bezrobotnych zasiłkowanych tej kategorii wyniósł więc 54% (w roku 1936/37 — 136,7%).

Ogólna suma zasiłków wypłaconych bezrobotnym wyniosła zł 31.998.466,19, podczas gdy w roku 1936/37 wypłacono ogółem zł 31.312.584,92 — suma wypłaconych zasiłków zwiększyła się zatem o 2,19%.

Nieproporcjonalnie mały wzrost sumy wydanej na świadczenia w porównaniu do liczby osób korzystających z zasiłków tłumaczy się większą stabilizacją pracy w przemyśle (szczególniej w górnictwie i hutnictwie), gdzie płace są naogół wyższe. Zasiłki zaś pobierali przeważnie gorzej płatni robotnicy sezonowi.

Wpływy Funduszu Pracy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia osiągnęły w roku 1937/38 kwotę zł 36.391.894,88 (wkładki złotych 35.056.360,20, odsetki zwłoki zł 335.534,68 i dopłata Skarbu Państwa zł 1.000.000.—), podczas gdy wydatki na zabezpieczenie, nie licząc kosztów

administracyjnych Funduszu Pracy, wyniosły złotych 32.539.584,59 (zasiłki — zł 31.998.466,19, koszty instytucji zastępczych z tytułu dokonywania przez nie wypłaty zasiłków — zł 541.118,40).

Konieczność całkowitego i terminowego wywiązania się instytucji z ciążących na niej obowiązków w zakresie przyznawania, wymierzania i wypłacania zasiłków nakazywała dokonania zaś wczasu przygotowań, umożliwiających podołanie zwiększonemu napływowi zgłoszeń w okresie zimowym. W związku z tym w okresie letnim wszystkie niemal Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy przeprowadziły przeszkolenie stałego personelu, mając na widoku możliwość przerzucania do referatów zabezpieczenia pracowników innych referatów.

Przeszkolenie to, zakończone przed dorocznym wzrostem bezrobocia, umożliwiło terminowe wydawanie decyzji w sprawach zasiłkowych i zapobiegło tworzeniu się zaległości. Przygotowania te okazały się całkowicie słuszne, gdyż w grudniu 1937 r. i styczniu 1938 r. wpłynęło 47% ogólnej rocznej liczby zgłoszeń o zasiłki. Jak poważne zadania miały w tym zakresie do spełnienia Wojewódzkie Biura dowodzi fakt, że na ogólną liczbę zgłoszeń o zasiłki, która w roku sprawozdawczym wyniosła 453.760 na dwa tylko miesiące zimowe, t. j. na grudzień 1937 r. i styczeń 1938 r. przypadało 212.942 zgłoszeń; ze wskazanej liczby zgłoszeń Wojewódzkie Biura w ciągu tych dwóch miesięcy załatwiły 210.003 zgłoszeń.

KONTROLA

Podobnie jak w latach ubiegłych, również i w okresie sprawozdawczym prowadzona była wielostronna i dokładna kontrola, obejmująca zarówno wykonanie przez zakłady pracy obowiązku zabezpieczania robotników na wypadek bezrobocia, jak i korzystanie z zasiłków przez bezrobotnych.

W zakładach pracy badano istotny charakter robót, przy czym ustalenia w tym zakresie miały niejednokrotnie znaczenie zasadnicze i rozstrzygające nie tylko w odniesieniu do danego zakładu pracy, lecz w ogóle do zakładów pracy lub robot danej kategorii. Ponadto kontrolowano liczbę robotników i wysokość ich zarobków celem ustalenia, czy robotnicy ci istotnie podlegali obowiązkowi zabezpieczenia oraz czy wkładki deklarowane były w należytej wysokości.

W odniesieniu do bezrobotnych przeprowadzano kontrolę wstępną uprawnień oraz stałą kontrolę ewidencyjną.

Kontrola wstępna, dokonywana przed przyznaniem prawa do zasiłków, polega na sprawdzeniu, czy podane okoliczności i przedłożone dokumenty odpowiadają istotnemu stanowi rzeczy oraz nie istnieją przyczyny wyłączające bezrobotnego całkowicie lub częściowo od prawa do zasiłków. Kontrola wstępna obejmuje również dokładne sprawdzenie dokumentów wymaganych przy zgłoszeniu prawa do ustawowo przewidzianych świadczeń.

Stać kontrola ewidencyjna polega na osobistym zgłaszaniu się bezrobotnego raz w tygodniu w ustalonym dniu celem stwierdzenia, że nadal pozostaje on bez pracy oraz celem umożliwienia

Woj. Biuru lub instytucji zastępczej ewentualnego skierowania go do pracy. W czasie zgłaszania się do stałej kontroli ewidencyjnej bezrobotny obowiązany jest, pod rygorem utraty prawa do zasiłków, powiadomić o zmianach, mogących mieć wpływ na zachowanie prawa do świadczeń zabezpieczeniowych lub na ich wysokość.

Zarówno kontrola wstępna jak i stała kontrola ewidencyjna uzupełniane były, w wypadku nasuwających się podejrzeń, przez kontrolę dodatkową, przeprowadzaną w domu bezrobotnego, w zakładach pracy, w Ubezpieczalni Społecznej itd.

Niezależnie od kontroli zakładów pracy i bezrobotnych była prowadzona stała kontrola wypłaconych świadczeń, polegająca na badaniu zrealizowanych talonów i ksiąg zasiłkowych. Kontrola ta umożliwiała wykrywanie wypadków wypłacania zasiłków w wysokości nieodpowiadającej ustalonemu wymiarowi lub ponad przysługujący danemu bezrobotnemu okres. Stratami z tego tytułu obciążane były instytucje wypłacające.

W wypadkach nieprawego pobierania zasiłków z winy bezrobotnych, co najczęściej wynikało na tle zatajenia krótkotrwałej pracy w czasie pobierania zasiłków, bezrobotni byli pozbawieni prawa do reszty niewyczerpanych świadczeń i wzywani do zwrotu nieprawie pobranych kwot. W wypadkach szczególnych przeciwko winnym nieprawego pobrania zasiłków Fundusz Pracy występował na drogę sądową. W wypadkach całkowitej niemożności ściągnięcia należnych z tego tytułu kwot, Fundusz Pracy odraczał ich wyegzekwowanie na czas późniejszy.

AKCJE SPECJALNE

PORADNICTWO I PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE

Narastające potrzeby rynku pracy uzasadniały kontynuowanie przez Fundusz Pracy zaczętej w roku ubiegłym akcji poradnictwa zawodowego. W ogólności akcja ta zmierza do powiązania z rynkiem pracy roczników młodzieży, opuszczającej szkoły powszechne i zawodowe.

Drogą badań psychotechnicznych i porad zawodowych poradnie dokonują selekcji i właściwego doboru przyszłych pracowników w poszczególnych zawodach, wiążąc swą działalność z aktualnymi i przewidywanymi potrzebami rynku pracy.

Zagadnienie właściwej organizacji poradnictwa nie znalazło całkowitej realizacji z powodu nielichych środków, będących w rozporządzeniu właściwych organizacji i Funduszu Pracy.

W zakresie akcji poradnictwa zawodowego Fundusz Pracy udzielił dotacji na łączną kwotę zł 30.537.— na finansowanie 3 poradni zawodowych, z których jedną poradnię (w Warszawie) finansował całkowicie, a dwie pozostałe (Lwów i Wilno) tylko częściowo.

Akcja przysposobienia zawodowego Funduszu Pracy jest bezpośrednio powiązana z potrzebami gospodarczymi, stanowiąc niejako korekturę niedomagań rynku pracy. W szczególności akcja ta uzupełnia normalny tryb szkolenia zawodowego w szkołach zawodowych i warsztatach pracy.

Przysposobienie zawodowe prowadzone przez Fundusz Pracy obejmuje:

- 1) szkolenie bezrobotnych do zawodów, w których brak fachowców,
- 2) przeszkolenie bezrobotnych wykwalifikowanych dla zawodów pokrewnych, gdy występuje brak pracy w swoim zawodzie.

W roku sprawozdawczym Fundusz Pracy prowadził przysposobienie zawodowe drogą finansowania:

- a) organizacji kursów przysposobienia zawodowego,
- b) nauki i praktyk w warsztatach pracy,
- c) szkolnego w szkołach zawodowych i na kursach stałych.

Organizacja kursów przysposobienia zawodowego powierzana była zakładom naukowym lub instytucjom, prowadzącym oświatę zawodową, dającym pełną gwarancję fachowości nauczania w dziedzinie objętej programem kursów. Kursy te miały zasadniczo charakter krótkotrwały, stąd przysposobiali przede wszystkim do zawodów, w których nie są wymagane wysokie kwalifikacje, wobec czego mógł wystarczyć stosunkowo krótki czas szkolenia. Tak więc kursy te obejmowały następujące zawody: brukarstwo, betoniarstwo, zawody grupy metalowej i mechanicznej, handel straganiarski, gospodarstwo domowe, służbę hotelarską, gońców i piastunki. Ponadto odbyły się kursy rachmistrzów, sklepowych i organizatorów spółdzielni, kursy dla przodowników drogowych i melioracyjnych, wreszcie kursy dla instruktorów oświatowych i gospodarczych w Małopolsce Wschodniej.

Szkolenie w zakładach pracy w zakresie zawodów rzemieślniczych odbywało się pod kierunkiem mistrzów cechowych, zgodnie z prawem przemysłowym. Np. w warsztatach rzemieślniczych w Poznaniu szkolono 55 synów osadników z Województwa Wschodnich.

Na szczególną uwagę zasługują praktyki spółdzielcze dla absolwentów Wyższego Naukowego Kursu Spółdzielczego przy Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz innych kursów spółdzielczych, zorganizowanych przez Związek Spółdzielni Spożywców R. P. „Społem” oraz Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych, przede wszystkim dla młodzieży wiejskiej. Fundusz Pracy umożliwił absolwentom odbycie powyższych praktyk przez opłacanie za nich kosztów przejazdu do miejsca odbywania praktyki, jak i niezbędnych kosztów utrzymania.

Wreszcie Fundusz Pracy finansował częściowo Zawodową Szkołę Żeglugi Rzecznej w Warszawie, Seminarium Ochroniarskie „Ognisko” w Stanisławowie oraz Kursy ślusarsko-monterskie okrętowe i lotnicze Towarzystwa Wojskowo-Technicznego, kształcąc w nich bezrobotną młodzież.

Niezależnie od tego Fundusz Pracy w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu zorganizował 6 kursów jedenastomiesięcznych doszkalania bezrobotnych fachowców dla potrzeb przemysłu.

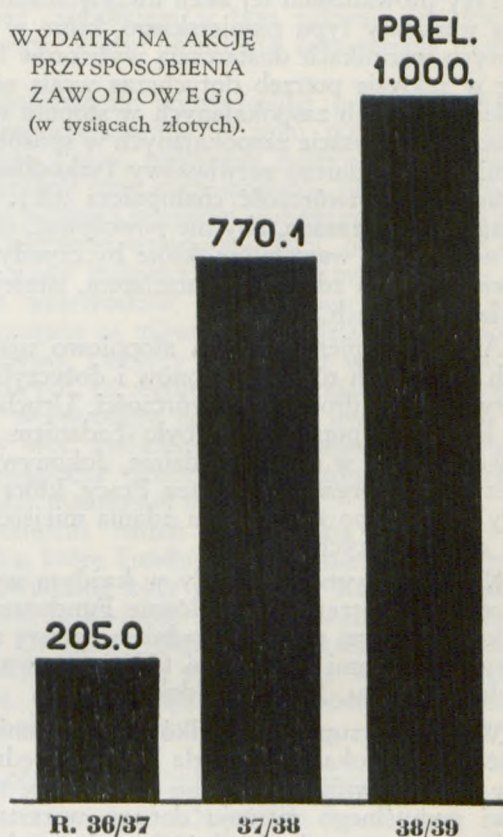
Każdorazowe przyznanie kredytu przez Fundusz Pracy dokonywane było po zaznajomieniu się z opinią miarodajnych instytucji gospodarczych, a przede wszystkim samorządu gospodarczego oraz właściwego Kuratorium Okręgu Szkolnego w zakresie programu i preliminarza projektowanych kursów.

W zasadzie absolwenci kursów otrzymywali świadectwa z ukończenia kursu, a jeśli idzie o zawody rzemieślnicze, poddawani byli egzaminowi przez komisję przy właściwej Izbie Rzemieślniczej, otrzymując w następstwie kartę rzemieślniczą, uprawniającą do wykonywania zawodu.

Ogółem Fundusz Pracy wydatkował na akcję przysposobienia zawodowego w roku budżetowym 1937/38 kwotę zł 770.103,12, przeszkolając 3.354 uczestników, w tym:

- a) na kursach 2.421 — kosztem zł 230.916,12,
- b) na nauce i praktykach w warsztatach pracy 381 — kosztem zł 79.515,—,
- c) w szkołach zawodowych i na kursach stałych 552 — kosztem zł 459.672.—.

WYDATKI NA AKCJĘ
PRZYSPOSOBIENIA
ZAWODOWEGO
(w tysiącach złotych).

O roli przysposobienia zawodowego i wadze, jaką Fundusz Pracy przywiązuje do tej akcji, świadczy wzrost kredytów na ten cel w ostatnich trzech latach:

rok 1936/37 205 tys. zł

rok 1937/38 770,1 tys. zł

preliminowano w 1938/39 1.000 tys. zł

z ogólnej sumy 4 milion. zł na poradnictwo, przysposobienie zawodowe i pomoc w tworzeniu warsztatów pracy.

Niezależnie od akcji, zmierzającej do zwiększenia dochodów i dostarczenia zarobków uboższym ludności wiejskiej, o czym mowa na innym miejscu niniejszego sprawozdania, Fundusz Pracy przeprowadził w skromnych rozmiarach akcję pomocy dla drobnych samodzielnych warsztatów pracy w ośrodkach bezrobocia przemysłowego.

Założeniem tej akcji było dostarczenie środków na uruchamianie, względnie podtrzymanie już istniejących, samodzielnych warsztatów pracy w dziedzinie wytwórczości drobno- i przemysłowej. Warsztaty tego typu stanowią ogniwo, trwale wiążące bezrobotnych z rynkiem pracy przez wciąganie ich do udziału w procesie wytwórczym. W przeciwieństwie do pracy najemnej samodzielne drobne warsztaty pracy dają stałe źródła zarobkowania dla ich posiadaczy, łatwiej przystosowują się do wymagań rynku i wahań koniunktury, uczą samodzielności i zaradności życiowej i dają zadowolenie, związane z pomyślnymi wynikami własnej pracy.

Przy prowadzeniu tej akcji uwzględniano z reguły warsztaty typu pionierskiego, które w miejscowych warunkach dostarczają wytworów lub usług w zakresie potrzeb dotychczas wcale nie zaspokajanych, lub zaspokajanych w stopniu niedostatecznym, wreszcie zaspokajanych w sposób społecznie i gospodarczo niewłaściwy (szkodliwe pośrednictwo, wytwórczość chałupnicza itd.). Przeważała zasada, aby nie powoływać, czy też nie wspomagać warsztatów, które by czyniły konkurencję innym zdrowym warsztatom, istniejącym o własnych siłach.

Akcja ta opierała się na stopniowo ujawnianych potrzebach różnych rejonów i dotyczyła rozmaitych gałęzi drobnej wytwórczości. Uruchamianie kredytów poprzedzane było badaniem miejscowego rynku w danej dziedzinie, dokonywanym przez lokalne organy Funduszu Pracy, które zgłaszały wnioski po zasięgnięciu zdania miejscowych sfer gospodarczych.

Kredyty asygnowane były w każdym wypadku centralnie przez Biuro Główne Funduszu Pracy, które ze swej strony uzgadniało sprawę z rządowymi resortami fachowymi (Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Rada Spółdzielcza itp.).

Wobec szczupłości środków tylko znikoma część potrzeb lokalnych mogła być uwzględniona. Przy selekcji wniosków brano pod uwagę możliwość pomyślnego rozwoju danego warsztatu w miejscowych warunkach, ilość bezrobotnych, mogących uzyskać podstawy egzystencji w warsztacie, formę prawną i społeczną przedsiębiorstwa, wreszcie aktualny stan majątkowy danego warsztatu. Z reguły Fundusz Pracy ograniczał swą pomoc do wypadków, gdy warsztat pracy nie mógł uzyskać środków z innych źródeł, a bez pomocy z zewnątrz niewątpliwie nie mógłby powstać, lub utrzymać się na rynku. Fundusz Pracy spełniał w tym wypadku specyficzną rolę, jeśli wziąć pod uwagę, że istniejący aparat bankowy i kredytowy zupełnie nie jest dostosowany do finansowania tego rodzaju drobnej wytwórczości

(wysoka stopa procentowa, uciążliwa procedura, wymagania w zakresie zabezpieczenia kredytów itp.).

Przechodząc do omówienia poszczególnych rodzajów wytwórczości, finansowanej w ramach tej akcji, podkreślić należy, że główny wysiłek był skierowany na podniesienie rzemiosła, na co przeznaczono z ogólnej kwoty zł 277.247,60 — złotych 107.880,— (39% rozporządzalnych środków) — oraz spółdzielczości pracy — zł 59.700 (21,5%).

W znacznie skromniejszych rozmiarach popierano drobne warsztaty prowadzone systemem fabrycznym, jak spółdzielcze huty szkła, tkalnie itp. (18%), nadto warsztaty handlowe (9,1%), chałupnicze (11,5%) i kasy bezprocentowe (0,9%).

W zakresie rzemiosła powołano do życia i ugruntowano byt 22 warsztatów zespołowych, w tym 13 typu spółdzielczego i 9 pracowni, prowadzonych przez instytucje społeczne. W ramach tejże pomocy dla rzemiosła Fundusz Pracy sfinansował odbudowę zniszczonych przez powódź warsztatów, stanowiących własność 158 rzemieślników z woj. kieleckiego.

Z pomocy dla rzemiosła korzystało przeważnie krawiectwo wraz z czapnictwem, na dalszym miejscu można postawić szewstwo wraz z cholewkarstwem i kuśnierstwo.

W dziedzinie spółdzielczości pracy, stanowiącej pierwszy etap oderwania się od bezrobocia, Fundusz Pracy uruchomił 6 spółdzielni pracy i wytwórczych, zapewniając im dalszy, pomyślny rozwój.

Jeśli chodzi o formę prawną warsztatów pracy, to finansowane były przeważnie przedsiębiorstwa typu spółdzielczego, udzielono bowiem kredytów 23 spółdzielniom na ogólną liczbę 37 kredytobiorców, i to kosztem zł 176.700,—, co stanowi 64% rozporządzalnych środków. Poza tym finansowano warsztaty, prowadzone przez instytucje społeczne, natomiast nie udzielano pomocy poszczególnym osobom, pozostawiając ten rodzaj pomocy kasom bezprocentowym, do tego celu specjalnie powołanym.

Kredyty spełniały najbardziej istotne potrzeby wspomaganych warsztatów, a więc przede wszystkim przyczyniały się do wyposażenia w urządzenia i narzędzia produkcji. Na cele inwestycyjne przeznaczono przeszło połowę środków tej akcji. Reszta kredytów została przeznaczona na kapitał obrotowy (zakup surowców, wypłatę robocizny), a tylko nieznaczna ich część została zużyta na badanie, akcję instrukcyjną itp..

Stosownie do charakteru zaspokajanych potrzeb, kredyty były udzielane w formie pożyczek (z reguły nie oprocentowanych i zwrotnych w okresie 3—10 lat), względnie bezzwrotnych dotacji. Dotacji udzielano tylko na inwestycje i to wyłącznie w wypadku szczególnego ich znaczenia dla miejscowej wytwórczości, czy też bardzo długiego okresu amortyzacyjnego.

W wyniku akcji stworzono, lub ugruntowano podstawy samodzielnej egzystencji dla ok. 800 osób, przeważnie żywicieli rodzin. Osoby te bądź uprzednio były bezrobotnymi, bądź też niewątpli-

wie powiększyłyby szeregi bezrobotnych w przyszości, w wypadku braku pomocy z zewnątrz.

Koszt akcji wyniósł 277.247,60 zł, co w porównaniu do poprzedniego roku wykazuje pewien spadek, nie pozostający jednak w żadnym związku z istotnymi potrzebami rynku pracy w tym zakresie.

ORGANIZACJA DODATKOWYCH ZAJĘĆ DLA LUDNOŚCI ROLNICZEJ

Objawy ostrego przeludnienia wsi postawiły przed Funduszem Pracy nowe zadania. Ludność wiejska, nie znajdując pełnego zatrudnienia w rolnictwie, przechodzi stałą i szeroką falą do ośrodków miejskich w poszukiwaniu zarobku. Zjawisko to pogarsza sytuację na rynku pracy. Element wiejski, jako niewykwalifikowany i nieprzygotowany do jakichkolwiek zawodów, posiada znikomą tylko szansę na uzyskanie pracy poza rolnictwem. Nacisk ludności wiejskiej na rynek pracy w ośrodkach przemysłowych powiększa liczbę bezrobotnych niewykwalifikowanych. Z braku zaś możliwości uzyskania stałego zatrudnienia, obejmowani są oni akcją pomocy doraźnej względnie pomocy zimowej.

W tych warunkach powstała konieczność dostarczenia dodatkowych zajęć dla ludności małorolnej w obrębie wsi. Akcję tę Fundusz Pracy zapoczątkował w szerszej skali w r. 1937/38.

Spośród środków, umożliwiających częściowe zahamowanie odpływu ludności ze wsi do miast na pierwszy plan wysuwa się rozbudowa drobnej wytwórczości wiejskiej, przede wszystkim zaś przemysłu ludowego i domowego. Brak środków finansowych nie pozwalał dotąd na wzmocnienie i rozszerzenie tej wytwórczości.

W myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów powołana została w 1937 r. przy Min. Przemysłu i Handlu Międzyministerialna Komisja do Spraw Przemysłu Ludowego i Domowego. Zadaniem tej Komisji jest ustalanie wytycznych, opracowanie planu działania, koordynowanie prac podejmowanych w zakresie popierania przemysłu ludowego i domowego, oraz podział kredytów, jakie płyną na ten cel z różnych źródeł. Wydatki związane z prowadzeniem prac tej Komisji pokrywa Fundusz Pracy.

Na popieranie przemysłu ludowego i domowego Fundusz Pracy przeznaczył w r. 1937/38 sumę zł 519.000,—. Akcja była prowadzona głównie za pośrednictwem właściwych Izb Rolniczych. Poza Izbami, głównymi kredytobiorcami były Bazy Przemysłu Ludowego oraz mniejsze placówki spółdzielcze, trudniące się przemysłem ludowym i domowym.

W zależności od potrzeb poszczególnych okręgów, wydatki na popieranie przemysłu ludowego i domowego przybierały różny charakter. Kredyt udzielany był głównie na kapitał obrotowy i inwestycyjny, nie mniej poważną część pochłonęły prace instrukcyjno-organizacyjne, związane z zagadnieniem podniesienia jakości produktów oraz ulepszenia organizacji zbytu. Mniejszą stosunkowo pozycję stanowiły wydatki na cele badawcze.

W ramach powyższego podziału całość kredytów w wysokości zł 519.000,— zużyta została:

1. na kapitał obrotowy	34,30%
2. na inwestycje	27,80%
3. na prace instrukcyjno-organizacyjne	32,90%
4. na badania	5,00%

Razem . . 100,00%

Uwzględniając słabe podstawy egzystencji placówek, zajmujących się przemysłem domowym, kredyt przyznawany był zasadniczo w formie bezzwrotnych dotacji. W nielicznych tylko wypadkach udzielano bezprocentowych pożyczek długoterminowych, w przeważającej części dziesięcioletnich. W sumie rozprawdzanego kredytu pożyczki stanowiły tylko 15,50%.

W akcji tej Izby Rolnicze lub spółdzielnie pracujące w zakresie przemysłu ludowego i domowego zatrudniły 120 osób. Osoby te pracowały głównie na odcinku akcji instrukcyjnej i organizacyjnej, szczególnie zaś w kierunku organizacji zbytu artykułów przemysłu ludowego i domowego. Od usprawnienia i rozmiarów zbytu zależy bowiem opłacalność całej wytwórczości. Podstawowym również czynnikiem w tym zakresie jest kapitał obrotowy, który umożliwia rozszerzenie zasięgu akcji.

Finansowanie wytwórczości ludowej i domowej, zapoczątkowane w roku poprzednim przez Fundusz Pracy, traktować należy jako pierwszy etap próbny przy organizowaniu dodatkowych zajęć dla ludności wiejskiej. Już po roku można ocenić pozytywne wyniki tej akcji, obejmującej szerokie masy ludności wiejskiej, zwłaszcza na obszarze województw północno-wschodnich, gdzie wspomagane są głównie takie działy, jak tkactwo i lnianstwo. Dotyczy to również województw południowych, szczególnie krakowskiego i lwowskiego. Z województw centralnych uwzględniano potrzeby woj. kieleckiego, łódzkiego, warszawskiego, zwłaszcza okolic o wyraźnym zagęszczeniu ludności małorolnej i biednej.

Odnosnie badań nad drobną wytwórczością wiejską, które Fundusz Pracy finansował, to prace te prowadzone były przez Izby Rolnicze, a koordynował je Związek Izb i Organizacji Rolniczych R. P. Osiągnięte dane statystyczne z tego zakresu, jakkolwiek nie ujęte jeszcze w formę syntetyczną, będą niewątpliwie pomocne przy kontynuowaniu akcji w przyszłości.

AKCJA PODNOSZENIA DOCHODOWOŚCI ROLNICTWA

Równoległe z akcją popierania przemysłu ludowego i domowego Fundusz Pracy udzielał pomocy Finansowej na cele usprawnienia gospodarki łakowej i produkcji rolnej. W ramach tej akcji prowadzone były prace nad zagospodarowaniem łąk i pastwisk, jak również nad ulepszaniem sposobu gospodarki w drobnych gospodarstwach rolnych.

Kredyt udzielany był wyłącznie Izdom Rolniczym w formie bezzwrotnych dotacji, przy czym Fundusz Pracy działał w ścisłym porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych. Fun-

Fundusz Pracy rozdysponował w okresie sprawozdawczym na wspomniane akcje ogółem zł 330.000,—. Z sumy tej na akcję melioracyjno-łaskarską przypadło zł 186.500,—, reszta zaś na prace związane z podniesieniem produktywności drobnych gospodarstw rolnych.

W zakresie akcji melioracyjno-łaskarskiej główną pozycję w kosztach (72%) stanowiły wydatki na utrzymanie instruktorów, angażowanych przez Izby Rolnicze. Melioracje w ścisłym sensie prowadziła tylko Izba Rolnicza Warszawska i Łódzka. Koszt tych melioracji był stosunkowo niewielki. Poza bezpośrednim instruowaniem rolników w kierunku ulepszania wydajności łąk i pastwisk, organizowano kursy dokształcające, polatka pokazowe itp. Zasięgiem swym akcja obejmowała cały kraj. Zatrudniono tu 35 instruktorów, których zadaniem szczególnym była praca nad zagospodarowaniem terenów zmeliorowanych przez powołane do tego czynniki, jak Urzędy Wojewódzkie i Wydziały Powiatowe.

Podstawą udzielania kredytu na akcję ogólnorolniczą była konieczność usprawnienia gospodarki w drobnych warsztatach rolnych. Podniesienie wydajności tego rodzaju warsztatów związane jest z zatrudnieniem większej, niż dotychczas, ilości rąk do pracy.

Prace nad organizacją gospodarstw prowadzone były głównie w okręgach o stosunkowo niskim poziomie kultury rolnej i słabej wydajności. Do zakresu prac instruktorów, opłacanych bądź całkowicie, bądź częściowo przez Fundusz Pracy, należało ponadto organizowanie nowopowstałych gospodarstw z parcelacji, czy też komasacji. Pomoc instrukcyjna w zakresie hodowli inwentarza, płodozmianu i uprawy gleby oraz stała opieka nad sposobem i wynikami pracy rolnika, stwarzała gospodarstwa wzorowe, będące zwykle źródłem postępu rolnego o szerokim częstokroć zasięgu. W akcji tej zatrudniono w okresie sprawozdawczym 88 instruktorów.

Specjalny charakter posiadały kredyty, jakich Fundusz Pracy udzielił w okresie sprawozdawczym, na inne cele związane z rolnictwem. Kredyty te w łącznej sumie zł 122.000,— udzielane były na specjalne urządzenia, jak sklepy rybne, przetwórcze warsztaty nabiałowe itp. Mieszczą się tu również wydatki na akcję zielarską. Ponadto uwzględnione zostały w szerokich rozmiarach potrzeby okolic wysokogórskich, zwłaszcza w okręgu krakowskim (zagospodarowanie hal w Gorcach i na Turbaczu). W przeważającej części kredyty na te cele udzielane były w formie dotacji; pożyczki stanowiły tu tylko 9% i przyznawane były spółdzielniom mleczarskim na finansowanie obrotu.

Ogółem zatem wydatki Funduszu Pracy na akcję związaną z podniesieniem dochodowości rolnictwa wyniosły w okresie 1937/38 452.000,— zł.

AKCJA OGRODÓW DZIAŁKOWYCH

Opierając się na wynikach, osiągniętych w latach ubiegłych w akcji ogrodów działkowych, jako czynnika łagodzącym w znacznej mierze skutki bezrobocia, Fundusz Pracy również w r. 1937/38 przeznaczył odpowiednie kredyty na dalszą roz-

budowę i rozszerzenie tej ze wszech miar pożytecznej akcji.

Popierając akcję prowadzoną przez Związki Towarzystw Ogrodów działkowych, Fundusz Pracy zwraca uwagę przede wszystkim na korzyści materialne, jakie osiągają bezrobotni posiadacze ogródków przez uprawę odpowiedniej ilości płodów ziemnych. Docenia również i inne dodatnie strony tej akcji, jak: możliwość pracy na działkach, szlachetną rywalizację działkowców, chcących wyprodukować jak najlepsze plony oraz możliwość przebywania w czasie tej pracy w zdrowych i higienicznych warunkach.

W r. 1937/38 Fundusz Pracy subsydiował akcję ogrodów działkowych sumą zł 1.245.325,60. Z powyższej sumy zł 1.099.737,60 zostało zużyte na urządzenia nowych terenów. Kwota ta została obrócona na pokrycie następujących wydatków:

- a) inwestycje terenowe (ogrodzenie, doprowadzenie wody, budowa składnic narzędzi, świetlic, boisk itp.);
- b) zakup rozsąd, nasion i nawozów;
- c) zakup narzędzi ogrodniczych.

Pozostała kwota zł 145.588,— została zużytkowana na:

- a) zatrudnienie 21 instruktorów ogrodniczych i pokrycie kosztów ich wyjazdów służbowych — zł 76.271,—,
- b) premiowanie wzorowych ogródków bezrobotnych działkowców i propagandę — zł 28.317,—,
- c) pożyczki dla miast na zakup terenów pod ogrody działkowe — zł 41.000,—.

Z kwoty w wysokości zł 1.099.737,60 powstało i zostało urządzonych nowych 10.193 działek wielkości od 400—600 m² każda. Większość tych działek została objęta przez bezrobotnych w okresie sprawozdawczym, pozostałe zaś oddano do użytku z początkiem roku budżetowego 1938/39. Ogólna ilość działek powstałych przy pomocy finansowej Funduszu Pracy stanowiła w końcu okresu sprawozdawczego 48.089 działek, tworząc 506 kolonii ogródków działkowych o łącznej powierzchni 2.686 ha.

Mimo znacznego przyrostu ilości działek uruchomionych w okresie sprawozdawczym, liczba bezrobotnych zajmujących działki w stosunku do r. 1936/37 uległa tylko nieznacznemu zwiększeniu. Przypisać to należy tej okoliczności, że część bezrobotnych uprawiających działki w latach ubiegłych otrzymała pracę, a działki ze względu na włożoną pracę działkowców pozostają nadal w ich użytkowaniu. Ogólna ilość bezrobotnych, korzystających z działek na łącznym obszarze 1.944 ha wynosiła na dz. 31 marca 1938 r. — 31.015 osób.

Akcja ogrodów działkowych znajduje wśród społeczeństwa i szerokich mas bezrobotnych coraz więcej uznania i zrozumienia, a zapotrzebowanie na działki z roku na rok wzrasta. Ze względu jednak na trudności uzyskania odpowiednich terenów podmiejskich pod ogrody działkowe rozbudowa akcji w roku sprawozdawczym nie osiągnęła przewidywanych wyników. Niektóre zarządy miejskie, nie dysponując własnymi na ten cel terenami, zmuszone były do zakupu gruntów od po-

siadaczy prywatnych. Tam, gdzie dalsza rozbudowa akcji była kwestią palącą — Fundusz Pracy przyznał na powyższy cel pożyczki zarządom miejskim.

W okresie sprawozdawczym — poza ogrodami działkowymi dla bezrobotnych — powstawały również przy pomocy finansowej Funduszu Pracy ogrody dla bezrobotnej młodzieży. Poza tym, w miarę możliwości, budowano na nowopowstałych oraz dawniej założonych ogrodach boiska i place sportowe dla dzieci działkowców. Boiska te wykorzystane były w okresie letnim na półkolonie i kolonie, na które przyjmowane były również dzieci bezrobotnych, nie korzystających z działek.

W r. 1937/38 Fundusz Pracy zwrócił specjalną uwagę na podniesienie poziomu upraw warzywnych na działkach dla bezrobotnych. W tym celu rozszerzono istniejący aparat instruktorski oraz zorganizowano 28 nowych bibliotek ruchomych fachowo-ogrodniczych, co łącznie z 31 bibliotekami, uruchomionymi w latach poprzednich, daje cyfrę 59 bibliotek. Podniesienie poziomu upraw ogrodniczych na działkach przyczyniło się do dalszego wzrostu wartości plonów z działek. W zależności od jakości gleby i wielkości działki wartość plonu wynosi od 50—250 zł, dając jako przeciętną kwotę zł 93.—.

Wartość plonów zebranych z ogrodów działkowych, urządzonych przy pomocy finansowej funduszu Pracy na terenie całego państwa w roku 1937/38, oblicza się w przybliżeniu na złotych 3.700.000.—.

Wobec dobrych wyników prowadzenia poza uprawami warzywnymi innych form produkcji, Fundusz Pracy inicjował i popierał finansowo na niektórych terenach hodowlę jedwabników oraz drobnego inwentarza.

Jednym z dalszych, bardzo aktualnych i po ważnych etapów rozwoju akcji ogrodów działkowych — jest budowa tanich domków na użytkach na stałe pod ogródki działkowe terenach. W roku sprawozdawczym Fundusz Pracy za pomocą ankiety zebrał znaczną ilość materiałów, które w drodze próby taniego budownictwa na działkach będą wykorzystywane w przyszłym roku sprawozdawczym.

AKCJA KULTURALNO-OŚWIATOWA

Bezpośredni cel, jakim jest podniesienie stanu zatrudnienia i przysporzenia państwu trwałych wartości gospodarczych, nie wyczerpuje zakresu prac Funduszu Pracy.

Szczególne znaczenie w środowisku o większym nasileniu bezrobocia ma również opieka kulturalno-oświatowa. Nie wystarczy tu, jak uczy doświadczenie, zasilek ustawowy, czy pomoc społeczna.

Kontrola sum wydatkowanych na zatrudnienie oraz badanie nastrojów na robotach publicznych, zwłaszcza wśród młodzieży, skłoniły Fundusz Pracy w interesie publicznym do przeznaczania pewnych kwot na celowo zorganizowaną akcję kulturalno-oświatową. W poszczególnych wypadkach pozostawiania przez dłuższy okres cza-

su bez pracy, powstaje również potrzeba podtrzymania lub podniesienia zdolności zawodowych.

W roku sprawozdawczym akcja kulturalno-oświatowa prowadzona była za pośrednictwem instytucji i organizacji społecznych, których działalność wiąże się z zadaniami Funduszu Pracy, a które posiadają już odpowiedni aparat administracyjny, terenowo rozplanowane i zorganizowane placówki kulturalno-oświatowe oraz mogą wykazać się dotychczasowymi pozytywnymi wynikami pracy w dziedzinie walki z bezrobociem i jego skutkami.

Formy tej akcji były różne. Za najodpowiedniejsze uznano świetlice obejmujące możliwie wszystkie rodzaje opieki kulturalnej, jak: odczyty, prelekcje, czytelnie, biblioteki, zespoły muzyczne i chóralskie, ogniska pracy, kursy dokształcające, koncerty i przedstawienia teatralne, wycieczki itd.

W okresie sprawozdawczym wydatkowano na omawianą akcję z kredytów Funduszu Pracy zł 211.786,86.

POMOC DORAŻNA DLA BEZROBOTNYCH PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH

Pomoc doraźna dla bezrobotnych pracowników umysłowych prowadzona jest w postaci pomocy finansowej dla instytucji i organizacji społecznych, którym Fundusz Pracy udziela subwencji na pokrycie kosztów zatrudnienia bezrobotnych pracowników umysłowych przy pracach specjalnych, mających uzasadnienie gospodarcze lub społeczne.

Przy doborze instytucji, którym Fundusz Pracy udzielał subwencji, kierowano się ich charakterem ogólnospołecznym, dotychczasową pozytywną działalnością na użytek publiczny, potrzebami tych instytucji w zakresie zatrudnienia pracowników, oraz celowością i rentownością prac, wykonywanych przez pracowników zatrudnionych z przyznanych subwencji.

Udział Funduszu Pracy w wydatkach na zatrudnienie pracowników umysłowych wynosi od 4—12 zł za faktycznie przepracowany dzień, względnie od 100—300 zł miesięcznie w zależności od warunków miejscowych, stanu rodzinnego pracownika, jego kwalifikacji, rodzaju wykonywania prac itp., przy tym pomoc ta może być wykorzystywana wyłącznie na pokrycie wynagrodzenia za pracę; tzw. wydatki rzeczowe nie mogą być pokrywane z tych kredytów.

Należy podkreślić, że pomoc Funduszu Pracy w wydatkach na zatrudnienie nie może mieć charakteru stałego, lecz przewidziana jest jako czasowa pomoc doraźna dla bezrobotnych pracowników umysłowych, znajdujących się rzeczywiście w ciężkiej sytuacji materialnej na skutek długotrwałego bezrobocia. Winna być ona etapem przejściowym, umożliwiającym instytucjom społecznym, nie mającym chwilowo w swych budżetach środków na opłacenie pracowników, stopniowe usamodzielnienie się w tym zakresie bez oparcia o kredyt Funduszu Pracy.

Wychodząc z powyższych założeń, Fundusz Pracy przyjął za zasadę, że zatrudnienie pracownika z tych kredytów nie może przekraczać 1 roku. Po tym okresie instytucja w miarę możliwości win-

na zatrudniać nadal tego pracownika z własnych funduszy, zaś udzielenie przez Fundusz Pracy dalszej pomocy może mieć w zasadzie miejsce tylko w wypadku zatrudnienia nowoprzyjętych bezrobotnych pracowników umysłowych.

Korzystając z pomocy Funduszu Pracy, bezrobotni pracownicy umysłowi zatrudniani byli przy następujących pracach:

1) naukowo-badawczych, prowadzonych przez takie instytucje, jak: Komisja Naukowych Badań Ziemi Wschodnich, Instytut Gospodarstwa Społecznego, Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, Polska Akademia Umiejętności;

2) wchodzących w zakres rolnictwa, gospodarczego podniesienia wsi, a prowadzonych przez Izby i Organizacje Rolnicze, zatrudniające bezrobotnych pracowników umysłowych w charakterze instruktorów drobnych gospodarstw rolnych.

3) inwestycyjno-budowlanych, np. zatrudnienie bezrobotnych techników przy budowie 100 szkół im. Marszałka Piłsudskiego na Wileńszczyźnie,

4) kulturalno-oświatowych, bibliograficznych, kancelaryjnych, społecznych, prowadzone przez takie instytucje, jak: Polski Biały Krzyż, Polska Macierz Szkolna, Zw. Harcerstwa Polskiego, L. O. P. P., Liga Morska i Kolonialna, Organizacja

Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju, Zw. Pracy Obywatelskiej Kobiet, Tow. Szkoły Ludowej itp.

5) związanych z akcją pomocy zimowej, prowadzoną przez Obywatelskie Komitety Pomocy Zimowej Bezrobotnym.

Jeśli chodzi o wyniki wykonanych prac przez bezrobotnych pracowników umysłowych, to są one różne. Jedne z nich stwarzają pewne podstawy orientacji w zagadnieniach społecznych (prace badawcze), inne chociaż nie mają bezpośredniego znaczenia z punktu widzenia zadań Funduszu Pracy poza zatrudnieniem bezrobotnych — wzmian stwarzają nowe wartości społeczne, naukowe, bibliograficzne itp., które bez pomocy pieniężnej Funduszu Pracy nie zostałyby osiągnięte.

W ośrodkach o większym skupieniu bezrobocia stosowano ponadto, głównie w okresie zimowym, turnusowe zatrudnianie bezrobotnych pracowników umysłowych, znajdujących się w wyjątkowo krytycznej sytuacji materialnej. Objęci tą formą pomocy odpracowywali kolejno otrzymane zasiłki w instytucjach gospodarczych i społecznych.

Ogółem na akcję pomocy dla bezrobotnych pracowników umysłowych w formie zatrudnienia wydatkowano w okresie sprawozdawczym złotych 1.986.215,58.

POMOC DORAŻNA

ORGANIZACJA I METODY PROWADZENIA AKCJI

W uzupełnieniu akcji zatrudnienia bezrobotnych na robotach publicznych w okresie sprawozdawczym prowadzona była wzorem lat poprzednich akcja pomocy doraźnej, obejmująca bezrobotnych nie skierowanych do pracy i nie mających żadnych środków utrzymania.

Osoby zakwalifikowane do pomocy doraźnej otrzymywały świadczenia w postaci środków żywnościowych lub zapomóg gotówkowych, czy wreszcie częściowo w produktach i gotówce.

W związku z powołaniem do życia Ogólnopolskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, którego zadaniem jest niesienie pomocy bezrobotnym w okresie zimy, bezpośrednia akcja pomocy doraźnej Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym ograniczona została do okresu maj — listopad 1937 r. Akcję pomocy doraźnej w okresie letnim prowadziły lokalne komitety Funduszu Pracy, powiatowe i miejskie, oraz w niektórych województwach Wojewódzkie Biura i Ekspozytury F. P. we własnym zakresie lub za pośrednictwem instytucji społecznych, którym powierzone były określone zadania w zakresie akcji.

Działalność komitetów lokalnych Funduszu Pracy, polegająca głównie na zbieraniu ofiar na cele akcji pomocy dla bezrobotnych, kwalifikowaniu kandydatów do pomocy i udzielaniu pomocy, oparta była w głównej mierze na źródłach finansowych dostarczanych przez Fundusz Pracy, gdyż powszechność ofiar na pomoc zimową dla bezro-

botnych wg norm ustalonych przez Ogólnopolski Obyw. Kom. Zim. Pom. Bezr. ograniczyła możliwości zbiórkowe komitetów lokalnych.

W okresie zimy F. P., uzupełniając płynące z dobrowolnych ofiar środki „Pomocy Zimowej”, udzielił O. O. K. Z. P. B. dotacji w wysokości zł 7.745.000.—.

KWALIFIKACJA I KONTROLA

Zasady kwalifikacji bezrobotnych do pomocy zimowej, udzielanej przez Ogólnopolski Obyw. Kom. P. Z. B., rozszerzyły znacznie możliwość korzystania z pomocy w okresie zimy, wobec czego zwrócono uwagę przy kwalifikowaniu do pomocy w okresie letnim na ścisłe stosowanie wytycznych ustalonych przez Fundusz Pracy. Wytyczne te zalecają organizowanie w okresie letnim pomocy doraźnej tylko w ośrodkach przemysłowych o większym skupieniu bezrobotnych i udzielanie świadczeń wyłącznie bezrobotnym zarejestrowanym w Biurach Pośrednictwa Pracy.

Dalsze ograniczenia dotyczą wyeliminowania osób, opiekę nad którymi winny sprawować samorządy na zasadzie ustawy o opiece społecznej, oraz osób posiadających dochody, które przewyższają wartość udzielanej pomocy.

Celem dostosowania zasięgu akcji doraźnej do środków na ten cel przeznaczonych i objęcia pomocą osób istotnie jej potrzebujących, stosowana była w szerokim zakresie kontrola stanu materialnego bezrobotnych. Kontrola ta przeprowadzana

była w miejscach zarejestrowania bezrobotnych przez specjalnych kontrolerów, opiekunów społecznych lub organy kontrolne zarządów miejskich i gmin. Kontrolę domową przeprowadzano częściej, a w niektórych miejscowościach nawet raz na miesiąc.

ODPRACOWANIE I ZAPRACOWANIE ŚWIADCZEŃ POMOCY DORAŻNEJ

W dążeniu do osiągnięcia pewnych wartości gospodarczych wzamian za udzielone świadczenia oraz w celu pozbawienia pomocy charakteru filantropijnego, Fundusz Pracy przy udzielaniu pomocy wychodzi z założenia, że pomoc ta winna być w zasadzie przez bezrobotnych odpracowywana, czy też zapracowywana na specjalnie zorganizowanych robotach o znaczeniu publicznym lub społecznym.

Tam, gdzie powyższa zasada została należycie zrozumiana i przychylnie potraktowana przez społeczeństwo, a zwłaszcza w miejscowościach, gdzie stosowano zapracowanie świadczeń na robotach odpowiednio zorganizowanych, osiągnięto całkowitą równowartość udzielonych świadczeń.

Celem podniesienia wydajności pracy oraz głównie w celu zwiększenia zainteresowania bezrobotnych odpracowywaniem świadczeń, stosowano w miejscowościach, gdzie świadczenia były udzielane w naturze, dopłatę w wysokości od zł 0.50 — zł 1.— za odpracowaną dniówkę.

Z tytułu odpracowania, czy zapracowania świadczeń bezrobotni byli zatrudniani przy budowie i naprawie dróg, wałów i ulic, kopaniu i oczyszczaniu rowów, pracach ogrodowych w parkach, zieleńcach miejskich i ogrodach działkowych, różnych pracach przy budowie szkół, boisk sportowych, targowisk itp. Ilość dni pracy otrzymanej wzamian za udzielone świadczenia wyniosła w okresie letnim około 930 tysięcy, wartości około 3.000.000 zł.

Normy zapomóg doraźnych, tj. wartość pomocy dla jednej rodziny na miesiąc, ulegały znacznym wahaniom i wysokość ich była uzależniona od środków posiadanych przez Komitety lokalne oraz od stanu rodzinnego bezrobotnych. Dla żywicieli rodzin liczniejszych wyznaczano normy świadczeń wyższe, niż dla bezrobotnych obarczonych małymi rodzinami. Najniższe normy przypadły bezrobotnym samotnym.

Przeciętna wartość pomocy doraźnej na jeden miesiąc dla bezrobotnego z małą rodziną wynosiła w okresie sprawozdawczym ok. zł 15.—.

Liczebność rodzin, korzystających z akcji pomocy doraźnej w okresie letnim 1937 r. w porównaniu do stanu z lat poprzednich uległa pewnym zmianom w kierunku powiększenia się ilości samotnych i małych rodzin i zmniejszenia się ilości średnich i dużych rodzin. Zmiany te przedstawiają się następująco:

	1935/36	1936/37	1937/38
Osób samotnych	21%	21,1%	24,2%
Rodz. małych (2—3 os.)	37,8%	38,7%	39,2%
Rodz. średn. (4—5 os.)	31,7%	30,7%	28,3%
Rodz. duż. (6 i więcej os.)	9,5%	9,5%	8,3%

Zarysowuje się tu tendencja do kierowania w okresie letnim na roboty przede wszystkim żywicieli dużych i średnich rodzin.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

W ramach akcji pomocy doraźnej dla bezrobotnych Fundusz Pracy finansował również akcję dożywiania dzieci w szkołach, przedszkolach, dziecińcach itp. Akcję tę prowadziły Komitety Pomocy Dzieciom i Młodzieży, działające na podstawie zarządzenia Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 27.VII. 1935 r.

Dożywianie dzieci i młodzieży trwa od września do końca roku szkolnego. Wobec tego, że od grudnia 1937 r. rozpoczął swą działalność Ogólnopolski Obyw. Kom. Pom. Zim. Bezrob., który otoczył specjalną opieką akcję dożywiania dzieci i młodzieży, udział Funduszu Pracy w tej akcji w okresie sprawozdawczym ograniczył się do częściowego finansowania akcji w czerwcu, we wrześniu, październiku i listopadzie 1937 r.

KOLONIE I PÓLKOLONIE LETNIE

Na akcję kolonii i półkolonii letnich dla dzieci wydał Fundusz Pracy w okresie sprawozdawczym ogółem zł 838.958,32, co w porównaniu do wydatków na ten cel w roku poprzednim stanowi zwiększenie o ok. zł 450.000.—. Tak poważne zwiększenie kredytów na kolonie i półkolonie letnie oraz oddawanie, jak w roku ubiegłym, przy finansowaniu akcji pierwszeństwa półkoloniom letnim, jako oszczędniejszej formie opieki, pozwoliło na rozszerzenie zasięgu liczbowego akcji.

Kredyty Funduszu Pracy na cele kolonijne stanowiły uzupełnienie środków, przeznaczonych na ten cel przez Ministerstwo Opieki Społecznej, Ubezpieczalnię Społeczną, Związki Samorządowe, Ogólnopolski Obyw. Kom. Z. P. B. i inne instytucje.

Z łącznych źródeł przeznaczonych na akcję kolonijną korzystało w okresie sprawozdawczym około 418.000 dzieci, w tej liczbie około 106.000 dzieci bezrobotnych rodziców.

W ramach ogólnej akcji kolonijnej finansował Fundusz Pracy w sezonie zimowym na terenie województwa łódzkiego specjalne kolonie wypoczynkowe dla zagrożonych gruźlicą dzieci bezrobotnych rodziców. Z kolonii tych korzystało 450 dzieci, przy czym okres pobytu ich na kolonii trwał przeciętnie około miesiąca.

POMOC DORAŻNA DLA PRACOWNIKÓW FIZYCZNYCH

Na akcję pomocy doraźnej dla bezrobotnych pracowników fizycznych preliminowana została w budżecie Funduszu Pracy na r. 1937/38 suma zł 16.700.000.—. Kwota ta nie obejmuje złotych 2.000.000.— przeznaczonych na akcję pomocy dla bezrobotnych pracowników umysłowych, omówioną w innym dziale niniejszego sprawozdania.

Wydatki Funduszu Pracy na pomoc doraźną uległy dalszemu zmniejszeniu w związku z uruchomieniem akcji pomocy zimowej. (Tablica 15).

Gdy w roku budżetowym 1936/37 na akcję pomocy doraźnej — (bez dotacji dla O. O. K. Z. P. B.) wydano zł 11.343.818,91 — w okresie sprawozdawczym wydatki te, również nie licząc wspomnianej dotacji, wynoszą już tylko zł 9.635.780,90, przy czym suma ta składa się z następujących pozycji:

Kredyty udzielone bezpośrednio przez Biuro Główne F. P. instytucjom i organizacjom, działającym na obszarze całego państwa	zł 434.398,64
Kredyty rozdysponowane przez Wojewódzkie Biura F. P.	„ 7.236.670,55
Ze świadczeń w naturze za zaległe podatki	„ 41.964,51
Z dochodów własnych Woj. Biur F. P. i kom. lok.	„ 1.922.747,20
Razem	zł 9.635.780,90

Na pomoc dla rodzin bezrobotnych wydatkowano łącznie z dożywianiem dzieci w szkołach, przedszkolach, dziecińcach itp. zł 8.796.822,58, i jak wspomniano wyżej, na kolonie i półkolonie letnie — zł 838.958,32.

Z kredytów budżetowych na pomoc doraźną udzielił ponadto Fundusz Pracy w r. 1937/38 Ogólnopolskiemu Obyw. Kom. Z. P. B. dotację w wysokości zł 7.000.000.— na zasilenie ogólnych funduszy akcji pomocy zimowej oraz przekazał temuż Komitetowi kwotę zł 745.000.— na organizację zatrudnienia bezrobotnych w ramach pomocy zimowej.

W ten sposób ogólne wydatki na pomoc doraźną łącznie z dotacjami dla Ogólnopolskiego Obyw. Kom. Z. P. B. wynosiły w roku 1937/38 zł 17.380.780,90.

Poważne zwiększenie dotacji dla Komitetu Z.P.B. w porównaniu do poprzedniego roku sprawozdawczego zostało wywołane koniecznością zrównoważenia wpływów pomocy zimowej,

zmniejszonych na skutek obniżenia norm świadczeń pracowniczych o przeszło 50% w stosunku do norm stosowanych w roku poprzednim, a także wzrostem cen produktów żywnościowych, tym samym wzrostem ogólnym kosztów pomocy zimowej.

POMOC DORAŻNA I POMOC ZIMOWA

W związku z powołaniem z dn. 28.X. 1937 r. po raz drugi Ogólnopolskiego Obyw. Kom. Z. P. B. i zorganizowaniem przez ten Komitet pomocy dla bezrobotnych w okresie zimowym 1937/38 — zawieszona została na okres zimowy działalność lokalnych komitetów Funduszu Pracy w zakresie zbiórki ofiar i rozdawnictwa świadczeń, gdyż czynności te przejęły wojewódzkie, powiatowe i gminne Komitety Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

Ogólna wartość pomocy dla bezrobotnych w okresie sprawozdawczym da się ująć przez zsumowanie wartości pomocy udzielonej przez Fundusz Pracy i Obyw. Kom. Z. P. B., a więc:

1) Wartość pomocy, udzielonej przez O. O. K. Z. P. B. w kwietniu, maju oraz czerwcu r. 1937	zł 4.603.611,36
2) Wydatki F. P. na pomoc doraźną w okresie letnim r. 1937 (miesiące VI — XI)	„ 9.635.780,90
3) Wydatki O. O. K. Z. P. B. w okresie od 1.XII. 1937 do 31.III. 1938 r. *)	„ 21.819.673,16
Razem	zł 36.059.065,42

Poniższe zestawienie przedstawia dane porównawcze, dotyczące liczby bezrobotnych (głów rodzin) objętych akcją pomocy doraźnej i zimowej w ostatnich 3 rocznych okresach sprawozdawczych.

M i e s i a c	Pomoc doraźna	Pomoc doraźna	Pomoc zimowa	Razem	Pomoc doraźna	Pomoc zimowa	Razem
	1935/36	1936/37			1937/38		
IV	187.546	234.839	—	234.839	—	267.021	267.021
V	136.871	169.447	—	169.446	32.399	111.057	143.456
VI	107.195	93.225	—	93.225	87.773	7.756	95.529
VII	93.694	79.462	—	79.462	74.056	—	74.056
VIII	86.850	72.135	—	72.135	62.864	—	62.864
IX	76.925	67.411	—	67.411	61.106	—	61.106
X	72.431	64.285	—	64.285	63.134	—	63.134
XI	97.457	84.619	8.282	92.901	73.996	—	73.996
XII	209.839	—	268.326	268.326	—	285.571	285.571
I	234.585	—	335.309	335.309	—	326.030	326.030
II	260.734	—	367.995	367.995	—	338.708	338.708
III	260.360	—	375.814	375.814	—	328.046	328.046

*) Wydatki te nie obejmują wartości pomocy udzielonej w naturaliach, pochodzących ze zbiórki.

TABLICE

TABLICA 1. KREDYTY NA AKCJĘ ZATRUDNIENIA

w roku 1937/38

(Podział rzeczowy)

(Podział terytorialny)

RODZAJ ROBÓT	Kredyty przyznane		Kredyty wydatkowane przez kredytobiorców		WOJEWÓDZTWO	WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM						Kredytobiorcy wydali na roboty z kredytów Fund. Pracy	
						z tytułu zawartych umów		w postaci świadczeń w naturze		RAZEM			
	tys. zł	%	tys. zł	%		tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE					M. st. Warszawy . .	9.259	13,1	—	—	9.259	12,9	8.372	11,6
	848	1,2	718	1,0	Warszawskie	3.826	5,4	24	2,9	3.850	5,4	3.906	5,4
2. KOMUNIKACJA	11.362	15,9	11.279	15,7	Łódzkie . .	11.383	16,1	24	2,9	11.407	15,9	12.355	17,2
w tym:					Kieleckie .	8.715	12,3	126	15,4	8.841	12,4	8.468	11,8
drogi wodne . .	1.911	2,7	1.956	2,7	Lubelskie .	2.054	2,9	521	63,6	2.575	3,6	2.799	3,9
drogi bite oraz mosty	7.436	10,4	8.017	11,2	Białostockie	1.800	2,5	—	—	1.800	2,5	1.734	2,4
3. MELIORACJE .	4.916	6,9	5.349	7,4	Wileńskie .	1.871	2,6	35	4,3	1.906	2,7	2.349	3,3
4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIAS-TOWE					Nowogródz.	672	0,9	—	—	672	0,9	694	1,0
elektryfikacja . .	65	0,1	165	0,2	Poleskie .	859	1,2	6	0,7	865	1,2	766	1,1
5. URZĄDZENIA MIAST	40.930	57,2	43.546	60,6	Wołyńskie .	1.619	2,3	5	0,6	1.624	2,3	1.491	2,1
w tym:					Poznańskie .	5.299	7,5	33	4,0	5.332	7,4	5.733	8,0
kanalizacja i wodociągi	16.027	22,4	16.250	22,6	Pomorskie .	5.985	8,5	1	0,1	5.986	8,4	5.760	8,0
nawierzchnie ulic	21.510	30,1	22.301	31,0	Śląskie . .	5.231	7,4	—	—	5.231	7,3	5.081	7,1
6. BUDOWLE PUBLICZNE . .	2.605	3,6	2.334	3,2	Krakowskie	5.298	7,5	3	0,4	5.301	7,4	6.057	8,4
w tym:					Lwowskie .	5.271	7,5	8	1,0	5.279	7,4	4.793	6,6
szkoły	577	0,8	863	1,2	Stanisławow.	1.054	1,5	11	1,4	1.065	1,5	995	1,4
7. BUDOWNICTWO MIESZ-KANIOWE . .	10.130	14,1	7.717	10,7	Tarnopolskie	553	0,8	22	2,7	575	0,8	510	0,7
8. DROBNE ROBOTY . . .	712	1,0	755	1,1	POLSKA .	70.749	100,0	819	100,0	71.568	100,0	71.863	100,0
OGÓŁEM . .	71.568	100,0	71.863	100,0									

*) Kredyty wydatkowane w roku budż. 1937/38 obejmują również kredyty nieprzerobione w roku budż. 1936/37.

TABLICA 3. PŁACE ROBOTNIKÓW NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1937/38

RODZAJ ROBÓT KATEGORIA ROBOTNIKÓW	ODSETEK ROBOTNIKÓW, KTÓRYCH PŁACA DZIENNA WYNOŚI ZŁOTYCH									RAZEM
	do 0,99	1,—do 1,99	2,—do 2,99	3,—do 3,99	4,—do 4,99	5,—do 9,99	10,—do 14,99	15,— i więcej		
	Według rodzajów robót									
1. KOMUNIKACJA:	0,1	6,8	34,3	32,8	19,0	6,5	0,3	0,2	100,0	
a) drogi wodne . .	—	—	13,4	60,5	21,5	4,5	0,1	—	100,0	
b) drogi bite	0,1	8,6	40,9	27,3	16,6	5,9	0,4	0,2	100,0	
2. MELIORACJE . . .	—	4,0	31,5	43,3	13,6	7,6	—	—	100,0	
3. URZĄDZENIA MIĘ- DZYMIASTOWE . .	—	86,8	4,9	4,9	—	3,4	—	—	100,0	
4. URZĄDZENIA MIAST:	0,2	1,8	20,9	37,6	20,0	17,3	2,1	0,1	100,0	
a) kanalizacja i wodo- ciągi	—	2,3	14,9	31,7	21,5	27,5	2,0	0,1	100,0	
b) nawierzchnie ulic .	—	1,2	24,6	40,4	18,6	12,8	2,2	0,2	100,0	
5. BUDOWLE PUBLICZNE	1,8	13,5	27,7	16,6	15,1	22,3	3,0	—	100,0	
a) szkoły	0,1	8,5	30,8	21,8	18,2	18,9	1,7	—	100,0	
6. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE . .	—	—	0,5	50,4	1,0	47,9	0,2	—	100,0	
7. DROBNE ROBOTY .	0,2	3,2	35,3	11,7	36,3	12,6	0,7	—	100,0	
OGÓŁEM	0,2	4,2	26,3	35,8	18,5	13,6	1,3	0,1	100,0	
ROBOTNICY NIEWY- KWALIFIKOWANI:	Według kategorii robotników									
	dniówkowi . . .	0,2	5,6	34,0	42,4	15,9	1,9	—	—	100,0
	akordowi . . .	0,2	3,7	27,0	38,1	23,2	7,7	0,1	—	100,0
ROBOTNICY WYKWA- LIFIKOWANI:										
dniówkowi . . .	—	0,8	6,9	17,6	20,0	50,2	4,4	0,1	100,0	
akordowi . . .	—	1,5	6,7	19,4	24,3	39,2	7,6	1,3	100,0	
OGÓŁ ROBOTNIKÓW	0,2	4,2	26,3	35,8	18,5	13,6	1,3	0,1	100,0	

U W A G A. Dane zawarte w niniejszym zestawieniu opierają się na płacach z sierpnia 1937 r.

TABLICA 2. KREDYTOBIORCY FUNDUSZU PRACY

w roku 1937/38

(w tysiącach złotych)

RODZAJ ROBÓT	RESORTY WŁADZY PAŃSTWOWEJ			S A M O R Z A D											
				Skarb Śląski			Związki samorządo- we, wojewódzkie, powiat. i wiejskie			Gminy miejskie			Ogółem		
	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	172	—	172	—	—	—	114	18	132	7	454	461	121	472	
2. KOMUNIKACJA:	1.044	2.087	3.131	330	1.010	1.340	4.690	424	5.114	1.768	9	1.777	6.788	1.443	
w tym:															
drogi wodne	613	—	613	330	250	580	—	—	—	718	—	718	1.048	250	
drogi bite oraz mosty . .	431	1.322	1.753	—	460	460	4.690	424	5.114	100	9	109	4.790	893	
3. MELIORACJE	867	—	867	—	—	—	693	—	693	2.394	613	3.007	3.087	613	
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE:															
elektryfikacja	—	—	—	—	—	—	—	65	65	—	—	—	—	65	
5. URZĄDZENIA MIAST:	170	63	233	—	—	—	226	464	690	17.716	21.931	39.647	17.942	22.395	
w tym:															
kanalizacja i wodociągi . .	15	63	78	—	—	—	—	400	400	155	15.388	15.543	155	15.788	
nawierzchnie ulic	15	—	15	—	—	—	196	64	260	16.944	4.291	21.235	17.140	4.355	
6. BUDOWLE PUBLICZNE:	269	—	269	—	—	—	201	20	221	752	308	1.060	953	328	
w tym:															
szkoły	45	—	45	—	—	—	46	—	46	387	32	419	433	32	
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	130	—	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8. DROBNE ROBOTY . .	355	—	355	—	—	—	1	50	51	79	—	79	80	50	
OGÓŁEM w tys. złotych	3.007	2.150	5.157	330	1.010	1.340	5.925	1.041	6.966	22.716	23.315	46.031	28.971	25.366	
OGÓŁEM (w 0/0 ⁰ /0 ogół- nej sumy kredytów).	4,2	3,0	7,2	0,5	1,4	1,9	8,3	1,4	9,7	31,7	32,6	64,3	40,5	35,4	

TABLICA 2. KREDYTOBIORCY FUNDUSZU PRACY

w roku 1937/38

(w tysiącach złotych)

A M O R Z A D										TOWARZYSTWO OSIEDLI ROBOTNICZYCH			I N N I			OGÓŁ KREDYTOBIOR- CÓW		
Związki samorządo- we, wojewódzkie, powiat. i wiejskie			Gminy miejskie			O g ó ł e m				dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem
razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem									
—	114	18	132	7	454	461	121	472	593	—	—	—	81	2	83	374	474	848
1.340	4.690	424	5.114	1.768	9	1.777	6.788	1.443	8.231	—	—	—	—	—	—	7.832	3.530	11.362
580 460	— 4.690	— 424	— 5.114	718 100	— 9	718 109	1.048 4.790	250 893	1.298 5.683	—	—	—	—	—	—	1.661 5.221	250 2.215	1.911 7.436
—	693	—	693	2.394	613	3.007	3.087	613	3.700	—	—	—	28	321	349	3.982	934	4.916
—	—	65	65	—	—	—	—	65	65	—	—	—	—	—	—	—	65	65
—	226	464	690	17.716	21.931	39.647	17.942	22.395	40.337	—	—	—	360	—	360	18.472	22.458	40.930
— —	— 196	400 64	400 260	155 16.944	15.388 4.291	15.543 21.235	155 17.140	15.788 4.355	15.943 21.495	—	—	—	6 —	— —	6 —	176 17.155	15.851 4.355	16.027 21.510
—	201	20	221	752	308	1.060	953	328	1.281	—	—	—	1.041	14	1.055	2.263	342	2.605
—	46	—	46	387	32	419	433	32	465	—	—	—	62	5	67	540	37	577
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.000	10.000	—	—	—	130	10.000	10.130
—	1	50	51	79	—	79	80	50	130	—	—	—	227	—	227	662	50	712
1.340	5.925	1.041	6.966	22.716	23.315	46.031	28.971	25.366	54.337	—	10.000	10.000	1.737	337	2.074	33.715	37.853	71.568
1,9	8,3	1,4	9,7	31,7	32,6	64,3	40,5	35,4	75,9	—	14,0	14,0	2,4	0,5	2,9	47,1	52,9	100,0

TABLICA 4. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1937/38

Pracowniko-dni przepracowane w ciągu roku w tysiącach

WOJE- WÓDZTWO	KOMUNIKACJA				Melio- racje	Urzą- dzenia mię- dzy- mia- stowe	URZĄDZENIA MIAST				Budo- wle pu- bliczne	Budo- wnic- two mie- szka- niowe	Drob- ne ro- boty	OGÓ- ŁEM
	drogi wodne	drogi bite	inne	razem			kanali- zacja i wodo- ciągi	na- wierz- chnie ulic	inne	razem				
M. st. Warszawa	65	7	—	72	122	—	499	217	74	790	58	137	87	1.266
Warszawskie .	9	100	—	109	220	—	200	326	37	563	34	—	8	934
Łódzkie . . .	—	39	—	39	279	4	324	584	143	1.051	28	62	4	1.467
Kieleckie . . .	61	643	73	777	197	—	180	412	33	625	49	32	1	1.681
Lubelskie . .	—	156	—	156	113	—	106	136	5	247	7	3	—	526
Białostockie .	1	65	—	66	182	—	105	90	15	210	27	19	23	527
Wileńskie . .	140	71	—	211	—	—	57	124	64	245	19	—	4	479
Nowogródzkie .	11	36	—	47	4	—	6	42	16	64	39	—	—	154
Poleskie . . .	—	136	—	136	—	—	19	66	2	87	7	15	2	247
Wołyńskie . .	—	—	—	—	128	—	36	33	4	73	24	22	8	255
Poznańskie . .	—	180	—	180	67	—	186	719	109	1.014	6	27	14	1.308
Pomorskie . .	—	176	—	176	135	—	163	347	63	573	—	54	—	938
Śląskie	304	279	132	715	22	—	105	82	18	205	—	40	—	982
Krakowskie .	39	365	—	404	64	—	285	208	98	591	47	25	—	1.131
Lwowskie . .	—	162	—	162	187	—	149	358	2	509	11	—	—	869
Stanisławowskie	—	21	—	21	22	—	41	98	16	155	5	—	6	209
Tarnopolskie .	—	3	—	3	—	22	29	24	11	64	60	—	—	149
POLSKA	630	2.439	205	3.274	1.742	26	2.490	3.866	710	7.066	421	436	157	13.122

Ponadto przy pracach związanych ze studiami i projektami przepracowano 84 tysiące dniówek.

**TABLICA 5. WYKONANIE ROBÓT PROWADZONYCH PRZY POMOCY FINANSOWEJ
FUNDUSZU PRACY**

w roku 1937/38

RODZAJ ROBÓT	ROBOCIZNA		WYNAGRO- DZENIE PER- SONELU TE- CHNICZNEGO I ADMINI- STRACYJ- NEGO		USTAWOWE DOPŁATY DO ROBOCIZNY I WYNAGRO- DZENIA PER- SONELU TE- CHNICZNEGO I ADMINI- STRACYJ- NEGO		KOSZT MATERIAŁÓW		INNE WYDATKI		RAZEM KOSZT ROBÓT		UDZIAŁ FUNDUSZU PRACY	
	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów	w tysią- cach złotych	w % ogółu kosz- tów
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE . . .	107	8,5	857	68,4	7	0,6	2	0,2	279	22,3	1.252	100,0	718	57,3
2. KOMUNIKACJE:	11.144	43,0	880	3,4	863	3,3	11.898	45,9	1.157	4,4	25.942	100,0	11.279	43,5
w tym														
drogi wodne	2.622	68,5	184	4,8	176	4,6	716	18,7	130	3,4	3.828	100,0	1.956	51,1
drogi bite oraz mosty .	7.759	40,7	529	2,8	606	3,2	9.574	50,3	570	3,0	19.038	100,0	8.017	42,1
3. MELIORACJE:	5.410	64,0	401	4,8	354	4,2	1.668	20,0	508	6,1	8.341	100,0	5.349	64,1
4. URZĄDZENIA MIĘ- DZYMIASTOWE:														
elektryfikacja . . .	54	15,2	13	3,7	6	1,7	273	77,1	8	2,3	354	100,0	165	46,6
5. URZĄDZENIA MIAST:	31.145	41,1	2.121	2,8	1.767	2,3	37.842	49,9	2.983	3,9	75.858	100,0	43.546	57,4
w tym														
kanalizacja i wodociągi .	12.122	38,9	992	3,2	651	2,1	15.918	51,2	1.421	4,6	31.104	100,0	16.250	52,2
nawierzchnie ulic . . .	16.208	43,9	901	2,4	942	2,6	17.746	48,0	1.159	3,1	36.956	100,0	22.301	60,3
6. BUDOWLE PUBLICZ- NE:	1.987	32,4	114	1,9	79	1,3	3.695	60,1	265	4,3	6.140	100,0	2.334	38,0
w tym														
szkoły	675	34,4	37	1,9	25	1,3	1.153	58,7	73	3,7	1.963	100,0	863	44,0
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE .	3.614	31,7	419	3,7	145	1,3	6.836	60,1	364	3,2	11.378	100,0	7.717	67,8
8. DROBNE ROBOTY	615	59,7	58	5,6	43	4,2	225	21,9	88	8,6	1.029	100,0	755	73,4
OGÓŁEM	54.076	41,5	4.863	3,7	3.264	2,5	62.439	47,9	5.652	4,4	130.294	100,0	71.863	55,2

TABLICA 6. WYNIKI TECHNICZNE ROBÓT FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1937/38

RODZAJ ROBÓT	W Y N I K I T E C H N I C Z N E	UDZIAŁ FUNDUSZU PRA- CY W KOSZTACH BUDOWY (%)
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	projekty wodociągowo-kanalizacyjne w 22 miastach, pomiary i plany zabudowy miast w 47 miastach, 1 projekt budowy drogi, studia geologiczne na Wołyniu oraz prace Biura Planowania przy Ministerstwie Skarbu.	57,0
2. KOMUNIKACJA:		
a) koleje	linii kolejowych 25,8 km;	42,4
b) drogi wodne	regulacji rzek spławnych 13,0 km, tam regulacyjnych i ubezpieczeń brzegów 27,8 km;	51,1
c) drogi bite oraz mosty	nowych dróg 246,0 km, przebudowano 193,3 km, w konserwacji 617,0 km, nowych mostów 0,9 km, naprawa 0,8 km.	42,1
3. MELIORACJE:		
a) regulacja rzek niespławnych	regulacja rzek 258 km, ubezpieczenie brzegów i tamy 138 km, przepustów 149 szt.;	65,1
b) obwałowanie rzek	obwałowanie rzek 25 km;	58,2
c) kanały i rowy	kanalów i rowów 49 km.	64,4
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE:		
elektryfikacja	sieci wysokiego napięcia 31 km.	46,6
5. URZĄDZENIA MIAST:		
a) kanalizacja	sieci kanalizacyjnej 216 km;	64,9
b) wodociągi	sieci wodociągowej 213 km. studzien artezyjskich 15 szt., studzien zwykłych 397 szt.;	44,0
c) gazyfikacja	przewodów gazowych 4,6 km;	37,6
d) elektryfikacja	sieci elektrycznej wysok. napięcia 18,5 km, budynku elektrowni 4.978 m ³ ;	73,3
e) urządzenia komunikacyjne	budowa linii tramwajowych 6,2 km, budowa lotnisk 9,6 ha;	73,7
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	budowli 164 tys. m ³ , targowisk 76 tys. m ² ;	70,3
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	budowli 78 tys. m ³ , kąpielisk 16 tys. m ² , 22 ha boisk; urządzono parków 25 ha;	52,9
h) nawierzchnie ulic	nowych ulic 310 km, przebudowa 104 km, konserwacje 71 km; zabrukowanie placów 161.944 m ² ;	60,3
i) przygotowanie terenów budowlanych	nowych dróg 1,5 km, zabrukowano placów 2,025 m ² ;	81,5
j) przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	robót ziemnych pod ogródki działkowe 49,148 m ³ ;	65,7
6. BUDOWLE PUBLICZNE:		
a) szkoły	nowych budynków 117 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 84 tys. m ³ ;	44,0
b) szpitale	nowych budynków 19 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 12 tys. m ³ ;	48,9
c) inne	nowych budynków 96 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 176 tys. m ³	33,6
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	nowych budynków 449 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 80 tys. m ³	67,8

**TABLICA 7. POSZUKUJĄCY PRACY
ZAREJESTROWANI W BIURACH POŚREDNICTWA PRACY**

WOJE- WÓDZTWO	1936/37	1937/38	1 9 3 7									1 9 3 8		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. War- szawa .	25.599	25.589	29.663	22.697	22.270	21.561	20.151	19.080	19.524	21.631	29.371	34.880	35.339	30.897
Warszawskie	24.879	24.940	25.723	16.585	12.044	11.753	11.072	11.743	14.552	22.052	35.040	47.236	48.762	42.715
Łódzkie .	56.725	57.763	62.192	55.572	53.351	52.225	47.380	41.410	44.156	54.725	72.484	78.321	70.354	60.987
Kieleckie .	40.267	37.985	40.709	32.362	26.080	25.066	23.634	22.099	26.125	37.092	51.101	59.505	58.684	53.364
Lubelskie .	7.003	7.157	8.741	5.405	3.584	2.688	2.554	2.975	3.732	5.657	9.733	12.828	14.197	13.790
Białostockie	10.016	9.949	9.797	7.844	6.514	4.962	5.228	5.604	6.594	10.056	15.169	17.149	16.758	13.718
Wileńskie .	7.335	7.341	8.110	5.985	5.703	5.495	4.510	4.761	5.320	7.532	8.934	10.535	10.918	10.286
Nowogródz- kie . .	2.118	1.760	1.864	781	752	538	542	565	694	1.467	2.596	3.849	4.728	2.745
Poleskie .	2.931	3.002	3.224	1.738	1.418	1.426	1.275	1.471	1.494	2.660	4.888	5.697	5.927	4.801
Wołyńskie .	2.785	2.975	3.489	2.487	1.725	1.654	1.371	1.346	1.462	2.784	3.963	4.870	5.460	5.086
Poznańskie	52.436	51.820	57.256	46.678	43.818	40.937	40.114	41.241	38.041	43.881	64.732	72.778	69.813	62.557
Pomorskie	16.012	21.033	22.226	16.126	13.972	13.022	11.784	11.960	13.204	17.511	30.109	34.602	36.027	31.854
Śląskie .	91.957	78.381	90.174	82.400	74.978	71.242	67.593	66.056	64.498	72.048	82.968	90.702	91.965	85.948
Krakowskie	21.722	20.925	26.801	15.797	11.799	10.132	8.427	7.666	8.903	16.214	29.950	39.301	39.428	36.690
Lwowskie .	16.073	18.410	20.280	15.468	12.437	11.878	11.583	11.626	12.474	17.366	22.758	28.644	29.655	26.754
Stanisła- wowskie	2.726	3.378	3.686	2.820	2.073	1.748	1.489	1.399	1.827	3.002	4.774	6.007	6.164	5.552
Tarnopol- skie . .	848	1.074	1.039	563	507	454	375	374	354	531	1.439	2.367	2.643	2.241
POLSKA	381.432	373.483	414.974	331.308	293.025	276.781	259.082	251.376	262.954	336.209	470.009	549.271	546.822	489.985

TABLICA 8. POŚREDNICTWO PRACY

Robotnicy i pracownicy zapośredniczeni w Biurach Pośrednictwa Pracy (liczby ogólne)

WOJEWÓDZTWO	1936/37	1937/38	1 9 3 7									1 9 3 8		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	2.171	2.241	3.316	3.240	1.976	1.709	1.530	2.180	1.787	2.179	1.185	1.635	1.181	4.980
Warszawskie . . .	4.212	4.069	12.645	8.182	4.003	3.173	3.632	2.949	4.126	2.414	1.137	835	495	5.242
Łódzkie	3.621	2.181	6.689	2.896	2.437	2.192	2.092	1.451	1.176	868	459	1.013	1.162	3.739
Kieleckie	4.156	4.336	10.704	7.147	7.727	5.660	2.658	3.118	2.998	1.367	1.115	1.515	1.741	6.288
Lubelskie	925	890	2.242	1.990	1.578	810	644	535	1.317	484	248	72	83	677
Białostockie . . .	2.169	2.475	2.242	4.289	4.167	2.772	2.778	2.946	3.820	2.445	1.079	349	536	2.272
Wileńskie	1.677	1.820	3.011	3.167	3.200	2.265	3.160	2.440	2.487	1.425	25	62	24	575
Nowogródzkie . .	373	451	1.099	1.182	624	254	655	61	89	47	39	—	545	819
Poleskie	394	441	1.468	829	471	497	251	420	411	116	60	50	136	579
Wołyńskie	333	251	275	631	497	251	224	123	287	156	138	199	44	184
Poznańskie	8.745	11.708	20.469	17.064	13.728	12.255	8.705	8.153	14.343	8.106	6.998	5.968	11.350	13.358
Pomorskie	4.140	4.866	14.508	10.367	5.496	4.233	3.662	4.411	3.998	3.032	1.576	2.117	1.273	3.724
Śląskie	10.261	8.793	15.795	13.689	13.722	9.739	9.647	8.980	8.894	5.105	3.244	3.618	4.427	8.661
Krakowskie	2.356	4.010	13.344	8.784	5.443	2.955	2.419	1.873	2.858	1.614	798	994	1.157	5.881
Lwowskie	1.518	1.717	4.862	2.983	1.728	1.454	1.760	1.385	852	482	194	549	1.227	3.128
Stanisławowskie . .	609	688	1.272	548	1.756	2.088	230	404	637	398	68	81	227	543
Tarnopolskie . . .	675	111	343	130	26	58	23	91	119	97	8	29	21	382
P O L S K A	48.335	51.049	114.284	87.118	68.579	52.365	44.070	41.520	50.199	30.335	18.371	19.086	25.629	61.032

TABLICA 9. REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY I POŚREDNICTWO PRACY

O K R E S	POSZUKUJĄCY PRACY zarejestrowani w Biurach Pośrednictwa Pracy					ZAPOŚREDNICZENI DO PRACY w Biurach Pośrednictwa Pracy	
	Ogółem	Robotnicy przemysłowi		Pracowni- cy umysłowi	Inni *	Ogółem	W tym na roboty publiczne
		wykwalifi- kowani	niewykwa- lifikowani				
	Dane na koniec miesiąca					w ciągu miesiąca	
1937 — kwiecień	414.974	125.906	239.149	36.625	13.294	114.284	80.160
— maj	331.308	103.718	179.685	34.434	13.471	87.118	62.727
— czerwiec	293.025	94.600	155.146	31.957	11.322	68.579	44.641
— lipiec	276.781	87.358	146.659	30.836	11.928	52.365	32.886
— sierpień	259.082	78.117	139.456	29.553	11.956	44.070	26.726
— wrzesień	251.376	75.184	135.568	29.104	11.520	41.520	24.917
— październik	262.954	77.473	144.760	29.105	11.616	50.199	25.297
— listopad	336.209	94.684	196.751	30.403	14.371	30.335	17.633
— grudzień	470.009	135.081	285.261	31.306	18.361	18.371	10.180
1938 — styczeń	549.271	157.399	341.021	31.941	18.910	19.086	7.211
— luty	546.822	149.579	346.692	31.804	18.747	25.629	14.287
— marzec	489.985	132.500	309.739	30.458	17.288	61.032	41.393

* Robotnicy rolni, młodociani, służba domowa i inni.

* Robotnicy rolni, młodociani, służba domowa i inni.

TABLICA 10. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

Zakłady pracy zarejestrowane. Robotnicy zabezpieczeni i pobierający zasiłki

O K R E S	Liczba zarejestro- wanych zakładów pracy	LICZBA ROBOTNIKÓW			WSKAŹNIKI: 1928 = 100		
		zabezpie- czonych	pobierają- cych zasiłki	pobierają- cych zasiłki na 100 zabez- pieczonych	zarejestro- wane zakłady pracy	zabezpie- czeni	pobierający zasiłki
Dane na koniec miesiąca							
1937/38— przeciętna	38.180	1.094.118	78.043	7,1	142,8	115,9	264,3
1937 — kwiecień	36.099	958.485	62.978	6,6	135,0	101,6	213,3
— maj	36.963	1.037.860	38.614	3,7	138,3	110,0	130,8
— czerwiec	38.012	1.104.140	34.465	3,1	142,2	117,0	116,7
— lipiec	38.926	1.150.112	36.582	3,2	145,6	122,0	123,9
— sierpień	39.500	1.160.601	30.730	2,6	147,8	123,0	104,1
— wrzesień	40.481	1.188.317	26.818	2,3	151,4	125,9	97,6
— październik	40.134	1.199.197	34.003	2,8	150,1	127,1	115,2
— listopad	38.784	1.170.663	49.939	4,3	145,1	124,0	169,1
— grudzień	37.951	1.102.506	100.488	9,1	142,0	116,8	340,3
1938 — styczeń	37.651	1.037.932	178.025	17,2	140,8	110,0	602,9
— luty	36.969	1.000.630	194.200	19,4	138,3	106,0	657,7
— marzec	36.687	1.018.978	149.668	14,7	137,2	108,0	506,9

TABLICA 11. ZAREJESTROWANE ZAKŁADY PRACY*

WOJEWÓDZTWO	1936/37	1937/38	1 9 3 7									1 9 3 8		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	6.025	6.559	6.049	6.126	6.270	6.306	6.464	7.123	7.223	6.712	6.720	6.775	6.482	6.461
Warszawskie . . .	2.494	2.777	2.594	2.639	2.766	2.856	2.920	2.880	2.958	2.972	2.845	2.720	2.761	2.411
Łódzkie	4.148	4.351	4.330	4.377	4.408	4.465	4.474	4.379	4.248	4.340	4.236	4.296	4.286	4.372
Kieleckie	2.247	2.420	2.351	2.392	2.472	2.459	2.540	2.647	2.712	2.461	2.399	2.243	2.166	2.199
Lubelskie	1.260	1.382	1.383	1.384	1.304	1.304	1.332	1.448	1.425	1.384	1.366	1.432	1.407	1.412
Białostockie . . .	783	972	773	779	825	819	896	933	1.006	1.080	1.101	1.129	1.163	1.163
Wileńskie	744	938	891	924	981	1.069	1.137	1.184	864	873	861	825	815	829
Nowogródzkie . .	419	539	542	565	581	600	635	651	611	430	437	460	471	483
Poleskie	527	507	381	372	427	654	556	558	568	515	527	514	498	510
Wołyńskie	1.133	1.059	1.060	1.213	1.236	1.224	1.219	1.159	1.184	926	910	902	830	852
Poznańskie	3.859	4.041	4.024	4.097	4.183	4.217	4.279	4.326	4.394	4.418	3.719	3.711	3.634	3.485
Pomorskie	1.875	1.884	1.856	1.917	1.963	2.078	2.083	2.131	1.763	1.819	1.971	1.808	1.616	1.602
Śląskie	2.691	2.825	2.526	2.622	2.781	2.844	2.839	2.854	2.967	2.945	2.904	2.858	2.870	2.886
Krakowskie	2.602	2.821	2.499	2.578	2.664	2.762	2.915	2.886	2.900	2.913	2.918	2.938	2.964	2.919
Lwowskie	3.054	3.396	3.047	3.088	3.206	3.299	3.351	3.428	3.353	3.490	3.503	3.606	3.645	3.736
Stanisławowskie .	848	998	1.200	1.248	1.257	1.258	1.128	1.073	1.184	765	803	729	663	673
Tarnopolskie . . .	605	711	593	642	688	712	732	821	774	741	731	705	698	694
POLSKA	35.314	38.180	36.099	36.963	38.012	38.926	39.500	40.481	40.134	38.784	37.951	37.651	36.969	36.687

* Na mocy ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

TABLICA 12. ROBOTNICY ZABEZPIECZENI

WOJEWÓDZ- TWO	1936/37	1937/38	1 9 3 7									1 9 3 8		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa . .	102.268	110.637	102.970	107.635	109.336	114.514	116.022	116.938	116.294	117.593	111.606	108.376	103.776	102.584
Warszawskie .	44.919	51.577	41.956	44.868	49.386	52.148	53.404	62.325	57.276	54.118	52.244	50.178	51.158	49.860
Łódzkie . . .	156.011	178.506	164.560	170.065	182.113	180.664	178.219	184.698	188.631	188.279	174.732	176.611	175.203	178.300
Kieleckie . . .	132.223	157.285	138.848	152.994	158.580	162.615	162.842	168.036	173.241	167.289	161.699	150.951	144.465	145.853
Lubelskie . . .	22.518	28.497	22.329	25.145	25.003	26.127	27.141	27.948	29.983	33.168	36.456	34.659	28.053	25.952
Białostockie .	23.069	26.744	21.907	21.000	18.235	27.512	27.971	31.335	32.357	31.538	32.132	27.719	25.134	24.092
Wileńskie . . .	17.528	23.243	18.160	21.422	23.372	24.777	26.541	28.027	28.452	27.325	21.850	19.391	18.804	20.795
Nowogrodzkie .	6.143	7.093	7.038	7.055	7.219	7.363	7.439	8.027	8.472	7.480	6.609	5.006	4.803	8.604
Poleskie . . .	9.979	13.424	12.110	13.578	15.944	16.974	15.887	14.890	15.148	13.750	11.892	10.509	10.042	10.367
Wołyńskie . .	20.469	23.376	20.923	22.237	23.188	26.083	26.109	26.189	25.735	26.027	25.466	20.671	17.763	20.123
Poznańskie . .	66.654	80.387	63.952	76.447	90.979	87.509	88.360	85.736	86.291	89.704	83.183	75.659	67.881	68.942
Pomorskie . .	37.691	41.822	34.160	39.987	44.021	51.053	52.285	49.238	47.795	44.780	37.774	35.018	33.072	32.678
Śląskie	142.848	167.331	150.277	155.975	164.588	171.408	172.512	173.977	178.270	175.729	169.123	164.365	165.027	166.721
Krakowskie . .	79.068	88.295	77.623	86.065	93.812	97.554	101.091	102.676	98.034	91.051	82.880	75.388	74.273	79.092
Lwowskie . . .	53.428	66.015	56.461	63.537	67.105	70.617	71.036	72.641	77.718	71.731	65.667	57.140	57.322	61.218
Stanisławowskie	20.292	23.569	20.174	23.859	25.161	26.266	26.800	26.349	25.943	24.683	23.784	21.489	19.171	19.143
Tarnopolskie .	5.036	6.317	5.037	5.991	6.098	6.928	6.942	9.287	9.557	6.418	5.409	4.802	4.683	4.654
POLSKA . .	940.144	1.094.118	958.485	1.037.860	1.104.140	1.150.112	1.160.601	1.188.317	1.199.197	1.170.663	1.102.506	1.037.932	1.000.630	1.018.978

TABLICA 13. ROBOTNICZY POBIERAJĄCY ZASIŁKI USTAWOWE *

WOJEWÓDZTWO	1936/37	1937/38	1 9 3 7									1 9 3 8		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	4.598	4.958	5.801	3.158	2.731	2.826	2.259	1.837	1.930	2.190	4.981	9.430	11.688	10.660
Warszawskie . .	5.001	6.224	5.682	2.930	2.108	1.887	1.702	1.600	2.532	3.758	7.858	11.263	16.528	16.839
Łódzkie	12.299	13.934	7.889	6.954	8.614	10.902	7.496	6.205	8.853	10.679	19.860	34.899	27.254	17.601
Kieleckie	9.002	10.227	8.419	5.006	3.952	4.409	5.786	3.481	4.222	6.045	13.462	23.250	25.347	19.350
Lubelskie	1.912	2.710	1.471	924	1.018	814	684	682	853	1.447	3.587	6.501	7.663	6.881
Białostockie . .	3.158	4.635	4.495	3.120	2.776	2.741	1.359	1.865	2.136	3.393	5.525	8.335	11.488	8.385
Wileńskie	968	1.306	1.283	652	576	718	488	444	379	676	1.664	2.801	3.411	2.579
Nowogródzkie .	493	753	418	283	161	111	135	110	260	431	1.038	2.117	2.428	1.541
Poleskie	513	656	410	162	97	114	219	80	124	277	666	1.463	2.287	1.972
Wołyńskie	1.109	1.581	734	409	443	698	684	684	687	1.630	2.337	3.757	3.745	3.165
Poznańskie . . .	4.432	5.698	3.001	2.016	1.867	2.180	2.148	1.802	2.222	3.791	8.243	14.543	14.953	11.606
Pomorskie	4.159	4.930	4.634	1.796	1.397	1.113	1.191	1.190	1.650	3.090	7.129	12.714	13.165	10.089
Śląskie	9.974	7.026	8.012	6.166	4.586	4.151	3.422	3.142	3.290	4.264	7.893	12.263	15.404	11.718
Krakowskie . . .	7.093	6.824	5.511	2.633	2.088	2.330	1.812	1.917	2.371	3.717	7.593	18.807	20.075	13.034
Lwowskie	4.164	4.854	3.843	1.779	1.501	1.192	1.124	1.376	2.009	3.502	6.062	11.258	14.009	10.595
Stanisławowskie .	844	1.094	1.004	418	419	314	163	329	349	741	1.601	2.924	2.768	2.100
Tarnopolskie . .	375	633	371	208	131	82	58	74	136	308	989	1.700	1.987	1.553
P O L S K A	70.094	78.043	62.978	38.614	34.465	36.582	30.730	26.818	34.003	49.939	100.488	178.025	194.200	149.668

* Na mocy ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Dane zawarte w niniejszej tablicy obejmują ogół robotników korzystających z zasiłków ustawowych, a więc również i robotników sezonowych — tablica 14.

TABLICA 14. BEZROBOTNI ROBOTNICY SEZONOWI POBIERAJĄCY ZASIŁKI *

WOJEWÓDZTWO	1936/37	1937/38	1 9 3 7										1 9 3 8		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
M. st. Warszawa .	478	129	156	17	3	7	4	4	8	14	129	313	509	379	
Warszawskie . . .	563	880	897	—	—	—	—	—	—	211	1.538	2.731	2.993	2.193	
Łódzkie	1.084	1.823	486	105	68	43	26	32	47	487	4.300	6.347	6.234	3.695	
Kieleckie	1.090	1.414	576	106	52	32	7	9	10	447	3.360	4.487	4.876	3.010	
Lubelskie	257	512	221	86	66	8	5	—	1	131	851	1.564	1.701	1.504	
Białostockie . . .	220	415	492	216	151	121	35	36	32	102	481	1.044	1.207	1.065	
Wileńskie	173	281	256	112	127	158	64	33	5	53	333	707	902	617	
Nowogródzkie . .	84	155	102	59	3	2	2	1	3	26	256	472	528	408	
Poleskie	91	118	96	23	6	7	—	2	2	15	83	330	495	361	
Wołyńskie	94	191	87	54	14	—	—	—	—	127	342	570	579	524	
Poznańskie	106	406	163	51	52	43	22	16	20	111	665	1.378	1.382	964	
Pomorskie	424	1.114	906	483	197	159	21	4	10	461	1.733	3.135	3.521	2.732	
Śląskie	273	616	374	102	73	41	48	36	22	209	810	1.454	2.451	1.770	
Krakowskie	966	693	178	—	—	—	—	—	—	48	792	2.329	3.122	1.846	
Lwowskie	436	950	580	88	32	—	—	—	—	572	1.417	2.846	3.426	2.444	
Stanisławowskie .	30	48	116	59	55	—	—	—	—	9	71	78	98	93	
Tarnopolskie . .	36	117	120	38	23	7	8	—	—	16	164	349	411	273	
POLSKA	6.405	9.862	5.806	1.599	922	628	242	173	160	3.039	17.325	30.134	34.435	23.878	

* Na mocy rozporządzeń Ministra Opieki Społecznej z dnia 26.XI.1936 roku i 23.X.1937 roku w ramach art. 2 ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

TABLICA 15. POMOC DORAŻNA DLA BEZROBOTNYCH
w roku 1937/38

WOJEWÓDZ. TWA	W Y D A T K I				LICZBA RODZIN OBJĘTYCH AKCJĄ POMOCY DORAŻNEJ						
	z kredytów Biura Głównego	ze świadczeń z tytułu zaległych podatków	z dochodów własnych Woj. Biur i Kom. Lokaln.	ogółem	1 9 3 7						
					V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
z ł o t y c h											
m. st. War- szawa . . .	1.034.122,10	—	187.789,16	1.221.911,26	—	8.021	6.066	4.104	3.604	3.910	4.125
Warszawskie .	209.952,01	18.875,30	9.226,33	238.053,64	515	831	563	170	160	166	1.213
Łódzkie . . .	620.478,08	684,—	106.614,27	727.776,35	—	5.113	4.464	4.064	4.039	4.757	6.572
Kieleckie . .	624.318,31	—	—	624.318,31	2.708	4.129	4.160	1.098	897	1.478	876
Lubelskie . .	49.921,36	—	45.481,57	95.402,93	46	79	518	123	459	72	890
Białostockie .	87.060,—	—	1.392,02	88.452,02	—	271	395	82	508	266	403
Wileńskie . .	169.603,15	—	2.626,92	172.230,07	2.483	2.236	2.859	1.127	1.028	1.119	2.088
Nowogródzkie	20.287,22	—	838,31	21.125,53	—	2	28	5	5	2	—
Poleskie . . .	53.734,16	—	3.487,53	57.221,51	—	501	169	22	60	108	32
Wołyńskie . .	40.102,34	272,—	36.433,83	76.808,17	135	150	140	94	101	184	115
Poznańskie . .	610.292,69	19.808,21	—	630.100,90	12.497	11.500	11.223	10.855	10.391	9.878	9.941
Pomorskie . .	261.789,46	—	45.991,63	307.781,09	7.280	7.280	2.155	974	631	2.536	6.576
Śląskie . . .	2.656.576,47	—	1.187.898,67	3.844.475,14	—	38.738	35.102	33.407	32.955	32.256	34.887
Krakowskie . .	444.792,09	2.250,—	126.072,78	573.114,87	1.641	3.212	2.483	3.156	2.605	2.658	1.728
Lwowskie . . .	301.541,81	75,—	119.445,07	421.061,88	5.088	5.695	3.724	3.575	3.645	3.836	4.492
Stanisławow- skie	38.500,—	—	1.117,01	39.617,01	—	10	—	—	—	1	56
Tarnopolskie .	13.599,30	—	48.332,28	61.931,58	6	5	7	4	14	7	2
Nierozdzielone	434.398,64	—	—	434.398,64	—	—	—	—	—	—	—
P O L S K A .	7.671.069,19	41.964,51	1.922.747,20	9.635.780,90	32.399	87.773	74.056	62.864	61.106	63.134	73.996

TABLICA 16. OGRODY DZIAŁKOWE DLA BEZROBOTNYCH
w roku 1937/38

WO. JEWÓDZTWO	LICZBA		Obszar działek w ha zajętych przez bez- robotnych	WYDATKI KREDYTOBIORCÓW											OGÓŁEM	
	kolonii	działek zaję- tych przez bezrobot- nych		Dzierża- wa tere- nów	Inwesty- cje tere- nowe	Kupno narzędzi	Nasiona, nawozy i rozsady	Budowle	Premiowa- nie i pro- paganda	Zatrudnie- nie instruk- torów	Admini- stracja	Różne				
w odsetkach ogółu wydatków															w tys. zł	
M. st. Warszawa	20	3.172	235	3	55,7	2	12,5	7	5,8	2	10,7	1,3	100%	206		
Warszawskie .	36	1.629	76	4,3	72,1	0,8	9	2,9	2,1	5,7	—	3,1	„	81		
Łódzkie . . .	19	1.134	75	1	74,7	1	9	0,2	3,1	8	3	—	„	51		
Kieleckie . . .	45	4.313	215	3,5	61,6	0,8	26,7	3,2	1,6	2,6	—	—	„	124		
Lubelskie . . .	24	1.596	97	4	62	1	15	10	1	5	2	—	„	91		
Białostockie .	14	790	40	6	55,5	0,2	14,8	2	2	16	3,5	—	„	25		
Wileńskie . .	13	1.288	58	2,2	58,2	1	20	—	2	9,3	7,3	—	„	38		
Nowogródzkie	7	418	34	3,1	33,4	1	33,5	8,2	1,6	10,5	8,7	—	„	23		
Poleskie . . .	12	1.434	70	8	34,8	2,2	33,2	—	4	13,1	4,7	—	„	19		
Wołyńskie . .	19	1.467	117	6,2	31,1	0,7	17,2	8	2,2	10,1	16,5	8	„	47		
Poznańskie . .	51	4.762	365	0,6	62,6	0,3	6,6	19,5	1,1	3,3	—	6	„	181		
Pomorskie . .	57	2.433	264	4,5	42,7	0,2	19,1	10,4	0,8	2,5	3,6	16,2	„	239		
Śląskie . . .	129	3.288	141	4	80,1	1,3	4,8	4,6	—	5,2	—	—	„	282		
Krakowskie .	27	1.468	78	—	54,2	0,1	7,2	—	1,7	5,1	6,1	25,6	„	85		
Lwowskie . .	22	1.388	57	0,4	70	2	3	3,6	1,6	6,6	—	12,8	„	62		
Stanisławowskie	6	252	12	0,1	64,2	—	14,2	—	4,6	16,9	—	—	„	12		
Tarnopolskie .	5	183	13	1,8	53,7	1,2	11,6	11,5	2,8	17,4	—	—	„	11		
Polska ogółem	506	31.015	1.944	3,1	60,3	0,9	12,7	7,8	1,8	5,0	2,8	5,6	100%	1.577*		

* Dotacje Funduszu Pracy z § 3 p. 1 budżetu 1937/38 na rozbudowę akcji wyniosły sumę ogólną zł 1.204.325,60 oraz pożyczki dla gmin miejskich na zakup terenów pod ogródki działkowe z tegoż paragrafu zł 41.000.—
Ogółem wydatki z § 3 p. 1 — zł 1.245.325,60.

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

15133 [4]

CZASOPISMA

1937/38

Drukarnia
Zakł. Wyd.
M. Arct, S. A.
w Warszawie